

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM EKONOMİSİ VE FİNANS ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI FİNANS VE KATILIM BANKACILIĞI
BİLİM DALI

ULUSAL VARLIK FONU'NUN TÜRKİYE'DE
İSLAMİ FİNANSIN GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet KILIÇARSLAN

İstanbul,
Haziran, 2018

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM EKONOMİSİ VE FİNANS ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI FİNANS VE KATILIM BANKACILIĞI
BİLİM DALI

ULUSAL VARLIK FONU'NUN TÜRKİYE'DE İSLAMİ
FİNANSIN GELİŞİMİ ÜZERİNE ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet KILIÇARSLAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU

İstanbul,
Haziran, 2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından İslam Ekonomisi ve Finans Bilim Dalı, Uluslararası Finans ve Katılım Bankacılığı Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Ahmet TABAKOĞLU (Danışman)

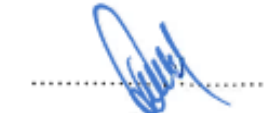
Üye Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÇAKIR

Üye Dr. Öğr. Üyesi Yusuf DİNÇ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım *“Ulusal Varlık Fonu’nun Türkiye’de İslami Finansın Gelişimi Üzerine Etkileri”* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Mehmet KILIÇARSLAN

ÖNSÖZ

Tez konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın tamamlanmasında görüşleri ile katkıda bulunan, çalışmama yön veren, değerli danışman hocam Prof.Dr.Ahmet Tabakoğlu'na, savunma jürisinde yer alan değerli hocalarım Dr.Öğr.Üyesi Mustafa Çakır ve Dr.Öğr.Üyesi Yusuf Dinç'e teşekkürlerimi arz ederim.

Ayrıca çalışmamı hazırlarken beni destekleyen eşime, iş arkadaşlarıma anlayış ve desteklerinden dolayı teşekkür eder, çalışmanın tüm ilgililere yararlı olmasını dilerim.

Mehmet Kılıçarslan

Haziran – 2018

ÖZET

Ulusal Varlık Fonları, özellikle 2000’li yılların başında ve sonrasında gelen 2008 küresel ekonomik krizin etkileri sonucu devletlerin kendi ekonomileri için finansal piyasalarda var olma gerekliliğini gündeme getirmiş ve sayılarında belirgin artışlar olmuştur. Siyasi ve politik rollerini de göz önüne alarak gelişmekte olan ekonomiler için devletin finansal piyasalara kalkınma stratejileri içinde Varlık fonları ile katıldıkları görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı; Türkiye Varlık Fonu’nun kuruluşu ile ortaya çıkan iktisadi büyüklüğün, stratejik olarak atabileceği adımlar ile Türkiye’de İslami finans piyasalarının gelişimini sağlayabileceğini göstermektir. Katılım ekonomisinin desteklenerek büyütülmesi ile İslami finansın ülke ekonomisine, sosyal ve ekonomik katkılarını gösterebilmektir. Varlık fonu bünyesinde barındırdığı kaynakları etkin kullanarak hem ülkenin ekonomik olarak kalkınmasını sağlayabilir hem de Türkiye’de İslami finansın gelişimini sağlayabilir.

Anahtar kelimeler: İslami finans, Katılım bankacılığı, Varlık Fonu, Türkiye’de İslami finans

ABSTRACT

Especially at the beginning of the 2000s and the effects of the 2008 global economic crisis, the National Asset Funds have brought about the necessity for the states to exist on the financial market for their own economies and there have been significant increases in their numbers. Taking into consideration their political and political roles, it is seen that the state participates with the development strategies to the financial market with Asset funds for emerging economies.

The purpose of this study is; to show that Turkey Asset Fund with the establishment of huge economic organization, can strategically take steps that can ensure the development of the Islamic financial market in Turkey. By supporting and expanding the economics of participation, Islamic finance can demonstrate its social and economic contributions to the country's economy. Turkey Assets Fund, using its resources effectively, can provide both the economic development of country and the development of Islamic finance in Turkey.

Key Words: Islamic finance, Participation Banking, Asset Fund, Islamic finance in Turkey

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR ve SİMGELER.....	xi
BÖLÜM I.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.3. Amaç	3
1.4. Önem.....	3
BÖLÜM II	4
2. ULUSAL VARLIK FONLARI VE GELİŞİMİ	4
2.1. Ulusal Varlık Fonları Kavramı	4
2.2. Ulusal Varlık Fonlarının Amacı.....	5
2.3. Dünyada Varlık Fonları	7
2.3.1. Norveç Varlık Fonu	11
2.3.2. Çin Yatırım Fonu	13
2.3.3. Abu Dabi Yatırım Otoritesi (Varlık Fonu)	16
2.3.4. Kuveyt Yatırım Otoritesi (Varlık Fonu)	17
2.3.5. Suudi Arabistan SAMA Foreign Holding (Varlık Fonu)	19
2.4. Linaburg- Maduell Şeffaflık Endeksi ve IFSWF Santiago İlkeleri	19
2.5. Türkiye Varlık Fonu	23
2.5.1. Türkiye Varlık Fonu'nun Kaynakları	24
2.5.2. Türkiye Varlık Fonu'nun Faaliyetleri.....	28
2.5.3. Türkiye Varlık Fonu'nun Denetimi	30
2.5.4. Türkiye Varlık Fonu'nun Geleceği.....	30

BÖLÜM III.....	34
3. İSLAMİ FİNANS VE KATILIM BANKACILIK ANLAYIŞI.....	34
3.1. İslami Finans Tanımı	34
3.2. İslami Finans Çerçevesinde Ekonomik ve Sosyal Adaletin Sağlanması	35
3.2.1. Adil Gelir Dağılımı.....	37
3.2.2. Enflasyon ve İşsizliğin Giderilmesi.....	38
3.3. İslami Finansın Türkiye’deki Gelişimi	38
3.4. Türkiye’deki Katılım Bankacılık Faaliyetleri	48
3.4.1. Katılım Bankacılık Fon Toplama Yöntemleri	49
3.4.1.1. Özel Cari Hesaplar.....	50
3.4.1.2. Katılım Hesapları.....	51
3.4.2. Katılım Bankacılık Fon Kullanırma Yöntemleri	53
3.4.2.1. Murabaha	53
3.4.2.2. Mudaraba	55
3.4.2.3. Müşareke.....	57
3.4.2.4. Selem	58
3.4.2.5. İstisna.....	60
3.4.2.6. İcare ve Finansal Kiralama	61
3.4.2.7. Karz-ı Hasen	63
3.4.2.8. Sukuk	63
3.5. Türkiye’deki Katılım Bankacılığının Gelişimi ve Geleceğine Yönelik Öneriler.....	64
BÖLÜM IV.....	67
4. TÜRKİYE VARLIK FONU’NUN İSLAMİ FİNANS ÜZERİNE ETKİLERİ	67
4.1. Varlık Fonu ve Sukuk	67
4.1.1. Varlık Fonu ve Mudaraba Sukuk.....	71
4.2. Varlık Fonu ve Emtia Borsası.....	72
4.3. Varlık Fonu ve Tekafül (İslami Sigortacılık).....	75
4.4. Varlık Fonu ve Mortgage.....	80
4.4.1. Varlık Fonu Mortgage Model Analizi	82
4.5. Varlık Fonu ve İslami Yatırım Bankası	85
4.6. Varlık Fonu ve İstanbul Finans Merkezi	87
SONUÇ.....	89

KAYNAKÇA.....	92
EK -1 IFSWF Santiago İlkeleri	96
EK -2 Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.....	99
EK -3 Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Yapısına ve İşleyişine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar	106
EK -4 Katılım Bankaları hakkında kuruluşlarından günümüze kadar yürürlüğe konulan mevzuat dizini.....	117

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Varlık Fonu Türleri.....	6
Tablo 2: Varlık Fonları Sıralaması	7
Tablo 3: Norveç Varlık Fonu Yatırım Dağılımı	12
Tablo 4: Santiago İlkeleri (Özet)	20
Tablo 5: Katılım Bankalarının Aktif Gelişimi ve Sektördeki Payları.....	44
Tablo 6: Katılım Bankaları Toplanan Fon Gelişimi	45
Tablo 7: Katılım Bankaları Kullandırılan Fon Gelişimi	46
Tablo 8: Katılım Bankalarının Şube ve Personel Gelişimi.....	47
Tablo 9: Türkiye’de Sukuk İhraçları.....	68
Tablo 10: Sektördeki bir Katılım Bankasına ait Teverruk İşlem adedi ve tutarları.....	74
Tablo 11: Sigorta Şirketleri 2017 Pazar Payları	77
Tablo 12: Konut Kredilerinin GSYH oranı	82

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Katılım Bankacılığı Sistemi	48
Şekil 2: Bankacılık ve Finansal Faaliyetlerin İslam Dini İçindeki Yeri.....	49
Şekil 3: Cari Hesaplarını Havuz Sistemindeki Yeri	50
Şekil 4: Katılma Hesaplarının Havuz Sistemindeki Yeri	52
Şekil 5: Murabaha Finansmanı İşleyişi	54
Şekil 6: Mudaraba Finansmanı İşleyişi	56
Şekil 7: Müşareke Finansmanı İşleyişi.....	57
Şekil 8: Selem Finansmanı İşleyişi	59
Şekil 9: İcare Finansmanı İşleyişi	62
Şekil 10: İcare Sukuku İşleyişi.....	64

KISALTMALAR ve SİMGELER

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
APİ	:Açık Piyasa İşlemleri
BAE	:Birleşik Arap Emirlikleri
BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BES	:Bireysel Emeklilik Sistemi
BOTAŞ	:Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.
CDS	:Credit Default Swap
CIC	:Çin Yatırım Şirketi
ÇAYKUR	:Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü
EVF	:Egemen Varlık Fonu
EY	:Ernst and Young
FGF	.Gelecek Nesiller Fonu
GRF	:Genel Rezerv Fonu
GSYİH	:Gayrisafi yurt içi hasıla
IFSWF	:Uluslararası Egemen Varlık Fonları Forumu
IMF	:Uluslararası Para Fonu
İFM	:İstanbul Finans Merkezi
İTO	:İstanbul Ticaret Odası
KDV	:Katma Değer Vergisi
KIA	:Kuwait Investment Authority
KOBİ	:Küçük ve Orta Boyutlu İşletmeler
MENA	:Middle East and North Africa
OECD	:Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

ÖFK	:Özel Finans Kuruluşu
PTT	:Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş.
PWC	:PricewaterhouseCoopers
RDIF	:Russian Direct Investment Fund
SAMA	:Suudi Arabistan Para Ajansı
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
SWF	:Sovereign Wealth Funds
SWFI	:Sovereign Wealth Funds Institute
T.C.	:Türkiye Cumhuriyeti
TBB	:Türkiye Bankalar Birliği
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCDD	:Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TCMB	:Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
THY	:Türk Hava Yolları
TKBB	:Türkiye Katılım Bankalar Birliği
TMSF	:Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TOBB	:Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TOKİ	:Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TPAO	:Türkiye Petrolleri A.O.
TÜRKSAT	:Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A.Ş
TVF	:Türkiye Varlık Fonu
UEVFF	:Uluslararası Egemen Varlık Fonları Forumu
VKŞ	:Varlık Kiralama Şirketi

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Tez çalışması giriş, üç bağımsız bölüm, sonuç ve eklerden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde problem durumu, problem cümlesi, amaç ve çalışmanın önemi üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde varlık fonu kavramı, amaçları, dünyadaki varlık fonları, büyüklüklerine göre ilk 5 varlık fonu ve Türkiye Varlık Fonu (TVF) incelenmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise katılım bankacılığı ve katılım bankalarının faaliyetleri incelenmektedir. Günümüz katılım bankacılığı uygulamalarının değerlendirmesi ile gelecek döneme ışık tutulmaktadır.

Çalışmanın son bölümünde ise Türkiye Varlık Fonu'nun Türkiye'de İslami finansın gelişimi için yapabilecekleri başlıklar halinde özetlenmektedir. Türkiye Varlık Fonu tarafından İslami finansın gelişimi için atılabilecek her adımın doğrudan ve dolaylı olarak ülke ekonomisine etkileri özetlenmiştir.

1.1. Problem Durumu

İslam dini faizi haram kılmış, insanların dini hayatının yanı sıra dünyevi hayat yaşayış şeklini belirli kaideler ve ayetler ışığında tesis etmiştir. İslam'ın şartları ve vecibelerini yerine getirmeyi amaç edinen bir müslüman yaşayışını da İslam felsefesine göre şekillendirmektedir. İslami finans bireyin ekonomik anlamda ihtiyaç duyduğu gereksinimlerini İslami prensiplere bağlı olarak gerçekleştirebilmesine olanak sağlayan, etik ve ahlaki bir sistemdir. Ülkemizde kuruluşları seksenli yıllara dayanan İslami finans kurumları, müslümanların ihtiyaçları doğrultusunda ve faiz hassasiyetlerinden dolayı yastık altında sakladıkları nakit varlıkları, sermayeyi, reel ekonomiye kazandırmaya çalışmaktadırlar. Katılım bankaları İslami prensipler doğrultusunda fon toplamakta ve aynı felsefi prensipler çerçevesinde müslümanların ihtiyaç duyduğu gereksinimlere

faizsiz ulaşmalarına olanak sağlamaktadırlar. Katılım bankalarının kuruluşlarından evvel faizin haram olmasından ötürü yeterli sermayesi olmayan müslüman girişimciler ekonomik anlamda destek bulamadıklarından dolayı ticaretlerini ilerletememiş veya dini vecibesi ile vicdanı arasında sermaye desteğini ‘faiz’ karşılığı bankalardan almış/almak zorunda kalmışlardır. Böylelikle dininin haram kıldığı bir şeyi hayatına sokmuş ve istemeyerek de faize bulaşmıştır.

Müslümanlar için faizin haram kılınmış olmasından dolayı hem sermayesini korumak hem de sermaye gereksinimlerini karşılamak bakımından katılım bankaları çok önemli bir rol üstlenmektedir. Katılım bankalarının faizsiz bankacılık prensipleri ile toplumun ihtiyaçlarını helal yolla gidermesinin dışında İslam toplumunun ihtiyacı olan reel ekonomiyi desteklemesi, işsizlik ve enflasyonun giderilmesi ve adil gelir dağılımının sağlanması gibi görünmeyen birçok faydaları, hizmetleri söz konusudur. Bu yönüyle bakıldığında İslami finansın ülkemizde mevcut payının geliştirilmesi, toplumun birliğine, dirliğine, gelişimine ve ekonomik kalkınmasına katkılar sağlayacaktır. Türkiye’de İslami finans kurumlarının gelişimine bakıldığında, kuruldukları ilk yıllardan bugünlere ulaştıkları pazar payının yaklaşık 30 yıllık bir süreç sonunda %6 olarak ifade edilmektedir. (TKBB, 2016) Türkiye’de faaliyet gösteren İslami finans kurumları farklı tüzel kişilikler içinde faaliyet gösterebilirler de hedefleri Türkiye’de İslami finansın gelişimini ve pazar payını artırmaktır. Bu hedeflere ulaşabilmek için gayret gösteren özel İslami finans kurumlarının yanında devlet destekli İslami finans kurumları da bulunmaktadır.

Türkiye Varlık Fonu’nun kuruluş gayelerinden biri ülkemizde İslami finansın geliştirilmesi, mevcut kurumların büyütülmesi, katılım ekonomisine katkı sağlanması şeklinde ifade edilmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu çalışmanın problem cümlesi aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

Türkiye’de İslami finans kurumlarının gelişmesi ve büyümesine yönelik Türkiye Varlık Fonu’nun etkileri neler olabilir?

1.3. Amaç

Bu çalışmanın temel amacı Türkiye Varlık Fonu'nun Türkiye'de İslami finans uygulamalarının nasıl yaygınlaştırılabileceği, geliştirilebileceği ve bu hedeflere yönelik stratejilere ve öneriler çerçevesinde etkileri incelemektir. Ayrıca çalışmanın sonuç kısmına ait önerilerin dip toplamlarının İstanbul Finans Merkezi (İFM) projesine de katkıları gözler önüne sermek ve katılım ekonomisinin nasıl büyütülebileceği üzerinde durmaktır.

1.4. Önem

İslam ekonomisinde de İslam bankacılığında da gaye sadece kar değil hizmettir. Üretimi geliştirmek, çalışmayı artırmak ve paylaşımı yaygınlaştırmaktır (Zaim, 1992).

Ekonomik istikrar, enflasyon sorununun ve işsizliğin giderilmesine yönelik atılacak adımların İslam iktisadı felsefesinin temellerinde yer alan reel ekonominin canlandırılması ve desteklenmesi kapsamında değerlendirildiğinde İslami finans sisteminin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Lakin mevcut pazar payının istenilen seviyede olamaması da ülke ekonomisi üzerine etkilerini sınırlı kılmaktadır.

İslami finans kurumlarının sağladıkları ekonomik ve sosyal faydaları göz önüne aldığımızda bu kurumların büyümesi, kalkınması aynı zamanda toplumun kalkınmasına vesile olacaktır.

BÖLÜM II

2. ULUSAL VARLIK FONLARI VE GELİŞİMİ

2.1. Ulusal Varlık Fonları Kavramı

Uluslararası literatürde “Sovereign Wealth Funds (SWF)” olarak bilinen Ulusal Varlık Fonları, sahibi devlet olan ülkenin doğal kaynaklarına ait gelirlerin, petrol ve doğalgaz gibi, bütçe fazlası, cari fazla veya özelleştirme gelirlerinin bir kısmının ülkenin geleceği için yatırım olarak değerlendirilmesi amacı ile oluşturulan fonlardır. Bu fonlar gelecek nesillerin refahını artırmak amacıyla çoğunca yurtdışı yatırımlara odaklanırken günümüzde kendi finansal piyasalarında da işlemler gerçekleştirmekte ve yatırımlara yönelmektedirler.

Bir ulusal varlık fonu, ödemeler dengesi fazlalığı, resmi döviz işlemleri, özelleştirme gelirleri, transfer ödemeleri, bütçe fazlalıkları ya da kaynak ihracatından elde edilen gelirle oluşturulan devlet mülkiyetindeki kuruluşlardır (SWFI, 2017). Ülkelerin bir nevi gelecek için ayırdıkları kamusal tasarruflardır.

Ulusal varlık fonları doğrudan ya da dolaylı olarak devlet tarafından yönetilen, ulusal amaçları gerçekleştirmek için kullanılan bir varlık havuzudur. (OECD, 2017)

Ulusal varlık fonları çeşitli makroekonomik amaçlar için kurulmuş devlet mülkiyetli yatırım fonlarıdır. (IMF, 2017)

Kavram olarak net bir ortak görüş olmamakla birlikte sahibi devlet olan finansal yatırım araçları şeklinde ifade edilebilir. ‘Sovereign Wealth Funds (SWF)’ çevirisi tam olarak bir kavrama tekabül etmemekle birlikte, Ülke yatırım fonları, Ulusal yatırım fonları, Bağımsız varlık fonları ya da Devlet refah fonları olarak ifade edilebilmektedir. Türkiye’deki mevcut yapının karşılığı ‘Ulusal Varlık Fonu’ şeklinde isimlendirilmiştir.

Ulusal varlık fonlarının aktiflerindeki varlıklarına karşılık herhangi bir sorumluluğu bulunmamakta veya çok sınırlı yükümlülükleri bulunmaktadır. Sorumluluklarının az olmaları gereği yüksek risk içeren yatırımlara yönelebilmektedirler. Yapıları gereği agresif yatırım politikaları uygulayabilmektedirler. Yatırım alanları ve

amaçları yönünden gelirlerini yatırımlara yönetme açısından farklılık gösterebilmektedirler. Ulusal yatırım fonların tamamına yakını yatırımlarını yabancı ülke varlıklarında değerlendirmektedir. Yabancı ülkelerde büyük ölçekli şirket satın almaları gerçekleştirmektedirler.

2.2. Ulusal Varlık Fonlarının Amacı

Varlık fonlarının amacı fonu oluşturan devletlerin hedeflerine ulaşmak olarak kısaca ifade edilebilir. Bu amaçlar 3 başlık altında toplamak gerekirse;

1-Ekonomik büyüme ve ulusal refahın sağlanarak gelecek nesillere aktarılması

Bu amaç kapsamında ulusal varlık fonları doğal kaynaklarından gelen tasarruflara ait fonlarını, uzun vadeli yatırım stratejileri kapsamında değerlendirerek ülke vatandaşlarının ekonomik anlamda gelecek yıllar içinde de yaşamlarını refah içinde sürmelerini sağlamayı hedeflemektedirler. Bu çerçevede bugün elde ettikleri parasal zenginlikleri ve refahı gelecek kuşaklara aktarmak için çalışmaktadırlar.

2- Makroekonomik politikalarla mali istikrarın sağlanması

Ulusal varlık fonları ülkelerin karşılaşılabilecekleri ekonomik kriz gibi iç ve dış şokların oluşturabileceği dalgalanmalara karşı direnç sağlamak adına finansal sistemin istikrarı için çalışmaktadırlar. Başlanmış dev projelerin yaşanılacak şoklardan etkilenmemesi, finansal piyasaların dengelerinin gözetilmesi ve stabilitenin sağlanmasına yönelik konularda etkin rol almaktadırlar. Bununla birlikte varlık fonları, doğal kaynak ihracatçısı ülkeler açısından bakıldığında istikrar fonu rolüyle ülke ekonomilerini petrol başta olmak üzere fiyat dalgalanmalarından korumak ve yeni yatırım alanlarına imkân sağlayarak ekonomik çeşitlendirmeyi teşvik etmek amacı taşımaktadır.

3-Ekonomik kalkınmanın desteklenmesi

Varlık fonlarını ekonomik kalkınmayı destekleme amacıyla kullanan ülkeler ulaşım, enerji, iletişim ve stratejik sektörlerde altyapı yatırımlarının yanı sıra insan sermayesinin güçlendirilmesi amacıyla sağlık ve eğitim gibi sosyal yatırımlar da gerçekleştirmektedir.

Ülkeler, kendi hedef ve stratejileri doğrultusunda özel yatırımlarda bulunmaktadır. Varlık fonları özellikle, ekonomileri petrol gibi tek bir kaynağa bağlı olan taşınması ve ekonominin çeşitlendirilmesi işlevi görmektedir. Mali istikrar amacı taşıyan fonlar ise ekonominin iç ve dış şoklardan korunması, kısa dönemli sermaye hareketlerinin bertaraf edilmesi işlevi görmektedir.

Tablo 1: Varlık Fonu Türleri

Tasarruf Büyüme ve ulusal refahın korunması	Nesiller arası refahın dengelenmesi	Yenilenemez varlıkların çeşitlendirilmiş finansal varlıklara dönüştürülerek gelecek nesillere aktarılması	Norveç Kuveyt
	Gelecek yükümlülüklerin fonlanması	Sermayenin ana değerinin korunması ve büyütülmesi	Avustralya Yeni Zelanda
	Rezerv yatırımları	Aşırı rezervlerin, potansiyel yüksek getirili uzun dönemli yatırımlarla değerlendirilmesi ve rezervi elde tutmanın negatif maliyetinden kaçınılması	Çin Güney Kore
İstikrar Makroekonomik politikalar ve ekonomik istikrarı sağlama	Mali istikrarın sağlanması	Ekonominin iç ve dış şoklardan korunması ve fiyat istikrarının sağlanması	Şili
	Faiz oranlarının istikrarının sağlanması	Kısa dönemde geniş sermaye hareketlerinin olumsuz etkilerine karşı fon rezervlerinin kullanımı	Rusya
		Uzun dönemde faiz oranlarında oynaklığın azaltılması	Meksika
Ekonomik Kalkınma Ekonominin uzun dönemli üretkenliğinin artırılması için yatırım sağlama	Altyapı yatırımları	Ulaşım, enerji, iletişim ve su (baraj) yatırımları	Nijerya
	Sosyal yapının iyileştirilmesi	İnsan sermayesinin ve kurumların güçlendirilmesi; sağlık, eğitim, sosyoekonomik projeler	BAE
	Sanayi politikaları	Tek bir kaynağa veya sektöre bağımlılığın azaltılması için ekonomik çeşitlenmenin sağlanması; stratejik sektörlerde üretkenliğin artırılması	Singapur Fransa

Kaynak (PwC, 2017)

Bu tür fon yönetimlerinde temel hareket noktası varlıkları risk ve getiri dengesini gözeterek kazanç amaçlı kullanmaktır. Bu işlemleri, bütçe kısıtlamaları ve parlamentonun sıkı denetimi altında yürütmek kolay değildir. Varlık fonu kuruluşunun bir nedeni de bu kısıtlamalardan kurtulmaktır (Eğilmez, 2017).

2.3. Dünyada Varlık Fonları

Dünyada Varlık fonlarının kuruluşunun 1950 li yıllara dayandığı görülmektedir. Devlet girişimciliğinin önemli bir örneği olarak ulusal varlık fonlarının yükselişi, küresel finansal sistemle birlikte devlet egemenliğinin yeniden inşasını getiren bir süreç oldu. Artık özellikle ulusal varlık fonlarıyla yatırım yapan devletler sadece belli bir toprak parçasını değil, bu fonlar aracılığıyla başka devletlerin toprakları içindeki kurum ve kuruluşlar ile sahaları da yönetir oldu. Dolayısıyla bu süreç devlet egemenliğinin deterritorializasyonu yani alansızlaşması olarak kabul edilebilir. Devlet tasarruflarının ve devlet birikimlerinin bu fonlar aracılığıyla alansızlaşması devlet güdümünde kapitalizmin alanını genişletti. (Haberly, 2011, s. 1834)

Bugün sayıları 78 e varan Varlık fonları için büyüklük sıralamasına göre mevcut tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 2:Varlık Fonları Sıralaması

Ülke	Varlık Fonu	Varlık USD	Kuruluş	Kaynak
Norway	Government Pension Fund – Global	922.11	1990	Petrol
UAE – Abu Dhabi	Abu Dhabi Investment Authority	828	1976	Petrol
China	China Investment Corporation	813.8	2007	Varlığa Dayalı Olmayan
Kuwait	Kuwait Investment Authority	592	1953	Petrol
Saudi Arabia	SAMA Foreign Holdings	514	1952	Petrol
China – Hong Kong	Hong Kong Monetary Authority Investment Portfolio	456.6	1993	Varlığa Dayalı Olmayan
China	SAFE Investment Company	441**	1997	Varlığa Dayalı Olmayan
Singapore	Government of Singapore Investment Corporation	350	1981	Varlığa Dayalı Olmayan
Qatar	Qatar Investment Authority	335	2005	Petrol & Gaz

China	National Social Security Fund	295	2000	Varlığa Dayalı Olmayan
UAE – Dubai	Investment Corporation of Dubai	200.5	2006	Varlığa Dayalı Olmayan
Singapore	Temasek Holdings	180	1974	Varlığa Dayalı Olmayan
Saudi Arabia	Public Investment Fund	183	2008	Petrol
UAE – Abu Dhabi	Mubadala Investment Company	125	2002	Petrol
UAE – Abu Dhabi	Abu Dhabi Investment Council	110	2007	Petrol
South Korea	Korea Investment Corporation	108	2005	Varlığa Dayalı Olmayan
Australia	Australian Future Fund	91.1	2006	Varlığa Dayalı Olmayan
Russia	National Welfare Fund	72.2	2008	Petrol
Libya	Libyan Investment Authority	66	2006	Petrol
Kazakhstan	Kazakhstan National Fund	64.7	2000	Petrol
Kazakhstan	Samruk-Kazyna JSC	60.9	2008	Varlığa Dayalı Olmayan
Iran	National Development Fund of Iran	62	2011	Petrol & Gaz
US – Alaska	Alaska Permanent Fund	54.8	1976	Petrol
Brunei	Brunei Investment Agency	40	1983	Petrol
US – Texas	Texas Permanent School Fund	37.7	1854	Petrol & Diğer
Malaysia	Khazanah Nasional	34.9	1993	Varlığa Dayalı Olmayan
UAE – Federal	Emirates Investment Authority	34	2007	Petrol
Azerbaijan	State Petrol Fund	33.1	1999	Petrol
New Zealand	New Zealand Superannuation Fund	22.7	2003	Varlığa Dayalı Olmayan

US – New Mexico	New Mexico State Investment Council	20.2	1958	Petrol & Gaz
Oman	State General Reserve Fund	18	1980	Petrol & Gaz
US – Texas	Permanent University Fund	17.3	1876	Petrol & Gaz
East Timor	Timor-Leste Petroleum Fund	16.6	2005	Petrol & Gaz
Russia	Reserve Fund	16.2	2008	Petrol
Chile	Social and Economic Stabilization Fund	14.7	2007	Bakır
Canada	Alberta's Heritage Fund	13.4	1976	Petrol
Russia	Russian Direct Investment Fund	13	2011	Varlığa Dayalı Olmayan
Bahrain	Mumtalakat Holding Company	10.6	2006	Varlığa Dayalı Olmayan
Chile	Pension Reserve Fund	9.4	2006	Bakır
Ireland	Ireland Strategic Investment Fund	8.5	2001*	Varlığa Dayalı Olmayan
Peru	Fiscal Stabilization Fund	7.9	1999	Varlığa Dayalı Olmayan
Algeria	Revenue Regulation Fund	7.6	2000	Petrol & Gaz
US – Wyoming	Permanent Wyoming Mineral Trust Fund	7.3	1974	Mineraller
Mexico	Petrol Revenues Stabilization Fund of Mexico	6	2000	Petrol
Oman	Oman Investment Fund	6	2006	Petrol
Botswana	Pula Fund	5.7	1994	Pırlanta & Mineraller
Trinidad & Tobago	Heritage and Stabilization Fund	5.5	2000	Petrol
China	China-Africa Development Fund	5	2007	Varlığa Dayalı Olmayan
Angola	Fundo Soberano de Angola	4.6	2012	Petrol

US – North Dakota	North Dakota Legacy Fund	4.3	2011	Petrol & Gaz
US – Alabama	Alabama Trust Fund	2.7	1985	Petrol & Gaz
Kazakhstan	National Investment Corporation	2	2012	Petrol
US – Utah	Utah – SITFO	2	1896	Toprak ve Mineral Telif Hakları
Nigeria – Bayelsa	Bayelsa Development and Investment Corporation	1.5	2012	Varlığa Dayalı Olmayan
Nigeria	Nigerian Sovereign Investment Authority	1.4	2012	Petrol
US – Louisiana	Louisiana Education Quality Trust Fund	1.3	1986	Petrol & Gaz
Panama	Fondo de Ahorro de Panamá	1.2	2012	Varlığa Dayalı Olmayan
UAE – Ras Al Khaimah	RAK Investment Authority	1.2	2005	Petrol
Bolivia	FINPRO	1.2	2012	Varlığa Dayalı Olmayan
Senegal	Senegal FONSI	1	2012	Varlığa Dayalı Olmayan
Iraq	Development Fund for Iraq	0.9	2003	Petrol
Palestine	Palestine Investment Fund	0.8	2003	Varlığa Dayalı Olmayan
Venezuela	FEM	0.8	1998	Petrol
Kiribati	Revenue Equalization Reserve Fund	0.6	1956	Fosfatlar
Vietnam	State Capital Investment Corporation	0.5	2006	Varlığa Dayalı Olmayan
Brazil	Sovereign Fund of Brazil	0.5	2008	Varlığa Dayalı Olmayan
Gabon	Gabon Sovereign Wealth Fund	0.4	1998	Petrol
Ghana	Ghana Petroleum Funds	0.45	2011	Petrol
Mauritania	National Fund for Hydrocarbon Reserves	0.3	2006	Petrol & Gaz

Australia	Western Australian Future Fund	0.3	2012	Mineraller
Mongolia	Fiscal Stability Fund	0.3	2011	Mineraller
Equatorial Guinea	Fund for Future Generations	0.08	2002	Petrol
Papua New Guinea	Papua New Guinea Sovereign Wealth Fund	n/a	2011	Gaz
Turkmenistan	Turkmenistan Stabilization Fund	n/a	2008	Petrol & Gaz
US – West Virginia	West Virginia Future Fund	n/a	2014	Petrol & Gaz
Mexico	Fondo Mexicano del Petroleo	n/a	2014	Petrol & Gaz
UAE – Sharjah	Sharjah Asset Management	n/a	2008	Varlığa Dayalı Olmayan
Turkey	Turkey Wealth Fund	n/a	2016	Varlığa Dayalı Olmayan
	Toplam Petrol & Gaz İlişkili	\$4,220.84		
	Toplam Diğer	\$3,146.50		
	TOPLAM	\$7,367.34		

Kaynak (SWFI, 2017)

Nisan 2017 itibarıyla SWFI’da listelenen 78 ulusal varlık fonunun toplam değeri 7, 367.34 milyar USD dir.

2.3.1.Norveç Varlık Fonu

Dünyanın 1 numaralı en büyük varlık fonu Norveç Varlık Fonu olup, kaynak olarak Petrol geliri üzerine kurulmuştur. Fonun amacı gelirlerin gelecek nesillere aktarımı, uzun vadeli yönetimi ve bir istikrar fonu göreviyle faaliyetlerini yürütmektedir. Petrol gelirlerinin düzenli olarak aktarıldığı fon, ekonominin canlandırılması ve petrol fiyat dalgalanmalarının olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesi amacıyla faaliyet göstermektedir. Norveç Varlık Fonu, Petrolün bir gün biteceği fakat bu fonun gelirlerinin ülke vatandaşlarını destekleyeceğini öngörmektedir.

2017 itibarıyla fonun toplam portföy değeri 900 milyar USD. Norveç Varlık Fonu yatırım stratejisine göre yatırımların %60 hisse senetleri, %35'i sabit getirili menkul kıymetler ve %5'i ise gayrimenkul olmak üzere 78 ayrı ülkede, 9050 şirkette yatırımı bulunmaktadır. Fonun hisse yatırımlarında Amerika (%35,7), Avrupa (%38) ve Asya bölgesi (%21) olarak görünmektedir. Apple, Microsoft, Nestle, Novartis, Apple, Royal Dutch Shell, Alphabet, ve Roche Holding gibi önemli büyük şirketlerde sermaye payı bulunduğu görülmektedir. Portföyde en yüksek paya sahip hisseler bakıldığında Sabit getirili menkul kıymetler 2016 ilk çeyrekte fonun %37'sini oluşturmuştur. En büyük pay Amerikan tahvillerinde (%18) olup Avrupa tahvillerine yapılan yatırımlar ise %13 olarak görünmektedir.

Norveç Varlık Fonu'nu 35 ayrı ülkeden 500'den fazla kişi yönetmekte. Fon'da her bir Norveç vatandaşı için yaklaşık 175bin USD birikmiş olup fonun kuruluşundan itibaren yıllık ortalama dolar bazında getirisi %5,5 görülmektedir.

Norveç Varlık Fonu, Türkiye'de enerji, ilaç sanayii, bankacılık, gıda, iletişim hizmetleri, ulaşım ve beyaz eşya sektörlerinde faaliyet gösteren büyük şirketlerin hisseleriyle de ilgilenmektedir (Government Pension Fund Global, 2017).

Norveç Varlık Fonu'nun sektörel bazdaki yatırım dağılımı da 2016 yıl sonu itibarıyla aşağıdaki gibidir.

Tablo 3: Norveç Varlık Fonu Yatırım Dağılımı

Finans	23.30%
Endüstriyel Şirketler	14.10%
Tüketim Ürünleri	13.70%
Müşteri Hizmetleri	10.30%
Sağlık	10.20%
Teknoloji	9.50%
Petrol ve Doğalgaz	6.40%
Hammadde	5.60%
Telekom	3.20%
Kamu	3.10%

Kaynak (Government Pension Fund Global, 2017)

Norveç Varlık Fonu'nun 2017 yılının sonunda Türkiye'deki en büyük yatırımı enerji sektöründe olduğu görünmektedir. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları 48 milyon 207 bin dolar, TÜPRAŞ Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. 46 milyon 136 bin dolar olmak üzere sırayla Norveç Varlık Fonu'nun portföyünde Enka İnşaat ve Sanayi A.Ş, Petkim Petrokimya Holding A.Ş. ve Aksa Enerji Üretim A.Ş. bulunmaktadır. Norveç Varlık Fonu'nun 5 enerji şirketindeki toplam ortaklık hisse değeri 2017 sonu itibarıyla 112 milyon 112 bin dolar görünmektedir.

Norveç Varlık Fonu'nun, Türkiye yatırımları toplamı 1 milyar dolara yaklaşmakta olup bu yatırımlar arasında en büyük payı Garanti Bankası almaktadır. Norveç Varlık Fonu yüzde 1,23 hissesine sahip olduğu Garanti Bankasındaki yatırımının değeri ise 112 milyon 63 bin doları bulmaktadır.

Norveç Varlık Fonu'nun Türkiye yatırımları içinde diğer büyük hisse payına sahip olduğu şirket ise yüzde 4,99 ile Pınar Süt Mamulleri Sanayii A.Ş. hissesidir. (Bağımsız internet gazetesi T24, 2017)

Norveç Varlık Fonu kuruluşu 1990'dan itibaren doğal kaynağı olan petrol ve doğalgaz üretiminin gelirleri ile yabancı ülkelerde tahvil, hisse senedi ve emlak piyasalarında yatırım yapmaktadır. Norveç Varlık Fonu'nun yatırım stratejisine göre, yüzde 60'ı hisse senetlerine olmak üzere yüzde 35'i sabit getirili menkul kıymetlere ve yüzde 5'i de gayrimenkule yönlendirilmekte. Norveç devleti, fon yönetimi olarak 2017 yıldan sonra yatırım stratejisinde hisse senetlerine yapılan yatırımın payını yüzde 10 artırarak yüzde 70'e çıkarmayı hedefliyor.

Norveç Varlık Fonu'nun ülke dışında 77 ülkede, 9 bine yakın firmada yatırımları bulunmaktadır. Norveç Varlık Fonu'nun gelirlerinin yüzde 4'ü Norveç hükümetince kullanılırken yüzde 96'lık bölümü tasarruf edilmekte ve gelecek nesillerin refahı için yatırımlara yönlendirilmektedir.

2.3.2.Çin Yatırım Fonu

Çin Yatırım Şirketi (CIC), 29 Eylül 2007 tarihinde Çin Ticaret Kanunu uyarınca kurulmuş, 200 milyar dolar kayıtlı sermayeli, tamamen devlete ait bir şirket olarak

kurulmuştur. Çin Yatırım Şirketi, Çin'in dövizde endeksli varlıklarını çeşitlendirmek ve kabul edilebilir risk toleransı çerçevesinde yüksek gelir elde etmek için bir araç olarak kurulmuştur. Çin Yatırım Şirketi (CIC), kaynak gelir bakımından Petrol dışı kaynaklarla emtia dışı olarak kurulmuş yatırım fonların en büyüğüdür. Çin Yatırım Şirketi (CIC), yatırımları arasında devlet tahvilleri, şirket bonoları, risk fonları, sanayi, uzun dönemli altyapı, gayrimenkul yatırımları ve ABD devlet tahvilleri bulunmaktadır.

Çin Yatırım Şirketi'nin Central Huijin Investment Ltd. (Central Huijin), CIC Capital Corporation (CIC Capital) ve CIC International Co., Ltd. (CIC International), olmak üzere 3 ayrı yatırım şirketi bulunmaktadır.

CIC'in denizaşırı yatırım ve yönetim faaliyetleri CIC International ve CIC Capital tarafından üstlenir. Hem CIC International hem de CIC Capital, özel bir yetki ve küresel erişime sahip, pazara yönelik ticari varlıklardır.

CIC International, denizaşırı varlıklarını yatırım ve yönetme yetkisi ile Eylül 2011'de kuruldu. O zaman tüm portföyü devraldı ve CIC'den denizaşırı yatırım yapmak için görevlendirildi. CIC International, kamusal piyasa sermaye ve tahvil yatırımları, hedge fonu, çok-varlıklı ve gayrimenkul yatırımları, özel sermaye (özel kredi dahil) fon yatırımları, ortak yatırımlar ve azınlık yatırımlarını finansal yatırımcı olarak yürütür.

CIC Capital, Ocak 2015'te, CIC'nin genel portföy yönetimini hassaslaştırmak ve uzun vadeli varlıklara yapılan yatırımları artırmak için doğrudan yatırım yapmak konusunda uzmanlaşmak için bir görevle kurulmuştur.

Central Huijin, Çin'deki belli başlı devlete ait finansal kuruluşlara hisse yatırımları yapıyor. Yatırım yaptığı kurumların günlük faaliyetlerine müdahale etmeden Central Huijin, kamuya ait finansal varlıkların değerini korumak ve geliştirmek için hissedar haklarından yararlanır ve yükümlülüklerini yerine getirirken sermaye katkısı derecesinde yerine getirir. Çin, Çin Yatırım Şirketi, Central Huijin Investment Ltd. (Central Huijin), CIC Capital Corporation (CIC Capital) ve CIC International Co., Ltd. (CIC International) ile dip toplamda en büyük varlık fonuna sahip ülkeler arasında yer almaktadır. Bu büyüklük sayesinde Yeni İpekyolu Girişimi ve Asya Altyapı Yatırım Bankası gibi projelere kaynak sağlayabilmektedir. Çin Yatırım Şirketi (CIC) gerek

bölgesel ve gerekse küresel anlamda finansal, altyapısal ve ekonomik gelişim süreçlerini desteklemektedir. Bu şekilde Çin ekonomisini bir yumuşak güç aracı olarak kullanarak siyasi güce tahvil etmeye çalışmaktadır. Çin Yatırım Şirketi (CIC) yurtdışı yatırım stratejisi olarak ülkenin artan sanayileşme ve nüfusuna bağlı enerji gereksinimini karşılayacak şekilde yatırımları benimsemektedir. Bu sayede Çin'in enerji ihtiyacını ve güvenliğini sağlamasına yardımcı olmaktadır. Çin Yatırım Şirketi (CIC) yurtdışı yatırım stratejileri yanında Central Huijin Investment Ltd. (Central Huijin) kanalıyla yurtiçi finansal mimarisini kontrol etmektedir. CIC ayrıca, gayrimenkul, altyapı ve bilgi teknolojileri alanında da yatırımlara yönelmekte ve Çin'in küresel faaliyet gösteren diğer şirketlerine finansal olarak katkı sağlamaktadır (China Investment Corporation, 2017).

Çin Yatırım Şirketi (CIC) yatırımlarında uluslararası dalgalanmalara karşı riskleri indirmek amacıyla yatırım yaptığı şirketlerde yüzde 5 ila yüzde 10 civarında hisseyi satın almaktadır. Küresel krizlerde finansal varlıkların yatırımcılarına zarar ettirmesinden dolayı Çin Yatırım Şirketi (CIC) enerji ve madencilik sektör hisselerine yatırım yapmakta. ABD hazinesinin en büyük 2'inci kreditörü ve tahvillerine yatırım yapmış bulunan Çin aynı zamanda Amerika'nın en büyük şirketlerine de yatırım yapmış ve ortak konumdadır. Ortak olduğu global Amerikan şirketleri arasında Motorola, Coca Cola, Visa ve Apple gibi sembol Amerikan şirketleri de bulunmaktadır. Amerikan Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'nun verilerine göre, CIC'nin elinde Amerikan finansal yönetim kuruluşu Blackrock hisselerinin 714 milyon dolarlık kısmı ile Yatırım kuruluşu Morgan Stanley'ye ait 1,77 milyar dolarlık hisse senedi bulunuyor. Çin Yatırım Şirketi (CIC), Çin'in döviz rezervlerinin 200 milyar dolarlık kısmını yönetmekte ve 2017 yılı itibarıyla Amerika borsalarında işlem gören 84 şirketin hissesine yatırım yapmış bulunmaktadır. Çin Yatırım Şirketi (CIC)'in en son enerji yatırımı ise ABD'nin en büyük rüzgâr enerjisi şirketlerinden AES Corporation ile yapmış olduğu yüzde 15'lik hisse karşılığı 1,85 milyar dolarlık anlaşma olarak görünmektedir (Duyar, 2017).

Ulusal varlık fonları, devletin sahip olduğu sermayenin ekonomik sürece aktif bir biçimde sokulması sayesinde, sadece ekonomik değil, küresel kapitalizmde de söz sahibi olmalarını sağlamaktadır. Bu yönüyle bakıldığında çok kutuplu bir dünya düzeni içinde Çin Yatırım Şirketi (CIC), Çin'in stratejik ve jeopolitik bağlamda kullandığı bir

araçtır. Piketty (2015)'nin neokoloniyalizm aracı olarak nitelediği bu fonların, özellikle gelişmekte olan ülkelerden çok gelişmiş ülkelerde yatırım alanına sahip olması da Batı dünyasında fon sahibi Doğu ülkelerinin etki alanını güçlendirmenin de bir aracı konumundadır.

Neoliberalizmin giderek zayıflaması, Çin ve benzer ülkelerin uyguladığı devlet öncülüğünde kalkınma modelinin güçlenmesi ve devlet sermayesinin ekonomide yayılması, sadece gelişmekte olan ülkeler için değil, gelişmiş ülkeler için de önemli bir süreçtir. Ülkelerarası artan iktisadi ve siyasi rekabet dünya ekonomisinde devletlerin aktif olarak sahnede olacağını göstermektedir. Bu bağlamda, kısa vadede ulusal varlık fonları ve benzer devlet sermayeli yatırım araçlarının sayısının yükselmesi şaşırtıcı olmayacaktır.

2.3.3. Abu Dabi Yatırım Otoritesi (Varlık Fonu)

1976 yılında kurulmuş olan Abu Dabi Varlık Fonu'nun kaynağını petrol gelirleri oluşturmaktadır. Abu Dabi Varlık Fonu, 828 milyar dolarlık büyüklüğü ile Ortadoğu'daki en büyük varlık fonu olma özelliğini taşımaktadır.

Abu Dabi Yatırım Otoritesi, Abu Dabi devletinin gözetimi altındadır. Abu Dabi devletinin petrol ihracatından gelen gelirin yüzde 70'i Abu Dabi Yatırım Otoritesi tasarrufuna bırakılmaktadır. Kaynağı petrol olan varlık fonları içinde Abu Dabi Varlık Fonu en önde gelen büyük fonlar arasında bulunmaktadır. Abu Dabi Yatırım Otoritesi Abu Dabi petrolüne dayalı olan ekonomiyi farklılaştırmayı amaçlamaktadır. Yatırım stratejisi olarak petrol dışı sektörlerde istihdam alanı açabilecek ve bu yeni sektörlerin faaliyet gösterebileceği alanları gözetmekte ve yatırımları ile desteklemektedir. Başlıca yatırım yaptığı sektörler havacılık, gayrimenkul, sağlık, bilişim, sanayidir. Abu Dabi Yatırım Otoritesi'nin yurtdışında da havacılık sektöründen Airbus, Londra Gatwick Havalimanı yatırımları bulunmaktadır. Diğer yurtdışı global firmalar arasında General Electric ve Norveç merkezli Gassled olmak üzere yatırımları bulunmaktadır.

Abu Dabi Varlık Fonu'nun yatırımlarının çoğunu gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde değerlendirdiği görülmekte olup, özellikle Kuzey Amerika, Avrupa, Asya ve gelişmekte olan piyasalar da önemli bir paya sahip olduğu söylenebilir. (Abu Dhabi Investment Authority, 2017)

2.3.4. Kuveyt Yatırım Otoritesi (Varlık Fonu)

Kuveyt Yatırım Otoritesi, 1982'de Kuveyt'in varlıklarını yönetmekten sorumlu özerk bir hükümet organı olarak kuruldu. 592 milyar doları aşan varlıklarıyla dünyanın yedinci en büyük egemen servet fonu. Kuveyt'in finansal rezervleri üzerinde uzun vadeli bir yatırım getirisi sağlamayı ve devlet petrol gelirinin% 25'inin Gelecek Nesiller Fonu'na aktarılmasını sağlamayı amaçlıyor.

Kuveyt Yatırım Otoritesi, yatırım stratejisi olarak yatırım yaptığı şirketlerdeki çoğunluk veya hâkimiyeti kontrol etmeyi amaçlamaktadır. Yönetiminden sorumlu olduğu iki ana fon yer almaktadır. Bu fonlar Genel Rezerv Fonu (GRF) ve Gelecek Nesiller Fonu (FGF) dur.

a) Genel Hizmet Fonu (GRF)

Kuveyt Yatırım Otoritesi tarafından yönetilen istikrar fonudur. GRF, Kuveyt Devleti'nin petrol gelirlerinin ve GRF yatırımlarından elde edilen gelirin ana deposudur.

Varlıkları ve gelirleri, Kuveyt Devleti tarafından, zaman zaman Kuveyt Ulusal Meclisi (Parlamento) tarafından onaylanan yıllık bütçelere göre belirlenen, Kuveyt Eyaleti tarafından kullanılabilir.

Her yıl Devlet Gelirlerinin en az % 10'u ve GRF'nin net gelirinin% 10'u Gelecek Nesiller Fonu'na (FGF'ye) devredilir.

GRF ayrıca, Kuveyt'in kamu işletmelerine katılımı ve Kuveyt'in çok taraflı ve uluslararası kuruluşlara katılımı da dahil olmak üzere tüm devlet varlıklarını elinde bulunduruyor.

GRF, Kuveyt'e ve diğer MENA ülkelerine yapılan yatırımların yanı sıra Kuveyt'te Kuveyt Devleti adına tutulan sabit döviz varlıklarını da içermektedir.

GRF, aynı zamanda, Kuveyt'in Kuveyt Fonu veya Arap Ekonomik Kalkınma ve Kuveyt Petrol Şirketi gibi kamu işletmelerindeki Kuveyt'in Dünya Ticaret Örgütü, Uluslararası Para Fonu ve Arap dâhil çok taraflı ve uluslararası kuruluşlara katılımının

yanı sıra diğerk devlet varlıkları da elinde bulunduruyor. Ekonomik ve Sosyal Gelişim Fonu, diğerklerinin yanında.

b) Gelecek Nesiller Fonu (FGF)

FGF 1976'da% 50 GRF'den transfer edilerek kuruldu. Buna ek olarak, tüm devlet gelirlerinin en az% 10'u yıllık bazda FGF'ye aktarılır ve tüm yatırım gelirleri yeniden yatırılır.

FGF, çeşitli varlık sınıflarında onaylanmış bir Stratejik Varlık Tahsisi temel alınarak Kuveyt dışındaki yatırımlardan oluşur. Kuveyt Yatırım Otoritesini varlık tahsisi süreci, Dünya GSYİH katkıları ve Pazar Kapitalizasyonları ile yatırım düzenlemeleri (vergi sistemi dâhil) ve gelecekteki büyüme potansiyeli gibi çeşitli diğerk görevleri temel almaktadır. Bu kuralın istisnaları, BP ve Daimler gibi temel varlıklardan dolayı ağırlıkların çarpıtılmış olduğu ülkelerdir.

Yasaya göre, tüm Devlet gelirlerinin en az% 10'u ve net GRF gelirinin% 10'u yıllık olarak FGF'ye devredilmektedir. FGF'nin yatırımlarından sağlanan gelirlerin tamamı kanunla yeniden yatırım yapılır ve FGF'den yapılan herhangi bir transfer, herhangi bir geri çekme yetkisi veren özel bir mevzuat gerektirir.

FGF, Kuveyt Yatırım Otoritesi tarafından yönetilen kuşaklar arası tasarruf platformudur.

FGF'nin, fonun risk ve getiri hedeflerine paralel olarak kuralları özetleyen bir Kuveyt Yatırım Otoritesi Yönetim Kurulu onaylı yatırım stratejisi bulunmaktadır.

Yatırım stratejisi, değışen ekonomik ve finansal faktörlere ve beklentilere dayalı olarak düzenli olarak gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir.

FGF, hisse senedi ve bono gibi daha geleneksel varlıklardan, özel sermaye, gayrimenkul ve altyapı gibi alternatiflere kadar değışen çeşitli varlık sınıflarında uzun vadeli bir yatırımcıdır.

FGF varlıkları, Kurul tarafından onaylanan bölünmeye dayalı KIA'nın Kuwait ve Londra ofisleri tarafından idare edilmektedir. (Kuwait Investment Authority, 2017)

2.3.5.Suudi Arabistan SAMA Foreign Holding (Varlık Fonu)

Suudi Arabistan Para Ajansı (SAMA) 1952 yılında Cidde'de Suudi Arabistan Krallığı'nın merkez bankası olarak kurulmuştur. SAMA, dünyanın en büyük üçüncü egemen servet fonu olan ülkenin egemen servet fonu olan SAMA Foreign Holdings'i 700 milyar doları aşan varlıklar ile yönetiyor. Çeşitli yasa ve yönetmeliklere uygun olarak pek çok işlevi yerine getirmekle görevlendirilmiştir.

Suudi Arabistan Para Ajansı'nın temel işlevleri olarak aşağıdaki maddeler sayılabilir.

Hükümetin bankacılık işleri ile ilgilenmek.

Suudi parasının güçlendirilmesi. (Suudi Arabistan Riyali)

Ulusal paranın (Suudi Arabistan Riyali) basılması.

Suudi para biriminin güçlendirilmesi ve döviz değerlerinde stabilite sağlanması.

Suudi Arabistan döviz rezervlerini yönetmek.

Fiyat istikrarı ve döviz kuru için para politikasını yönetmek.

Finansal piyasanın büyümesine öncülük edilmesi ve piyasalara güven verilmesi.

Ticari bankaları, sigorta şirketlerini, finans şirketlerini ve kredi bilgi şirketlerini denetlemek. (Saudi Arabian Monetary Authority, 2017)

2.4. Linaburg- Maduell Şeffaflık Endeksi ve IFSWF Santiago İlkeleri

Yatırım fonları arasında şeffaflık özellikle uluslararası yatırımcılar tarafından bakıldığında gerek yönetim gerek denetimleri bakımından önem arz eden bir konudur. Bu konuda yatırım fonları arasında bir yeknesaklık getirilmesi gerekliliğinde hareketle Carl Lineburg ve Michael Maduel 2008 yılında Linaburg-Maduel endeksi geliştirilmiştir.

Bu endeks yatırım fonlarını şeffaflık bakımından 1-10 puan arasında değerlendiren bir endekstir. Varlık fonunun bu endeksten alabileceği en yüksek not 10 en düşük ise 1 olarak ifade edilmiştir. Ülke Fon Enstitüsü'nün Varlık fonları için minimum öngördüğü şeffaflık notu ise 8 puandır. Linaburg-Maduel endeksine göre Norveç Varlık Fonu'nun şeffaflık notu 10 puan olarak görünmektedir.

Uluslararası Egemen Varlık Fonları Forumu (IFSFWF) tarafından oluşturulan bir çalışma grubu 2008 yılında Şili'nin başkenti Santiago'da toplanmıştır. Bu çalışma grubu uluslararası düzeyde kabul gören ülke fonlarının bağımsızlık, şeffaflık ve hesap verilebilirliğine yönelik olarak 24 adet ilke ve uygulamayı benimsemiştir. Bu ilke ve uygulamaların IMF tarafından yayımlanması ile uluslararası düzeyde kabul görmüştür. Küresel fon pazarının yüzde 85'ini temsil eden 32 ulusal varlık fonu 2016 itibarıyla bu ilkelere ilişkin anlaşmayı imzalamıştır.

Santiago İlkeleri ulusal varlık fonunun yönetiminde, şeffaflık ve hesap verebilirlik konularında benimsenmiş ilkeleri ifade etmektedir. Yatırım fonları üzerinde anlaşılabilen, şüphe uyandıran konuların açıklığa kavuşturmanın amaçlandığı daha şeffaf bir yapının ortaya çıkması için gerekli 24 maddeden oluşan ilkeler Ulusal varlık fonlarınca da kabul görmüştür. Santiago ilkelerini benimsemiş ulusal varlık fonları bir bakıma 'iyi hal kâğıdı' almış fonlar olarak değerlendirilmektedir. 24 ilke ve bazı ilkelerin alt kırılımlarının da bulunduğu Santiago İlkeleri Ek-1 de yer almaktadır.

Tablo 4: Santiago İlkeleri (Özet)

Ulusal varlık fonlarının yasal altyapısı, etkin çalışabilmelerini ve fonların hedeflerine ulaşabilmelerini sağlamalıdır.
Kamuoyuna ulusal varlık fonu ile diğer devlet kurumları arasındaki ilişkiler yasal mevzuat düzenlenerek şeffaf bir şekilde bildirilmelidir.
Ulusal varlık fonlarının etkin işleyişini sağlayacak ve belirlenmiş hedeflere ulaşılmasını destekleyecek hukuki alt yapı sağlanmalıdır.
Ulusal varlık fonunun işleyiş politikaları, kuralları açık ve net olmalı, makroekonomik politikalar ile uyumlu olmalıdır.

Ulusal varlık fonunun kaynağı net olarak ifade edilmeli, varlık fonu gelirlerinden alınan pay ve yapılacak harcamalar kamuoyuna şeffaf biçimde ilan edilmelidir.
Ulusal varlık fonunun yönetim yapısı net olarak çizilmeli, yönetimi hesap verebilir olmalı, rol ve sorumlulukları açık olmalıdır.
Ulusal varlık fonu sahibi devlet fon hedeflerini belirlemeli ve bu hedefler fon yönetimine açık bir şekilde çizilmiş kural ve kaideler çerçevesinde atanmalıdır.
Ulusal varlık fonu yönetimi fonun yararını gözeterek üst seviyede hareket etmelidir.
Ulusal varlık fonunun gerçekleştireceği işlemler için hesap verebilmelerine ilişkin mevzuat ilk kuruluşlarından itibaren açık ve net bir şekilde belirlenmelidir.
Ulusal varlık fonunun faaliyetlerine ilişkin yıllık olarak gerçekleştirdiği işlemler raporlanabilmeli ve işlemler uluslararası muhasebe standartlarına uygun olarak kaydedilmelidir.
Ulusal varlık fonu yıllık olarak denetlenmeli ve mali bilançosu denetim standartlarına uygun düzenlenmelidir.
Profesyonel ve etik standartlar açıkça belirlenmeli ve ulusal varlık fonu personeline tebliğ edilmelidir.
Ulusal varlık fonunun üçüncü taraflarla olan işlemleri açık ve net bir şekilde düzenlenmelidir.
Ulusal varlık fonunun yönetimi, hedefleri kapsamında fon sahibi devletten, operasyonel anlamda bağımsız olmalı ve bu durum kamuoyuna bildirilmelidir.
Ulusal varlık fonuna ilişkin mali bilgiler kamuoyuna şeffaf şekilde bildirilmelidir.
Ulusal varlık fonunun hedefleri, yatırım stratejisi ile tutarlı olmalı. Yatırım politikası kamuoyu ile paylaşılmalıdır.
Ulusal varlık fonu varlık yönetimi, genel olarak kabul gören varlık yönetim ilkeleri ile uyumlu hareket etmelidir.
Ulusal varlık fonu özel kuruluşlarla rekabet ederken, sahibi olan devleti kullanarak, ayrıcalıklı bilgi almaya çalışmamalıdır.

Ulusal varlık fonuna kote edilen menkul değerler ile ilgili oy hakkına ilişkin yaklaşımı kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

Ulusal varlık fonunun varlık ve yatırım performansı tanımlanmış standartlara göre ölçülmeli ve fon sahibine raporlanmalıdır.

Ulusal varlık fonu tarafından genel olarak kabul edilmiş ilkelerin ve bu ilkelere göre yönetimin uygulamaları düzenli olarak gözden geçirilmelidir.

Kaynak (IFSWF, 2017)

Santiago İlkeleri, ulusal varlık fonlarının uyması gereken kural kaide ve ilkeleri belirlemiştir. Fonların yönetiminde keyfi hareket etmesi, makroekonomik politikalara ters hareket etmesi, siyasi davranışlar göstermesi, kaynakların yanlış harcanması ve benzer risklerin gözetilerek en aza indirilmesi hedeflenmektedir. Ulusal varlık fonlarının yeni kurulduğu ülkelerin bu ilkelere uyum sağlaması ve uygulaması zaman alabilmektedir. İlkelerin genel kabul görmüş olması ulusal varlık fonu sahip ülkelerinde ilkeler çerçevesinde bir oluşuma yönelmelerini sağlamaktadır.

2009 yılında kurulan IFSWF'nin, 28 ülkeden 32 fonun üyesi bulunmaktadır. Üye olan ulusal varlık fonları tüm varlık fonlarının 1/3üne tekabül etmesine karşılık tüm fonlara ait varlıkların yüzde 80'ini temsil etmektedir. IFSWF çatısı altında mevcut ilkelere uyum düzey tespiti yapılmakta, mevcut ilkeler güncel gelişmelere göre gözden geçirilmekte ve gerektiğinde bu ilkelerin güncellenmesi yapılabilmektedir.

Türkiye Varlık Fonu'nun da üyesi olduğu IFSWF'ye katılmanın temel koşulu Santiago İlkelerini benimsemiş olmak ve gönüllü olarak tanımaktır. Yönetim ve idaresinde de bu şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini benimseyen Türkiye Varlık fonu bu standartlara uyarak diğer ulusal varlık fonları ile ortak faaliyetlerde bulunabilecek, iletişim kurabilecek, gelecek yatırım fırsatları ve diğer fon kaynaklarına ulaşım açısından olumlu yansımalarından faydalanacaktır.

2.5. Türkiye Varlık Fonu

Türkiye Varlık Fonu 19/08/2016 tarihinde kabul edilen 6741 nolu kanun ile kurulmuş ve 26-08-2016 tarihli Resmi Gazete 'de yayımlanmasıyla faaliyetlerine başlamıştır. (Ek -1) Kuruluş sermayesi 50 milyon TL olarak Özelleştirme fonu tarafından karşılanan Türkiye Varlık Fonu A.Ş. başbakanlığa bağlıdır.

Başbakan tarafından atanan beş yönetim kurulu üyesi ve başkandan oluşan Türkiye Varlık Fonu yönetimi, şirket iç tüzüğünün tecili sonrasında faaliyete geçmiştir. Varlık fonunun hazırlanan tüzüğüne göre yönetim kurulu üyelerinin 5 yıllık bankacılık, ekonomi, maliye veya finans alanlarında tecrübe şartı gözetilmiştir. 3 yıllık stratejik yatırım planının yönetim kurulunun hazırlaması ve bakanlar kurulu onayını müteakip yürürlüğe girmiştir.

Türkiye Varlık Fonu dünyada artan iktisadi ve siyasi rekabet içinde ülke kalkınmasına destek olabilecek ve yaşanılabilir ekonomik krizlerde finansal piyasanın gereksinimlerine aktif olarak giderebilecek devlet destekli bir fon olarak faaliyet göstermesi beklenmektedir. Varlık fonu ayrıca sağlayacağı diğer imkânlar ise:

Türkiye Varlık Fonu ülkenin büyük projelerine global piyasalardan sermaye sağlayacaktır.

Türkiye Varlık Fonu sermaye piyasalarının gelişmesine ve likid varlıkların ülkeye girişini sağlayacaktır.

Türkiye Varlık Fonu kamu gelir ve fon fazlaları uzun vadeli yatırımlara yöneltebilecektir.

Türkiye Varlık Fonu uluslararası finansal piyasalardan mega projeler için sağlayabileceği kaynak girişi ile finans piyasasının gelişmesine imkan verecektir.

Türkiye Varlık Fonu yurtdışından gayrimenkul fonları gibi fonların sermaye piyasasına girişlerinin önünü açacaktır.

Türkiye Varlık Fonu hedefleriyle uyumlu olarak ekonomik büyüme dinamiklerini sağlam kılacak adımlar atabilecektir.

Türkiye Varlık Fonu'nun kanun tasarısında belirtilen hedefleri;

Türkiye Varlık Fonu ülke ekonomisinin gelecek 10 yıl içerisinde yüzde 1,5 oranında ek büyümesine katkı sunmalı,

Türkiye Varlık Fonu yurtdışı sermaye piyasalarından kamu borçlanması yapmadan büyük altyapı ve enerji projelerine finansman sağlamalı,

Türkiye Varlık Fonu ülkenin ihtiyacı olan savunma sanayii, havacılık, yazılım ve teknoloji sektörlerinin sermaye ihtiyacını karşılamalı ve desteklemeli.

Türkiye Varlık Fonu olası ekonomik kriz ve siyasi şoklara karşı aktif piyasalarda rol alması,

Türkiye Varlık Fonu sermaye piyasalarının gelişmesini ve derinleşmesini sağlamalı,

Türkiye Varlık Fonu İslami finansman varlıklarının kullanımını artırmalı,

Türkiye Varlık Fonu gerçekleştireceği işlemler ile istihdam artışını gözetmeli,

Türkiye Varlık Fonu kuruluşunda kaynak olarak emtia dışı olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede oluşturulan kaynak yapısı ise kamu varlıklarının menkul kıymetleştirilmesiyle elde edilecek transferler, özelleştirme gelirleri, yurt içi ve yurt dışı para ve sermaye piyasalarında gerçekleştirilecek işlemlerden sağlanması öngörülmüş ayrıca emtia dışı varlıklar bakımından zengin bir varlık portföyüne sahiptir.

2.5.1. Türkiye Varlık Fonu'nun Kaynakları

Türkiye mevcut durum itibarıyla emtia dışı büyük bir varlık portföyüne sahip ülkeler arasında gelmektedir. Yapılan piyasa değerlemesine göre portföyündeki özkaynakların 35 milyar USD, aktif büyüklüğünün ise 160 milyar USD olarak ifade edilen şirketler, lisanslar ve taşınmazlar aşağıdaki gibidir.

a) *Türk Telekomünikasyon A.Ş.*

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin yüzde 6,68 oranındaki Hazineye ait hissesinin 24 Ocak 2017 tarihli ve 2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Varlık Fonu'na aktarılmasına karar verilmiştir.

b) *Türkiye Cumhuriyet Ziraat Bankası A.Ş.*

Türkiye Cumhuriyet Ziraat Bankası A.Ş.'nin sermayesinde bulunan Hazineye ait hisselerin tamamının 24 Ocak 2017 tarihli ve 2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Varlık Fonu'na aktarılmasına karar verilmiştir.

c) *Türkiye Petrolleri A.O.*

Türkiye Petrolleri A.O.'nın (TPAO) sermayesinde bulunan Hazineye ait hisselerin tamamının 24 Ocak 2017 tarihli ve 2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Varlık Fonu'na aktarılmasına karar verilmiştir.

ç) *Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.*

Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.'nin (BOTAŞ) sermayesinde bulunan Hazineye ait hisselerin tamamının 24 Ocak 2017 tarihli ve 2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Varlık Fonu'na aktarılmasına karar verilmiştir.

d) *Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş.*

Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş.'nin (PTT) sermayesinde bulunan Hazineye ait hisselerin tamamının 24 Ocak 2017 tarihli ve 2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Varlık Fonu'na aktarılmasına karar verilmiştir.

e) *TÜRKSAT Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A.Ş.*

Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme AŞ'nin (TÜRKSAT) sermayesinde bulunan Hazineye ait hisselerin tamamının 24 Ocak 2017 tarihli ve 2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Varlık Fonu'na aktarılmasına karar verilmiştir.

f) Borsa İstanbul A.Ş.

Borsa İstanbul A.Ş.'nin sermayesinde bulunan Hazineye ait hisselerin tamamının 24 Ocak 2017 tarihli ve 2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Varlık Fonu'na aktarılmasına karar verilmiştir.

g) Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü

Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün (ÇAYKUR) 24 Ocak 2017 tarihli ve 2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Varlık Fonu'na aktarılmasına karar verilmiştir.

ğ) Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü

Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün 24 Ocak 2017 tarihli ve 2017/9756 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Varlık Fonu'na aktarılmasına karar verilmiştir.

h) Türkiye Halk Bankası A.Ş.

Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 19.08.2016 tarih ve 6741 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin (a) bendi uyarınca Türkiye Halk Bankası A.Ş.'nin %51,11 oranındaki hissesinin, özelleştirme kapsam ve programından çıkartılarak Türkiye Varlık Fonu'na devrine karar verilmiştir.

ı) Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş.

Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması İle Bazı Kanunlarda Yapılmasına Dair 19.08.2016 tarih ve 6741 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin (a) bendi uyarınca Kayseri Şeker Fabrikası Anonim Şirketi'nin %10 oranındaki hissesinin özelleştirme kapsam ve programından çıkartılarak Türkiye Varlık Fonu'na devrine karar verilmiştir.

i) Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş.

Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 19.08.2016 tarih ve 6741 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin (a) bendi uyarınca Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketinin sermayesinde bulunan %49 oranındaki hissenin özelleştirme kapsam ve programından çıkartılarak Türkiye Varlık Fonu'na devrine karar verilmiştir.

j) TCDD İzmir Limanı

Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 19.08.2016 tarih ve 6741 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin (a) bendi uyarınca TCDD İzmir Limanı'nın, özelleştirme kapsam ve programından çıkartılarak Türkiye Varlık Fonu'na devrine karar verilmiştir.

k) Türk Hava Yolları A.O.

Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 19.08.2016 tarih ve 6741 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin (a) bendi uyarınca Türk Hava Yolları A.O.'nın %49,12 oranındaki hissesinin özelleştirme kapsam ve programından çıkartılarak Türkiye Varlık Fonu'na devrine karar verilmiştir.

l) Şans Oyunları

Piyango, Hemen-Kazan, Sayısal Loto, Şans Topu, On Numara, Süper Loto gibi şans oyunlarına ilişkin lisans 49 yıl süreyle Türkiye Varlık Fonu'na verilmiştir. (19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca)

m) At Yarışları

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına at yarışları düzenleme amacına yönelik olarak tahsis edilmiş veya fiilen bu amaçla kullanılan taşınmazlar ile üzerlerindeki yapı

ve tesisler Türkiye Varlık Fonu'nun kullanımına verilmiştir. (19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca)

Yurt içinde at yarışları düzenleme, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen at yarışları üzerine yurt içinden ve yurt dışından müşterek bahis kabul etme hak ve yetkilerine ilişkin lisanslar Türkiye Varlık Fonu'na devredilmiştir. (19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca)

n) Taşınmazlar

Antalya, Aydın, Isparta, İstanbul, İzmir, Kayseri ve Muğla'da bulunan bazı taşınmazların Hazineye ait mülkiyet tahsislerinin kaldırılarak Türkiye Varlık Fonu'na devredilmesi kararlaştırıldı. (19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca) (TVF, 2017)

2.5.2. Türkiye Varlık Fonu'nun Faaliyetleri

Kamu varlıklarının optimizasyonu ve potansiyel sinerjilerin açığa çıkarılması ile değer artışı sağlayarak ekonomik büyümeye katkıda bulunmak amacıyla kurulan varlık fonunun gerçekleştirebileceği işlemlere bakıldığında; yerli ve yabancı şirketlerin hisse senetleri alım-satımı, özelleştirme kapsamında bulunan ve programa dâhil edilen kuruluşların paylarının alım-satımı, kamu borçlanma araçları, özel sektör, yabancı kamu ve ihraççı paylarının alım-satımı, katılım hesabı ve vadeli mevduat işlemleri, mevduat sertifikaları, hazineye ait taşınmazlar, gümüş, platin, altın ve diğer kıymetli madenler ile bunlara dayalı olarak ihraç edilen sermaye piyasası araçlarının alım-satımı, fon katılım payları, repo işlemleri, repo-ters işlemleri, gayrimenkul ve kira sertifikaları, Takas Bank para piyasası işlemleri, özel tasarlanmış yabancı yatırım araçları ile ilgili işlemlerin yapılması, ulusal ve uluslararası yatırımlar ile uluslararası alanlarda diğer devlet ve ulusal varlık fonları ve yatırım şirketleri tarafından yapılacak yatırımlara iştirak edilmesi gibi faaliyetler, Türkiye Varlık Fonu'nun faaliyet alanları arasında yer almaktadır.

Mart 2017’de “Russian Direct Investment Fund” (RDIF) ile her bir tarafın 500 milyon USD tutarında yatırım yapmasını öngören hem Türkiye hem de Rusya’da yapılacak yatırımlar için ortak bir fon kurulmuştur.

Mayıs 2017’de Uluslararası Varlık Fonları Forumu-International Forum of Sovereign Wealth Funds (IFSWF)’a üyeliği kabul edilen Türkiye Varlık Fonu. Eylül 2017’de Uluslararası Varlık Fonları Forumu’nun Astana’da yapılan yıllık toplantısına katılmıştır.

Türkiye Varlık Fonu’na aktarılan şirketlerin yeniden yapılandırılması için çalışma başlatılmış ve bu çalışmaya göre, fonda bulunan şirketlerin holding şirketi benzeri yönetime imkân verecek şekilde fonksiyonel hale getirilmesi istenmektedir.

Bu çerçevede ilk olarak TÜRKSAT A.Ş.’nin perakende hizmet olarak tanımlanabilecek internet, TV gibi hizmetleri ile uydu yönetimi ayrılacak. ETİ Maden’in de madencilik ve bor ürünleri üretim kısımları yeniden yapılandırılacak. PTT’nin çağdaş bir lojistik şirketi haline getirilmesi planlanıyor. Ziraat ve Halkbank ise yapılanma dışında tutuldu. Öte yandan, Türkiye Varlık Fonu’nun Akkuyu Nükleer Santrali ve diğer nükleer santral projeleriyle ilgilendiği, kamunun da isteğiyle bu yönde bir çalışma yapılmaktadır.

Türkiye Varlık Fonu’na aktarılan şirketlere yönelik daha önce başlatılan iyileştirme çalışmaları hızlandırılmış, şirketler daha kolay yönetilebilir ve şeffaflığı da artırılacak şekilde fonksiyonel olarak sınıflandırılacak. Bu fonksiyonel sınıflamanın üst yönetim imkânlarını da güçlendireceği öngörülmektedir.

ETİ Maden’in yeniden yapılandırılması planlanmakta. Bu kapsamda da halen dünya bor ürünleri lideri konumunda bulunan şirketin madencilik ve bor işleme ve pazarlama fonksiyonlarının ayrılması ve ayrı yönetilmesi planlanıyor. ETİ Maden, bor bileşikleri satışı yanında son birkaç yıldır, bor mineralinden üretilmiş deterjan, ahşap koruma gibi bazı perakende ürünlerin geliştirilmesi ve satışına yönelik bir girişim de başlatılmıştır.

PTT’nin de yeniden yapılandırmaya tabi tutulacağı ve bir lojistik şirket haline getirileceği istenmektedir. PTT’nin yaygın yapısına rağmen halen karlı bir kuruluş

olmaması ve kamu desteğiyle varlığını sürdürebilmesi nedeniyle yapılanmanın sadece fonksiyonel değil, şirketin güçlendirilmesi yönünden de ihtiyaç bulunduğu tespit edilmiştir. PTT'nin sadece küçük kargo taşıyan bir şirket değil, çağdaş bir lojistik şirketi olarak yapılandırılması planlanmaktadır. PTT'nin önümüzdeki günler içinde bir Katılım Bankası ile pazara girmesi de düşünülmektedir.

Planlama kapsamında BOTAS'ın da sahip olduğu kontratlar yoluyla bir tedarik şirketi, iletim hatları kanalıyla da iletim hattı sahibi olduğu, uzun süredir gündemde olan kontratların satışı ile iletim şebekesinin ayrı yapılanmasının değerlendirilmeye alınacağı aynı zamanda BOTAS konusunda çalışmanın daha uzun vadeli olarak ele alınacağı öngörülmektedir (TVF, 2017).

2.5.3. Türkiye Varlık Fonu'nun Denetimi

Türkiye Varlık Fonu'nun denetimi yıllık olarak Başbakan tarafından atanacak denetim yetkililerince gerçekleştirilecektir. Varlık Fonu ve ilişkili tüm kuruluşlar denetlenecektir. Varlık Fonu ve ilişkili kurulacak şirketlerin mali tabloları ve faaliyetleri yıllık olarak en az 3 yıllık bankacılık, ekonomi, maliye veya finans alanlarında tecrübeli üç merkezi denetim elemanı tarafından denetlenecektir. Bağımsız denetim standartları doğrultusunda Başbakan tarafından görevlendirilerek denetlenecek Varlık fonuna ait denetim raporları her yıl Bakanlar Kuruluna sunulacak. Varlık fonu ve ilişkili faaliyet gösterecek tüm şirket ve alt fonlara ait olan mali tablolar, raporlar ve faaliyetler her yıl TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunca denetlenecektir (TBMM, 2016).

Denetim ile birlikte faaliyetlerin şeffaf biçimde kamuoyuna bilgilendirme yapılması Santiago ilkeleri kapsamında Türkiye Varlık Fonu'nun tabi olacağı bir işleyiş olacaktır. Varlık fonu'nun faaliyetlerine ilişkin önemli yatırım haberlerinin, raporların, verilerin ilişkili firmalara ait faaliyetlerin ve raporların kamuoyu ile düzenli ve şeffaf bir şekilde paylaşılması, Türkiye Varlık Fonu'na uluslararası yatırımcılar nezdinde de saygınlık kazandıracak fona duyulacak güveni artıracaktır.

2.5.4. Türkiye Varlık Fonu'nun Geleceği

Türkiye'nin kurulan Varlık Fonu'ndan en büyük beklentisi, ülke kalkınmasına destek olabilecek işlemler gerçekleştirmesidir. Devlet destekli olacak fonun ülke sermaye

piyasasında aktif olarak çalışması ve yurtdışı sermayenin ülkeye getirilmesinde; özellikle mega projelerin finansmanının sağlanmasında aktif olarak yer alması ve yönde faaliyet göstermesi beklenmektedir. Projelerin finansmanında kamu kesimi üzerindeki yükü uluslararası piyasalardan gelebilecek yatırım fonları kanalıyla karşılaması ülke ekonomisi üzerinden yük alacaktır.

Türkiye için stratejik önemde olan sektörlerin başında gelen savunma sanayii ve yüksek teknoloji üretimi gibi sektörlerin sermaye ihtiyaçlarını karşılamak üzere uluslararası girişimlerde bulunabilecek ve ilgili fonlar ile stratejik sektörlerin fonlamasını yapabilecektir. Ülkenin yatırıma ihtiyaç duyduğu sektörlerin büyümesi ile yeni istihdam kazandıracak ve ülke ekonomisinin büyümesine katkı sunacaktır. Stratejik sektörlerin desteklenmesi milli savunma sanayiinin ve yerli teknolojinin gelişmesine ve dışa bağımlılığı giderecektir.

Devlet destekli fonların bir çoğu iç ve dış ekonomik dalgalanmalarda piyasaya etki edebilecekleri bir mekanizma olarak varlık fonlarını aktif olarak kullanmaktadır. Ülke içi spekülasyon döviz çıkışlarında, yaşanan döviz talebi, kur dalgalanmaları, faiz artışı gibi ekonominin taşlarının dış talep ile hareketlendirildiği durumlarda, piyasalarda stabilitenin ve fiyat istikrarının sağlanması için varlık fonlarının devreye girerek piyasaları rahatlatıcı operasyonlar yaparak öncü rol oynadıkları görülmektedir. Ülke olarak doğal gaz ve petrol gibi kaynaklarımızın olmayışı, ekonomik kalkınmamızı sağlayabilmek ve cari açık kaynaklı yapısal problemlerin giderilmesi için stratejik mega projelerin sermaye ihtiyacının giderilmesinde Varlık Fonu'nun gerçekleştireceği işlemler önem arz etmektedir. Bu anlamda Türkiye Varlık Fonu'nun ülke ekonomisine olumlu yansımalarını orta ve uzun vadede büyüme oranlarından ve ülkeye sermaye girişinden anlaşılacaktır.

Türkiye Varlık Fonu İslami finansman varlıkları ve enstrümanlarını kullanarak orta ve uzun vadeye yayılacak olan yatırımların finansmanını sağlayacaktır. Bünyesinde yer alan geniş gayrimenkul portföyü sayesinde sukuk ihracı ile Türkiye ekonomisine yüksek katma değer sağlaması beklenmelidir. Uluslararası arenadan büyük gayrimenkul fonları gibi fonların sermaye piyasasına girişlerinin de önünü açacaktır İslami finansın günümüzde en revaç enstrümanı olan sukuk ihracı yapması durumunda Ortadoğu ve Asya

piyasalarında faaliyet gösteren İslami fonların yüzünü Türkiye'ye çevirmelerini sağlayacaktır. Sermaye piyasalarının gelişmesine ve derinleşmesine yönelik işlemler gerçekleştirecektir. Finansal piyasalarının ihtiyacı olan likidite sıkışıklığının önüne geçebilecek kapasite ve potansiyeli bulunmaktadır. Türkiye'nin ekonomik büyüme ve kalkınmasına önemli katkılar sunması beklenmektedir. Bununla birlikte iç ve dış piyasalarda yaşanan ekonomik dalgalanmalarda yabancı yatırımcıların gerçekleştirdikleri fon çıkışlarının varlık fiyatlarında oynaklıklara yol açması ile birlikte yerli yatırımcıların spekülâtif döviz talebinin artması, piyasalarda likiditenin azalmasına ve finansal istikrara yönelik endişelere yol açmaktadır.

Türkiye Varlık Fonu'nun faaliyetlerine ilişkin yapılan düzenlemelerden, Türkiye Varlık Fonu'nun devletin bir şirketi şeklinde çalışacağı, ülke kalkınmasına ve büyümesine yönelik işlemler yapacağı görülmektedir. Türkiye Varlık Fonu Ticaret kanunu hükümlerine tabi olacak fakat Sayıştay kanunundan muaf olacak. Türkiye Varlık Fonu'nun mal varlıkları kamu alacakları da dâhil olmak üzere haczedilemeyecek. Mal varlıkları üzerine ihtiyati tedbir konulamayacak. İflas masasına dâhil edilemeyecek. Türkiye Varlık Fonu'na ilişkin düzenlemelerden fonun birçok konuda özel statüsü olacağı anlaşılmaktadır.

Yaşanılan global ekonomik krizler, ülkelerin varlık fonları kanalıyla sürdürülebilir büyüme ve kalkınma hedeflerini sağlamayı amaçlamaktadırlar. Ulusal Varlık fonu olan ülkeler, ekonomilerinin krizlerden en az etkilenmesi adına son yıllarda Varlık fonu yönetim stratejilerinde değişikliğe gittikleri görülmektedir. Türkiye Varlık Fonu'nun da bu süreçte Çin, Rusya ve Körfez ülke varlık fonlarının modelini benimsediği görülmektedir. Rusya ve Körfez ülkelerinin petrol ve enerji zengini olmaları nedeniyle kaynak olarak ulusal varlık fonuna Petrol gelirlerini kaynak olarak göstermektedirler. Kaynak geliri Petrol olmayan ülke varlık fonlarının çoğu, örneğin Çin Halk Cumhuriyeti, cari fazlalıklarını, ihracat gelirlerini ve emtia dışı gelirlerini kaynak göstermektedir. Türkiye Varlık Fonu ise bu ikinci kaynak grubunda yer almaktadır, emtia dışı gelirlerini kaynak göstermektedir. İhracat gelirlerimize bağlı cari fazlamız olmamasına rağmen Varlık fonu portföyü oldukça geniş bir gayrimenkul ve hazineden devir olan şirket ve

lisanslara sahiptir. Yapılan son değerleme ile yaklaşık 160 milyar dolarlık aktif değeri ve 35 milyar dolarlık bir özkaynaktan söz edilmektedir (Çelik, 2017).

Kamu varlıklarının optimizasyonu ve potansiyel sinerjilerin açığa çıkarılması ile değer artışı sağlayarak ekonomik büyümeye katkıda bulunmak amacıyla kurulan fon sermaye piyasalarının araç çeşitliliği ve derinliğine katkı sağlayacaktır. Türkiye Varlık Fonu'nun nakit zengini ülkelere doğrudan devletin varlıklarına yatırım yapma imkânı sağlayacak olup bu sayede, maalesef haksız yere ülkemizle ilgili negatif kararlar alan kredi derecelendirme kuruluşlarının etkilerinden bağımsız bir şekilde, finansman maliyetlerini düşürerek gerekli ve büyük makro projelerin yapılmasının önünü açılacaktır (Ermüt, 2017).

BÖLÜM III

3. İSLAMİ FİNANS VE KATILIM BANKACILIK ANLAYIŞI

3.1. İslami Finans Tanımı

İslami finans finansal işlemlerin İslamiyet'in getirdiği şartlara, kaidelere ve prensiplere uygun olarak yapılmasıdır. Bu şartlar ve kaideler ise İslam dininin kitabı Kuran, sünnet ve içtihatlar olarak ifade edilebilir. İslam iktisadının temel kaynakları Kuran ve Sünnettir. İslam iktisadının temel kaynaklarının merkezinde Kuran ve onun sistemik bütünlüğü bulunmaktadır. Kuran, İslami hükümlerin kaynağıdır. Diğer kaynaklar Kuran'ın yorumlanmasıyla ortaya çıkmışlardır ve netice itibarıyla Kuran sisteminin bütünlüğünde yerlerini alırlar. (Tabakoğlu, 2013, s. 54) İslami finans sisteminin prensipleri şeriatın açık ve net hükümlerine tabi olup yeterince açık ve net olmayan konularda da İslami finans kurumlarında bulunan danışma kurullarına başvurulmaktadır.

İslamiyet, alınan borç karşılığında ödenecek bedel için önceden belirlenen anapara borç dışındaki fazlalığı faiz olarak tanımlar. Faiz ya da riba borç karşılığı alınan fazlalık olarak da ifade edilebilir. İslam dini faizi yasaklamış ve haram kılmıştır. Bugün konvansiyonel bankacılığın merkezi ve finans işlemlerin merkezinde bulunan 'faiz'in İslami finasta yasaklanmış olması en temel farklılıktır.

İslam hukuku uyarınca risk ve kazanç birlikte paylaşılmalıdır lakin faizin söz konusu olduğu işlemlerde ticarete olduğu gibi bir risk unsuru yoktur ve borç veren her halükarda bu fazla parayı (faizi) almaktadır.

İslam'da faizin yasaklanmış olması, İslami ekonomik, finansal ve bankacılık sisteminin faizsiz temeller üzerine kurulması gereğini ortaya çıkarmıştır. Kâr paylaşımı sistemi en uygun sistem olarak görülmüştür. (Ziauddin, 1983, s. 8) İslam toplumunda Arap dünyasının 1970'lerden sonra petrol fiyatlarındaki artış ile gelirinin artması sonucu oluşan sermaye birikimi ile gün yüzüne çıkan İslami finans kurumları, sermayenin faizsiz finans ürünleri kullanımını sağlamışlardır.

İslam toplumu gerek sosyal gerekse ekonomik anlamda yaşantısında İslam'a uygun hareket etmeli, İslamiyet'in emir ve yasaklarına göre sosyal ve ekonomik yaşantımızı şekillendirmelidir. Bu çerçevede gerçekleştirilen iktisadi ve finansal işlemler içinde özellikle faiz hassasiyeti olmalıdır.

İslami finansın gerçekleştireceği işlemler İslam hukukuna uygun olmalıdır. Sözleşmelerden doğan sorumluluklar İslam dininin getirdiği kurallara göre net olmalıdır. Belirsizlik içermemesi gerekmekte olup sözleşmelere ait unsurlar açık olarak ifade edilmelidir. İslami finans dinin yasakladığı, haram kıldığı konularda faaliyetlerde bulunamaz. Faiz hassasiyeti üst noktada olmalı, sosyal adaleti ön planda tutmalı ve toplumsal yapıya uygun hareket etmeli. İslami finans kurumlarının çıkaracağı ürünlerin ya da sunacağı hizmetlerin kabul görebilmesi açısından bugün İslami finans kurumları tek bir danışma kurulu mekanizmasının oluşturulması için çalışılmaktadır. Çıkarılacak ürün ve hizmetler için bu danışma kurulunun görüş ve önerilerinin esas alınması yeknesaklık sağlanması açısından önemli bir adım olarak görülmektedir.

3.2. İslami Finans Çerçevesinde Ekonomik ve Sosyal Adaletin Sağlanması

İslami finansın sosyal adaletin gerçekleştirilmesinde esasen adil gelir bölüşümü ile enflasyon ve işsizliğin giderilmesine katkıları büyüktür.

“İslam ilkeleri ve uygulamaları hem kendi içinde hem de birbirleriyle uyum ve bütünlük gösterirler. Ahlak, hukuk ve iktisat bir bütünlük içerisinde birbirlerinden ayrılmaz bir özellik taşırlar. İslam iktisadı belli bir bütünlüğe sahiptir ve İslam'ın diğer unsurlarıyla bir arada değerlendirilmelidir. Her sistem gibi İslam da denge fikrine dayanır. Bu dengenin üç yönü vardır. Evrenin dengesi, insanın dengesi ve toplumun dengesi. İslam iktisadı ile ilgili bilgilerin yerleştirileceği çerçeveyi belirleyen en önemli unsurun adalet olduğunu görüyoruz. Adalet kelime anlamıyla denge demektir.” (Tabakoğlu, 2013, s. 79)

İslami finans bugün mevduat müşterileri kâr ve zarar ortaklığı yapmakta ve murabaha sözleşmeleri gibi akitlere dayalı müşterilerine katılım bankacılık finansman ürünlerini sunmaktadır. Bu çerçevede İslami finansın tabii olduğu kurallar, kaideler

içtihadlar bulunmaktadır. Geliştirilen finansman ürünler ile toplum faizsiz ürünlerin kullanımından sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan fayda sağlayabilmelidir.

İslam ekonomisinde hedef sadece para kazanmak, varlık edinmek değildir. Asıl amaç insanın yaşam yolculuğu boyunca ekonomik ihtiyaçlarını gidermektir. İslam ekonomisinde de İslam bankacılığında da sadece gaye kar değil hizmettir. Talebi meşru ve faydalı sahalara yönelmek, üretimi arttırmak, verimi çoğaltmak, artan tasarrufu faydalı yatırımlara yatırmak ve paylaşımı yaygınlaştırmaktır (Zaim, 1992).

İslam toplumunun finansman ihtiyacını İslam hukuku, adaleti çerçevesinde sağlarken toplumsal ve sosyal adaleti sağlamalıdır. Bir tarafın ezilmesi, sömürülmesi İslami finansın gayesinde olmamıştır. Tek taraflı kazanç sağlama anlayışı İslami finans prensiplerine de uymamaktadır.

‘Ey iman edenler, Allah için hakkı (adaleti) ayakta tutun, adalet timsali şahitler olun. Ve bir topluluğa karşı olan kininiz sizi adaletsizliğe sürüklemesin. Adil davranın. Bu, takvaya daha yakındır. Ve Allah’tan sakının. Muhakkak ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.’ (Maide,5/8,)

‘...İnsanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmedin...’ (Nisa, 4/58,)

‘... Kendinizin, anne-babanıza, yakınlarınızın aleyhine de olsa, zengin veya fakir de olsalar, adaleti dimdik ayakta tutarak, Allah için tanıklık edenler olun... Nefsinizin arzusuna uyarak adaletten sapmayın ’ (Nisa, 4/135,)

Adalet ile ilgili ayet-i kerimeler de İslam’ın nedenli bu konuya önem verdiğini göstermektedir.

Adaletsizliğe ve sömürüye neden olacak olabilecek işlemler, İslami finans ile bağdaşmamaktadır. İslami finans kurumlarında gerçekleşen herhangi bir işlemin içinde adaletsiz bir yön bulunmamalı, taraflardan birinin sömürülmesi veya finansman ihtiyacından dolayı ezilmesine neden olacak işlemlerden kaçınılmalıdır. İslam inanç ve felsefesi de böyle buyurmaktadır. İslami finans kurumları da işlemlerinde ve hizmetlerinde adaleti tesis ederek hareket etmelidir.

3.2.1.Adil Gelir Dağılımı

Sabahattin Zaim'in 'İslam iktisadında hedef sadece para kazanmak, mülk edinmek değildir. Asıl amaç insanın hayat yolculuğu boyunca ekonomik ihtiyaçlarını gidermektir. İslam ekonomisinde de İslam bankacılığında da gaye sadece kar değil hizmettir. Üretimi geliştirmek, çalışmayı artırmak ve paylaşımı yaygınlaştırmaktır (Zaim, 1992).

Toplumun birlik ve beraberlik içinde yaşaması ancak insanların yardımlaşma ve dayanışma içinde olmaları ile mümkündür. Bir toplumun varlığı ve sağlıklı ilişkiler içinde yaşayabilmesi bireylerin o toplumsal hayata aktif iştiraki, topluma ortak olması ve tüm toplumsal sürece katılımı ve emeğinin karşılığını alabilmesi ile mümkündür.

Ahmet Tabakoğlu, insanların doğuştan hür ve eşit olduklarından hareketle, İslam iktisadının topluma ilişkin en temel hükmünün 'sosyal adalet' olduğunu ifade ediyor. Ona göre, sosyal adaletin gerçekleştirilmesinin temelleri: israfın önlenmesi, adil gelir bölüşümü ile servet ve mülkiyetin yaygınlaştırılması, ekonomik bağımsızlığın sağlanması ve ekonomik istikrardır (Tabakoğlu, 2013).

Adil gelir dağılımını sağlamak ve gelir adaletsizliğini ortadan kaldırmak için sosyal devlet anlayışının gereği yeni teknikler geliştirmek az gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomiler için ilk ele alınması gereken öncelikli konular arasında yer almaktadır. Bu noktada, "faizsiz finans sistemi ya da faizsiz bankacılık" varlık ve servet sahiplerinin faizli sistemde servetlerine servet katması yolunu kapama anlamında faydalı olacak bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır (Suiçmez, 2002).

Sosyal açıdan bakıldığında Faizsiz(Katılım) Bankacılık özellikleri; Sosyoekonomik adalet ve adil gelir dağılımı ve refah paylaşımı, optimum ekonomik büyüme, istikrar ve tam istihdama dayalı ekonomik refah, paranın değerinde değişim aracı, ödeme aracı ve biriktirme aracı olarak istikrar sağlanması, bütün ekonomik unsurların kazanmasını sağlayacak şekilde tasarrufların yatırıma dönüştürülmesi, bankacılık sisteminin normal olarak vermesi gereken bütün hizmetlerin verilmesi şeklinde sıralayabiliriz (Chapra, 1985, s. 25).

3.2.2.Enflasyon ve İşsizliğin Giderilmesi

Enflasyonun gelir dağılımında adaletsizliğe yol açtığı bilinen bir gerçektir. Enflasyon ile varlık ve sermaye sahiplerinin gelirleri artarken işçi ve çalışan kesimin gelirleri azalmaktadır. Enflasyonist ortamda sanayici ve işveren kesimi ek bir finansman imkânı sağlarken, maliyetleri düşürmeye çalışır, artan fiyatlar işçi ve çalışan kesimi için sürekli iktisat etme dönemi başlatır. Piyasada parasal genişlemeye bağlı artan talebi karşılamak için üretim maliyet artışlarının doğurduğu enflasyonun giderilmesi için çalışmalar her dönem yapılmaktadır. İşsizlik ise üretime yönelik talebin düşmesi sonucu ortaya çıkan bir sosyal problemdir. İşsizliğin artması aynı zamanda emek üzerinde yıkıcı bir etkinin belirmesine neden olur.

Sosyal adaletin sağlanması adına ekonomide enflasyonun ve işsizliğin yarattığı problemlerin giderilmesi elzem bir duruma gelmiştir. İktisadi istikrar için üretim ve arzın yüksek seviyede tutulması ve istikrarlı para sistemi ile çarkların döndürülmesi gerekmektedir. Parasal genişlemenin denetim altına alınabilmesi ile iktisadi istikrar sağlanabilir. Bu noktada İslâm ekonomisinin temeli devreye girmelidir. İslami finans üretimi teşvik etmekte ve reel ekonomi anlayışının gereği olarak istikrarlı ve reel para sistemini savunur. Reel ekonominin üretim talebinin finanse edilmesi, yatırımların desteklenmesi enflasyon ve işsizliğe çözüm getirmektedir.

Yaşanılan finansal krizlerin nedeni olarak görülen geleneksel finansal sistemi, parasal genişlemeye sebebiyet vermekte, parasal genişleme ise arzdan fazla talep yaratarak, fiyatların yükselmesine, piyasada balonların oluşmasına neden olmakta ve finansal krizlerin oluşmasına neden olmaktadır. Ekonomik istikrar, enflasyon sorununun ve işsizliğin giderilmesine yönelik atılacak adımların İslam iktisadı felsefesinin temellerinde yer alan reel ekonominin canlandırılması ve desteklenmesi kapsamında değerlendirildiğinde İslami finans sisteminin önemi artmaktadır.

3.3. İslami Finansın Türkiye'deki Gelişimi

Türkiye'de Faizsiz(Katılım) bankalarının kurulması ile Orta doğu ülkelerinden sermaye sağlanması düşünülmüş ve geleneksel faizli finans sisteminden kaçınan

müslüman halkın yastık altındaki paralarının ekonomiye kazandırılması hedeflenmiştir (Özsoy İ. , 1997, s. 56).

Türkiye’de İslami finans kurumları ilk olarak 1983’te Özel Finans Kuruluşu (ÖFK) ismiyle yer edinmiş ve finansal işlemler gerçekleştirmeye başlamışlardır. 1999 ve 2001 yıllarında yapılan yasa değişiklikleri ile geleneksel bankacılığın yanında mali sisteme dâhil edilmiş ve 2005 yılında Bankacılık Kanunu’nda yapılan bir değişiklik ile katılım bankası ismini alarak faaliyetlerine devam etmektedirler.

1985 yılında Özel Finans Kuruluşu (ÖFK) ismiyle faaliyetlerine başlayan ve 30 yılı aşkın süredir Türkiye’de reel ekonomiyi finanse eden Katılım bankaları, finans piyasalarının gelişimine paralel büyümüş ve bugün 5 farklı Katılım Bankası ile ülke ekonomisine hizmet sunmaktadırlar. Katılım bankaları, faiz hassasiyeti olan tasarruf sahiplerinin atıl fonlarını ekonomik sistem içerisine çekmiş ve reel ekonominin finansmanında kullanmışlardır. Faaliyetlerinde bugüne ülkede yaşanan 2 farklı ekonomik krizde başarılı sınav vermiş ve güven kazanmışlardır.

İslam iktisadî düşüncesinde parayı biriktirip atıl vaziyette tutmak hoş karşılanmaz. Hatta mevduat sahipleri için bu birikimlerinin bir kısmından zekât vermeleri, diğer kısımlardan da infak edilmesi tavsiye edilir. Katılım bankalarının faaliyete başlamaları ile hem mevduat sahipleri hem finans kuruları açısından verim elde edilmiş; yastık altında duran ve ekonomiye katkı sağlamayan mevduatlar Katılım bankaları aracılığı ile ekonomiye entegre edilmiştir. Özel Finans Kuruluşlarına 2005 yılında ‘Katılım Bankası’ adı verilmesi de İslami finans sektörüne olumlu yansımaları olmuştur.

Dünyadaki örneklere bakıldığında katılım bankacılığının Türkiye’ye gelmesi ve gelişmesinin biraz geç olduğu görülmektedir. Faizsiz bankacılığın Türkiye’deki kuruluşunu/doğuşunu sağlayan dini nedenlerin dünya ile benzer hassasiyetler ve gereksinimler olduğu görülmektedir. Ekonomik ve sosyal nedenler bakımından nedenlerini incelediğimizde ise gelişmekte olan petrol zengini Ortadoğu ve Arap ülkelerinden kaynak temininin amaçlandığı ve faize duyarlı olan kesimin tasarruflarının finans sistemine dahil edilmesi görülebilir. Dini ve ekonomik nedenlerin karşılanmasını

müteakiben beklenildiği üzere Ortadoğu ülkelerden sermaye girişi yaşanmış, faizsiz finans kurumları faaliyete geçmiş, faiz hassasiyetinden yastık altında bekleyen tasarruflar ekonomiye kazandırılmıştır. Katılım bankalarının kurulduğu günden bugüne sürekli gelişim gösterdiği görülmektedir. İslami finansın Türkiye’de zamanla ihtiyaçları artmış ve faizsiz sigortacılık olan ilk Tekafül firması Neova Sigorta 2009 yılında kurularak faaliyetine başlamıştır.

İslami finans kurumları faaliyete geçtikleri günden bugünlere, Türkiye ekonomisine birçok faydaları bulunmaktadır. Sukuk ihraçları ile Yabancı sermayeyi ülke ekonomisine kazandırmaktalar, atıl tasarrufları finans sistemi içine çekmekte, reel sektörü finanse ederek kayıt dışı ekonomi ile mücadeleye destek vermekteler, gerek şubeleşerek gerek finanse ettikleri kurumları büyüterek istihdam artırıcı faaliyetlerde bulunmaktalar.

İslami finans kurumları, ‘Danışma Kurulu’ olarak tabir edilen İslam hukukuna hakim âlimlerinden oluşan bir fetva kuruluna sahiptirler. Danışma Kurulları finans kurumlarının çıkaracakları yeni ürün ve hizmetlerin İslam hukukuna uygunluklarını gözetmekte ve onay verdikleri ürün ve hizmetler finans kurumlarınca uygulamaya alınmaktadır. Danışma Kurullarının onay sürecindeki kaynakları İslam iktisadının temel kaynakları olan Kuran ve Sünnettir. Günümüz koşullarında Finans kurum ürün geliştirme çalışmaları sonucu ortaya çıkarılan yeni ürün ve hizmet uygulamaları Kur’an’daki ayetler ve peygamberin yaşamından örnekler ile mukayese edilerek Danışma Kurullarınca onaylandıktan sonra müşterilere kullanılmaktadır.

Türkiye’de bankacılık piyasasının içerisinde katılım bankalarının payı %6 civarındadır (TKBB, 2016). Devlet kendi eliyle katılım bankaları açarak İslami finansın Türkiye’de gelişimine katkı sağlamaktadır. Devletin İslami finans kurumlarına desteği ile %6 lık payın ilerleyen dönemde artacağı aşikârdır.

Katılım bankacılığının temel hedefi, ekonomiye çeşitli sebeplerle katılmayan finansal tasarrufların yastık altından çıkararak, yabancı sermaye ile birlikte, faizsiz finansman esasları çerçevesinde milli ekonomiye kazandırmaktır (Rodoplu, 1997, s. 9).

İslami Finans Kurumlarının reel işlemleri finanse etmekte. Kullandırılan her bir fon işlemleri için detaylı kontroller yapılmakta, mal bedeline ilişkin ödeme finansman talep eden müşteriye değil direk mal sahibine ödenmektedir. Dolayısıyla gerçekleşen tüm işlemler piyasada gerçek bir mal alım satımına vesile olmakta ve kayıt dışı ekonominin oluşması önlenmektedirler. Kullandırılan fon direk satıcıya ödenmesi nedeniyle finansman işlemi amacı dışında, spekülatif, riskli, verimsiz ve kayıt dışı işlerde kullanılmamaktadır.

Ülke ekonomisinin kontrol altına almaya çalıştığı en büyük sorunlarından biri olan kayıt dışı ekonomidir. Ekonomik faaliyetlerin kayıt dışı gerçekleştirilmesi ülke olarak alınamayan vergi geliri anlamını taşımaktadır. Vergi gelirin beklenenden düşük bütçe açığı vs. birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Bu yönüyle bakıldığında Katılım bankalarının gerçekleştirdiği tüm fon kullandırım işlemleri aynı zamanda kayıtlı ekonominin gelişmesi ve büyümesine anlamı taşımaktadır. Katılım bankalarının Türkiye’de gelişmesi, büyümesi, şubeleşmesi, sayılarının artması, istihdam yaratması bir çok yönüyle ülke ekonomisine faydalar sunmaktadır. Katılım bankalarının reel sektörü finanse etmesi ve bu finansman miktarındaki artış Katılım Banka müşterilerinin İslami prensiplere göre fon kullanmalarını anlamını taşımaktadır. İslami prensipler çerçevesinde mal bedeli satıcıya ödendiğinden gerçek mal alım satım işlemi finanse edilmektedir. Faturasız veya kayıt dışı işlem yapılamadığından kayıt dışı ekonominin küçülmesine ve devletin vergi gelirinde artışa vesile olacaktır. Bu çerçevede İslami finans kurumlarının kurulması desteklenmeli, finans sektörü içinde daha fazla yer almaları için gerekli teşvikler verilmelidir.

İslami finans kurumlarının Türkiye’de kuruluşlarından bu yana yaşanan krizlerde başarılı sınavlar vermişlerdir. Yaşanılan ekonomik krizler göstermiştir ki ülke olarak bazı sektörlerin desteklenmesi gerekmektedir. Özellikle ülke için lokomotif sektörlerin ve üretim, hizmet sektöründe yer alan KOBİ ölçekli firmaların desteklenmesi istikrarlı bir piyasanın oluşması için önem arz etmektedir. İstikrarlı bir büyümenin altında finans sektöründeki dengeli yapının yanı sıra reel sektörün üretim ve hizmet alanında göstereceği performans da önemlidir. Ekonomi yönetimi eldeki kaynakları optimum düzeyde kullanarak sağlıklı bir piyasanın oluşmasını sağlamalıdır. Sağlıklı bir büyüme

için reel sektörün desteklenmesi önemsenmelidir. İslami finans kurumları topladıkları mevduatların %90'ına yakınına reel sektörün finansman talebine yönlendirmekte ve gereksinimlerini karşılamaktadırlar. (TKBB, 2016) %90 lık bir oran ile Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin finanse ediliyor olmaları Katılım bankalarının piyasa içinde aktif olarak rol aldıklarını da göstermektedir. İslami finans kurumlarının KOBİ ölçekli işletmelerin büyümesine ve faaliyetlerini sürdürmesi için sundukları finansman ile aynı zamanda istihdam artışında da itici bir güç olarak çalışmaktadırlar. Yeni yatırımların desteklenmesi yeni iş gücü sahalarına yer açmaktadır. Ekonominin sağlıklı büyümesi ve istihdam artışı sağlanması ve kayıt dışı sorununa katkılarından dolayı İslami finans kurumlarının pazar paylarının artırılması gerekmektedir.

İslami finans kurumları kuruluşlarından itibaren sermaye kazandırıcı faaliyetler içinde yer almışlar ve ülkemize yabancı sermaye girişinde aktif olarak çalışmaktadırlar. Özellikle son dönemin popüler enstrümanı olan Sukuk ihraçlarıyla yabancı sermayenin ülkemize gelmesinde köprü vazifesi üstlenmişlerdir. Sağladıkları kaynakları aktif bir şekilde piyasaya kullandırılarak, ekonominin ihtiyaç duyduğu kaynak sorununa destek vermektedirler.

Türk Bankacılık sisteminde teknoloji kullanımı önemli derecede artmıştır. Katılım bankalarında ürün ve hizmetlerinde teknoloji kullanımında piyasadan geri kalmamış, bilgi teknolojilerine yatırım yaparak finans sektöründeki rekabetin getirdiği alternatif hizmet kanallarını müşterilerine sunmuşlardır. Gerek şubeleşme gerek alternatif dağıtım kanallarıyla müşterileri ile daha yakın temas içine girmişlerdir. İnsan kaynakları açısından İslami finans kurumları zenginleşmiş, 2015 yılı sonu itibarıyla 16500 personelin üzerine çıkmışlardır. (TKBB, 2016) Kuruluşlarından beri edindikleri tecrübe ve deneyimlerini personeline yatırım yaparak bilgi ve birikimlerini artırmış ve finans sektöründe rekabet edebilir düzeye getirmişlerdir. Hem tasarruf sahiplerine, hem fon kullandırılan müşterilerine sundukları hizmet kalitesinde sektörde ön sıralarda yer almaya çalışmaktadırlar.

İslami finans kurumları dijitalleşen finans sektörünün içinde gelecek zaman içindedeki var olabilmek adına son birkaç yıl içerisinde finans teknolojileri alanında fintek-

startup girişimlere destek vermeye başlamışlardır. Girişimcilik markaları ve kuluçka merkezleri oluşturmakta, startaplara yatırım desteği vermekteler.

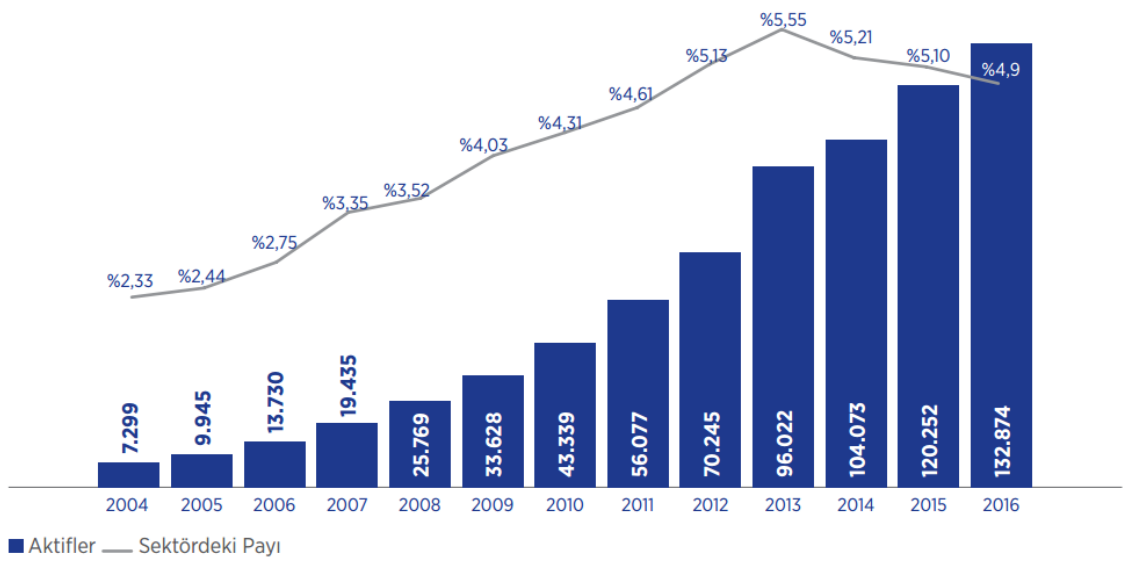
Türkiye’de gelişen İslami finans sektörüne devlette kamu katılım bankaları ile destek vermiş Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım bankaları ile sektöre adım atmıştır. İlerleyen günler içinde PTT ‘ninde bir katılım bankası kurarak İslami finans sektöründe yer alacağı ifade edilmektedir.

Türkiye’de 1980’li yılların başında Özel Finans Kurumları olarak faaliyetlerine başlayan ve 2005 yılında 5411 sayılı Bankacılık Kanununun kabulü ile katılım bankacılığı olarak faizsiz bankacılık, bankacılık sektörü içinde faaliyet göstermeye başlamıştır.

1982 yılından itibaren bankacılık sektöründeki payını gittikçe arttıran katılım bankaları mevduat toplamada ve kredi sunma anlamında sektör ortalamasının üzerinde bir büyüme grafiği çizdiği görülmektedir. Yaşanılan 2001 ekonomik krizinden sonra katılım bankalarının sektördeki payları yıllar itibarıyla aşağıdaki şekilde görüldüğü üzere artış göstermiştir. Katılım bankalarının 2003 yılında bankacılık sektöründeki payı %2,01 iken, yıllar itibarıyla bu oran artış göstermiş 2015 yılı sonunda %5.1’e çıkmıştır. Kamuya ait Bankaların BDDK’ dan almış oldukları “Katılım Bankası Açabilme” izinlerinin gerçekleşmesi ile ilerleyen dönemlerde devlet desteği ile bu oranın yükselerek devam edeceği öngörülebilir.

Tablo 5: Katılım Bankalarının Aktif Gelişimi ve Sektördeki Payları

Katılım Bankalarının Aktif Gelişimi ve Sektördeki Payları (milyon TL, %)

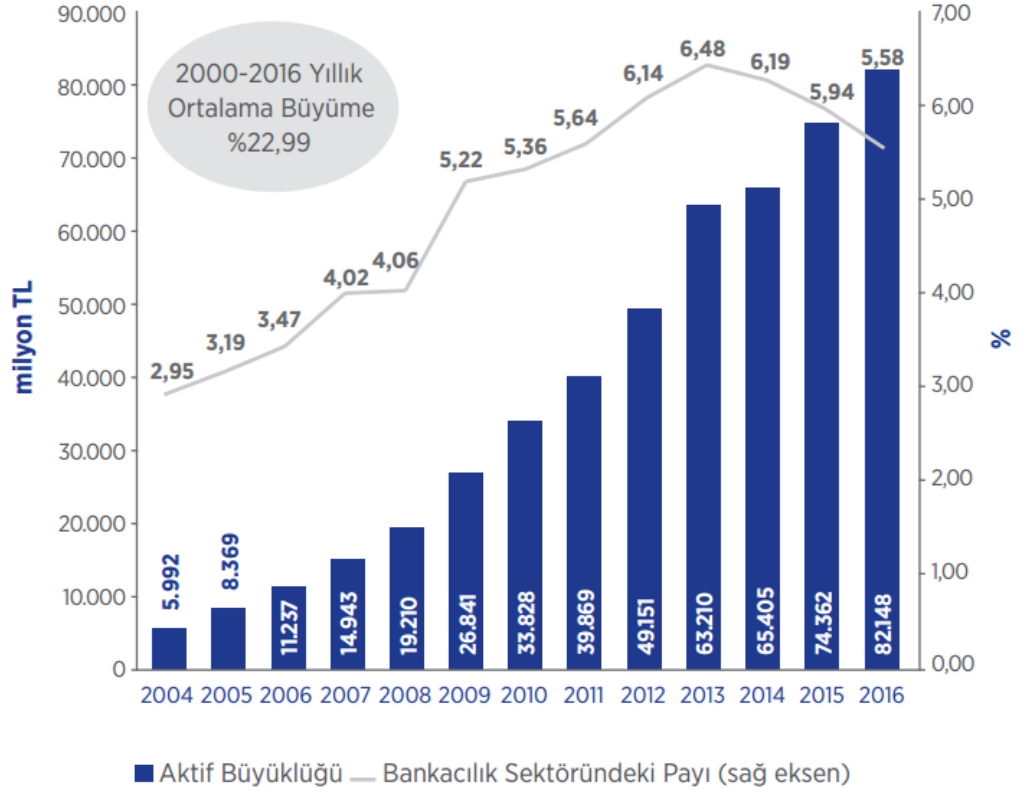

Kaynak (TKBB, 2016)

Toplanan fonlar açısından bakıldığında ise, 2003-2015 yılları arasında ortalama yıllık %27 büyürken Reel sektöre kullanılan fonlardaki gelişme %32 olarak gerçekleşmiştir.

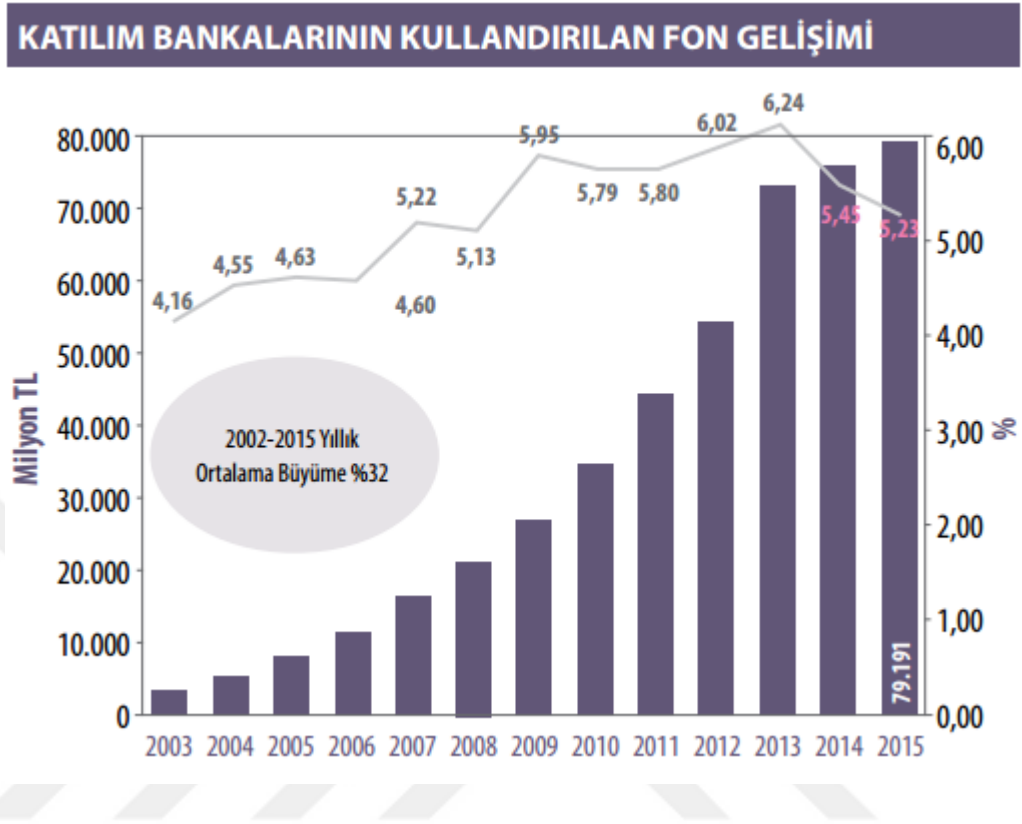
Tablo 6: Katılım Bankaları Toplanan Fon Gelişimi

Katılım Bankalarının Toplanan Fon Gelişimi

Kaynak (TKBB, 2016)

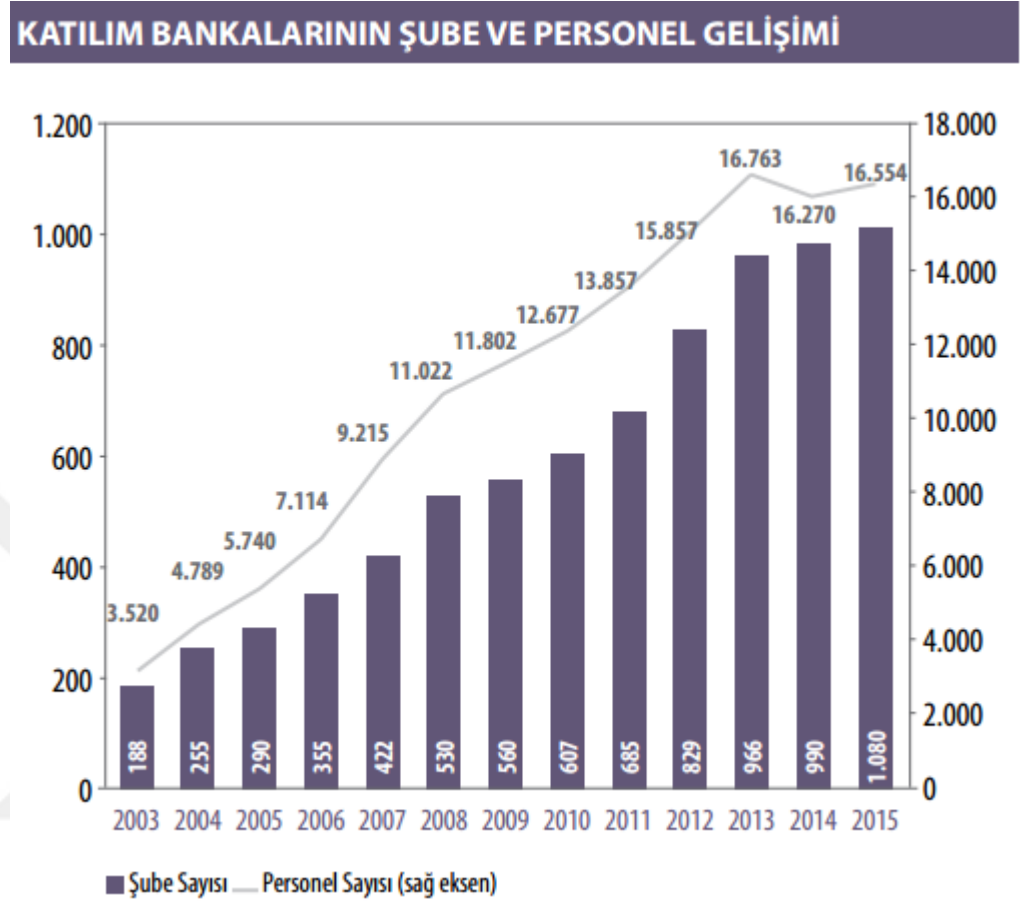
Tablo 7: Katılım Bankaları Kullandırılan Fon Gelişimi

Kaynak (TKBB, 2016)

Ayrıca 2003 yılında 188 olan katılım bankalarının şube sayısı toplamı, 2015 sonu itibariyle yaklaşık 5,8 kat artış ile 1080 olmuştur. 2015 itibarıyla katılım bankaları Şube Sayıları ve Personel Sayıları Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir.

Tablo 8: Katılım Bankalarının Şube ve Personel Gelişimi

Kaynak (TKBB, 2016)

Katılım bankaları 2015 yılsonu itibarıyla Toplanan fonlar bakımından 74,4 milyar TL, Kullandırılan fonlar bakımından 79,2 milyar TL, Toplam aktif büyüklükleri 120,3 milyar TL, Öz varlıkları 10,6 milyar TL, Personel Sayısı 16.554 kişi ve Şube Sayısı 1084 adet olmak üzere Sektör payları %5,1e ulaşmıştır. (TKBB, 2016)

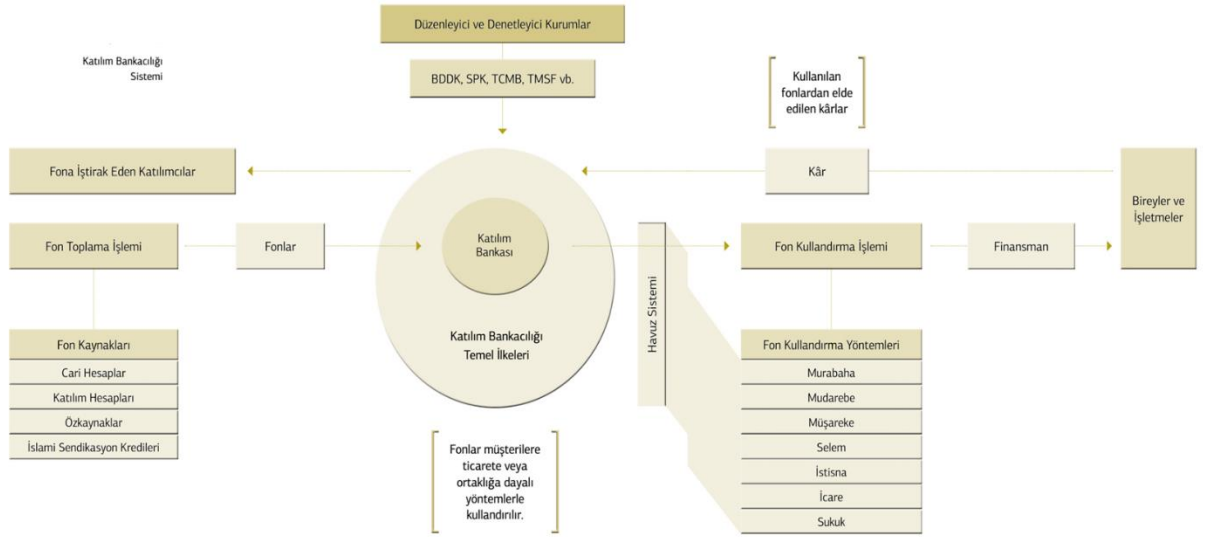
Toplam Bankacılık sektörü içindeki paylarının maalesef istenen seviyelere ulaştığı söylenemez lakin devlet destekli Kamu Katılım bankalarının da sektöre girmiş olması sonraki bir 10 yıl içinde sektörde arzu edilen paya ulaşılacağı izlenimi vermektedir.

3.4. Türkiye’deki Katılım Bankacılık Faaliyetleri

1983 yılında Bakanlar Kurulu tarafından yayınlanan Kanun Hükmünde Kararname ile faaliyet izinleri sağlanan Katılım bankaları, Türkiye’ faize hassas kesimlerin elinde bulunan fonların ülke ekonomisine, üretime katılmaları sağlanmış ve reel sektöre hizmet etmektedir.

Günümüzde mevcudiyetini devam ettirerek faaliyetlerini sürdüren Katılım bankalarının sayısı 5’dir. Bunlar; Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş., Vakıf Katılım Bankası A.Ş. ve Ziraat Katılım Bankası A.Ş.’dir.

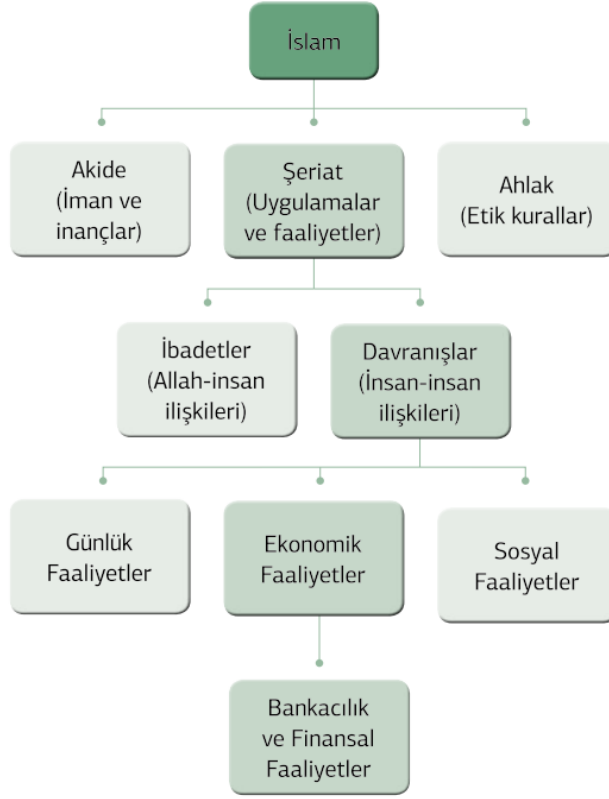
Şekil 1: Katılım Bankacılığı Sistemi

Kaynak (Özsoy, 2012)

Katılım bankacılığı sistemi, parasal işlemlerle mal ve hizmet hareketlerinin birbirine bağlı olduğu, her finansal hareketinin mutlaka bir ortaklığa istinaden gerçekleştiği veya mal ya da hizmete dayandığı; gelirin ise, emek–sermaye ortaklığı (mudârabe) veya kâr ve zarar ortaklığı (müşâreke) esasına göre bölüştüğü bir sistemdir.

Şekil 2:Bankacılık ve Finansal Faaliyetlerin İslam Dini İçindeki Yeri

Kaynak (M. Kabir Hassan, 2007, s. 403)

Müslüman kişi hayatının bütün alanlarında yaşantısını Kuran ve sünnete uygun olarak şekillendirmeli ve İslam dininin öngördüğü kurallara uygun bir şekilde yaşamalıdır. Bu yönüyle müslüman birey hayatında; para ile olan ilişkisinde, bankacılık ve finans alanında gerçekleştireceği faaliyetlerde İslam dininin emir ve yasaklarını gözeterek gerçekleştirmelidir. Şekil 9’da da görüldüğü üzere bankacılığın ve finansal faaliyetlerin de İslam dini içerisinde bir yeri olup müslümanın bankacılık ve finansal faaliyetlerini dinin çizdiği sınırlar çerçevesinde yürütmesi gerekmektedir.

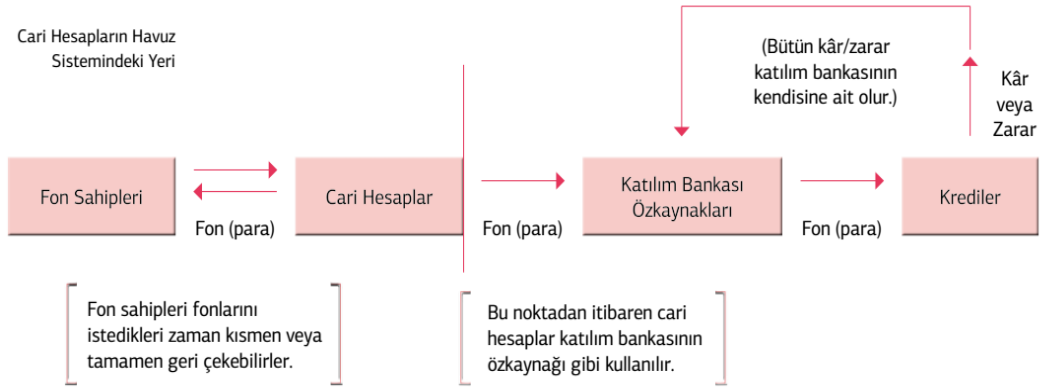
3.4.1.Katılım Bankacılık Fon Toplama Yöntemleri

Katılım bankaları iki farklı hesap türü kullanmak suretiyle fon toplamaktadırlar. Bunlardan birincisi Cari hesap olarak tabir edilen vadesiz mevduat hesapları olup ikincisi kar veya zarara ortak olunan katılım hesaplarıdır.

3.4.1.1.Özel Cari Hesaplar

Özel Cari Hesaplar, vadesiz mevduat olarak tabir edilen istenildiğinde çekilebilen, hesap sahibine herhangi bir kazanç verilmeyen hesap olarak nitelenmektedir. Hesap sahibi herhangi bir getiri beklemeksizin Türk Lirası, Yabancı Döviz Cinsinde ve kıymetli maden olarak tabir edilen altın, gümüş platin cinsinde hesap açabilir. Katılım bankalarının özel cari hesaplar için diğer bankalarla aynı şekilde hizmet vermektedir. Özel Cari hesapların açılmasında herhangi bir alt limit bulunmamaktadır. Bu hesaplardaki tutarların işletilmesinden elde edilen kar veya zarar riski Katılım Bankasına aittir. Hesap sahibine cari hesapta bulundurduğu meblağ için herhangi bir kazanç verilmemekle birlikte, açılan özel cari hesaplara verilen hizmetler için ürün-hizmet bedeli tahsil edilebilmektedir. Cari hesaplar Bankalar açısından kaynak maliyetini azalttığı ve karlılıklarını yükselttikleri için sektörde rekabetin yaşandığı bir hesap türüdür. Mevzuat, Özel cari hesap sahiplerine katılım bankasının tasfiyesi halinde Devlet ve personel alacağından sonra öncelik tanımakta, 50.000 TL ye kadar olan kısmını TMSF kapsamında garanti edilmektedir (Özsoy, 2012).

Şekil 3:Cari Hesaplarını Havuz Sistemindeki Yeri

Kaynak (Özsoy, 2012)

3.4.1.2.Katılım Hesapları

Katılma Hesapları, Katılım bankalarına yatırılan birikimlerin bu bankalar tarafından işletilmesi neticesinde ortaya çıkacak kar veya zarara ortak olmayı sağlayan, karşılığında hesap sahibine hesap açılışında belirlenmiş bir kazanç garanti etmeyen ve yatırılan anaparanın da aynı miktarda geri ödenmesini garanti etmeyen tasarruflardan oluşan hesaplardır.

Bu hesaplar katılım bankalarının en önde gelen hesapları olup, katılım bankacılığının temelini oluştururlar.

Katılım Hesaplarına tasarruf sahibi para yatırmakla, sermaye sağlamış, katılım bankası da emeğini ortaya koyarak bir ortaklık sözleşmesine imza etmiş olur. Katılım Bankası ile tasarruf sahibi arasında bir borç-alacak ilişkisi yerine kâr-zarar ortaklığı söz konusudur. Katılım hesaplarında anapara ve önceden belirlenmiş bir sabit getiri olmadığı gibi hesap sahibi zarara da ortaktır.

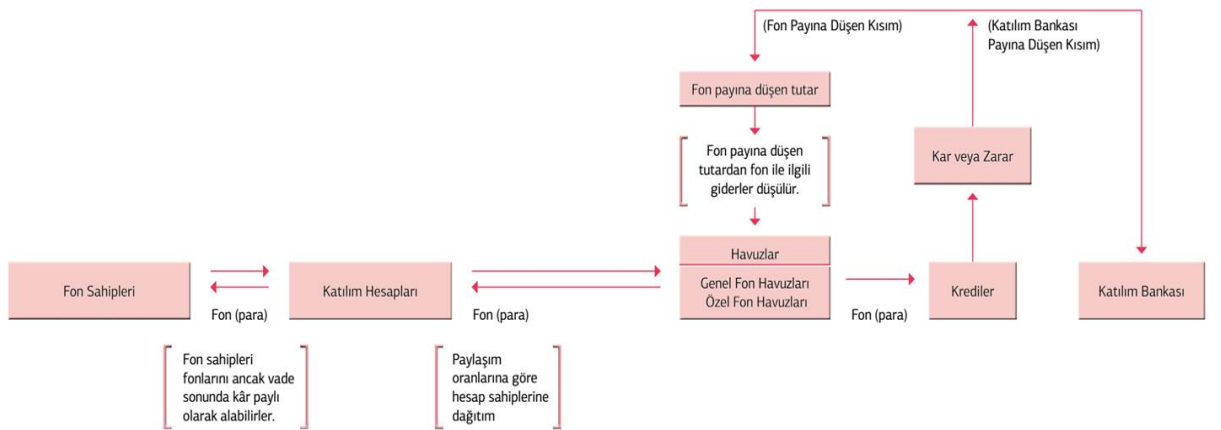
Katılma hesap sahibinin talep hakkı ve bankanın sorumluluğu vade sonunda geçerli “birim hesap değeri” kadardır. Hesap sahibine ödenecek kar payları, gelir olarak görülmekte ve vergi mevzuatına göre mevduat geliri olarak sayılmaktadır. Katılma hesaplarının, işletilmesinden dolayı oluşan masraflar bankaya aittir. Katılma hesaplarına toplanan fonların işletilmesi sonucu doğacak kar veya zarara katılma oranı katılım bankaları tarafından belirlenir. Katılım Bankasının zarara katılma oranı, kara katılma oranının %50 sinden az olamaz. (TCMB, 2006/1 sayılı Tebliğ) Cari hesaplar için her tür döviz cinsinden hesap açılabilirken, katılım hesapları katılım bankasının açmış olduğu döviz cinsleri ile sınırlıdır. Katılma hesapları en az birer aylık periyotlar olmak üzere açılabilirdiği gibi 3 aylık, 6 aylık, 1 yıllık ve 1 yıldan daha uzun (5 yıla kadar) vadede açılabilir. YTL katılım hesaplarının yanı sıra USD ve EURO olmak üzere farklı döviz cinsinden de katılma hesabı açılabilir. Katılım hesaplarından, sahibine vadesinden önce hesaptan tamamen para çekmesi durumunda, (eğer varsa) hesaba herhangi bir kâr-zarar ödemesi yapılmaz fakat katılım hesabındaki paranın bir kısmı vadesinden önce çekilecek olursa çekilen tutarın kâr ödenmesi yapılmayıp, hesapta kalan

tutar baz alınarak ilgili vadenin sonunda elde edilecek kâr-zarar hesap sahibine kar payı olarak ödenir.

Katılım Hesapları risk unsuru bulunan bir ortaklık olup, hesap sahibi tasarrufunu sermaye olarak yatırmakta, katılım bankası işletmeci ortak sıfatıyla, önceden belirlediği vade ve kar zarar paylaşım oranına göre tasarrufları kabul eder. Vade sonunda elde ettiği kar ya da zararı önceden belirlenmiş kar zarar paylaşım oranına göre tasarruf sahipleri ile paylaşır.

Katılım bankaları tasarrufları genel ve özel havuz olmak üzere toplayabilmektedir. Genel fon havuzu dinamik olup sürekli fon giriş çıkışı olabilmektedir. Havuz bakiyesi sürekli değiştiği için kar ve zarar günlük hesap edilmektedir. Özel havuzlar ise 3 aydan az olmayan vadelerde önceden belirlenmiş yatırım ve projeler için oluşturulan fonlardan oluşturulmakta. Kar veya zarar günlük hesap edilmemekte. Vade sonunda havuz tasfiye edilmekte ve tasarruf sahiplerine kar veya zarar bölüştürülmektedir (Özsoy, 2012).

Şekil 4: Katılma Hesaplarının Havuz Sistemindeki Yeri

Kaynak (Özsoy, 2012)

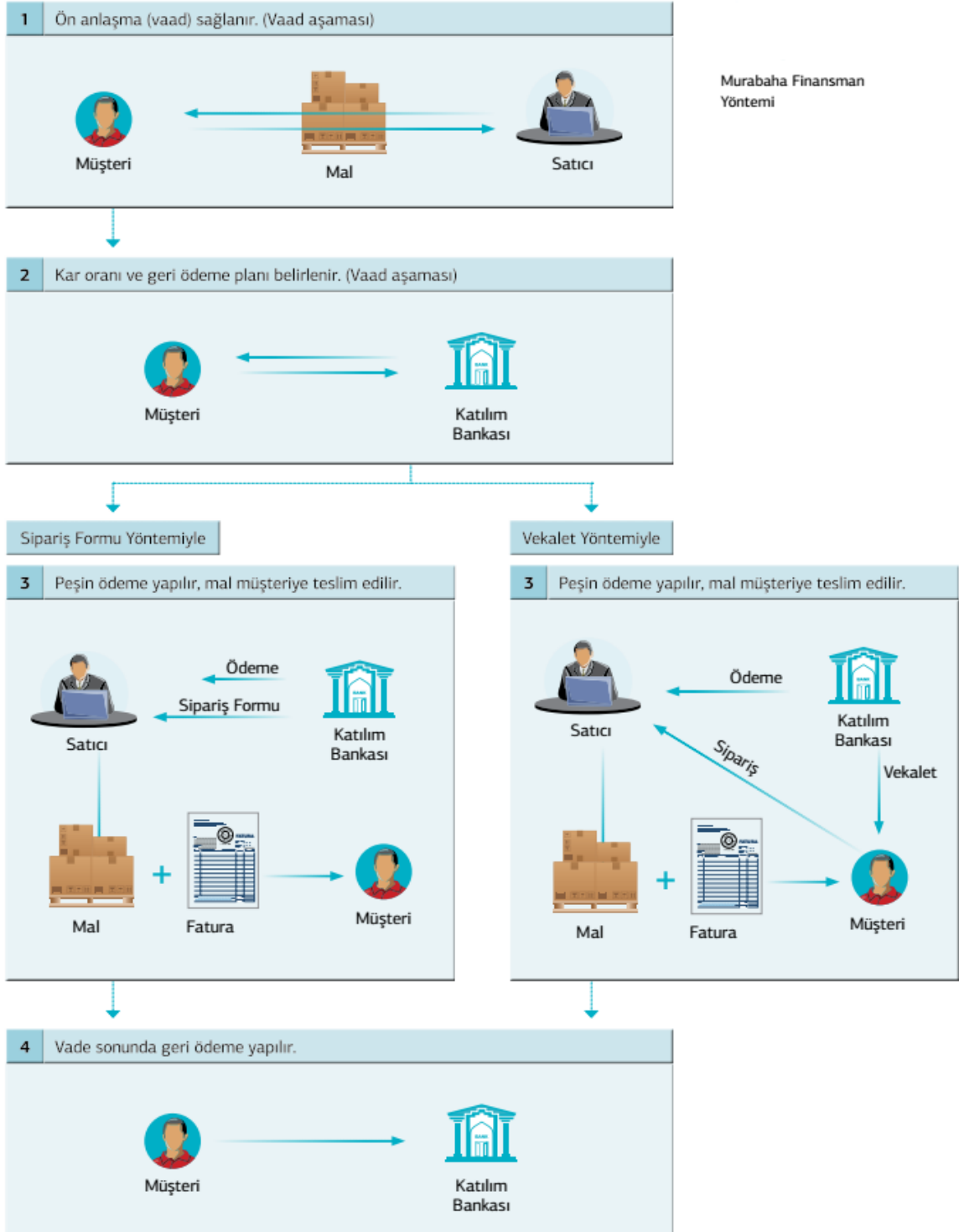
3.4.2.Katılım Bankacılık Fon Kullandırma Yöntemleri

Katılım bankaları topladıkları fonları İslami finansmanı temel olarak fon kullanmak isteyen müşterilerine İslami finansman yöntemleri ile kullandırmaktadır. Katılım bankaları için Bankacılık kanununda belirtilen fon kullandırma yöntemleri olarak kurumsal firmalara finansman desteği, finansal kiralama, mal karşılığı vesaiğin finansmanı, bireysel finansman desteği, kar-zarar ortaklığı yatırımı, ve ortak yatırımlar olarak belirlenmiş olması altında İslami finansmanın fon kullandırma yöntemleri murabaha, müşareke, icare, selem, istisna ve sukuk yöntemleri olduğu görülmektedir. Katılım bankaları ne kadar ürün çeşitliliği artırmak isterlerse istesin, İslami açıdan bu temel akitleri kullanmak durumundadırlar. Katılım bankalarının gerçek anlamda reel sektörü finanse ettiğinin kanıtı tüm bu ticari işlemlerde finansman konusunu bilmeleri, doğrudan içinde olmalarını söyleyebiliriz. Katılım Bankacılık sektöründe kullanılan başlıca ürünler şunlardır:

3.4.2.1.Murabaha

Murabaha katılım bankacılığı fon kullandırma yöntemleri açısından en sık kullanılan üründür. Murabaha, “kar ile satma” anlamına gelmektedir. Bir mal veya hizmeti satıcısından peşin alınıp üzerine kar eklenmesi suretiyle müşteriye vadeli olarak satışına katılım bankacılığında murabaha işlemi denilmektedir.

Şekil 5: Murabaha Finansmanı İşleyişi

Kaynak (Özsoy, 2012)

Murabaha yöntemiyle fon kullanmak isteyen müşteri Katılım bankasına başvurmakta, Katılım Bankası finansman konusu işlemi İslami Bankacılık prensipleri açısından uygun olup olmadığını incelemektedir. Eğer aracılık edilmesi istenen işlem konusu mal kamuya zararlı, satıma elverişli olmayan hakların satımı söz konusu ise katılım bankası bu talebe aracılık etmez. Ayrıca murabaha yapılmayacak mal ve hizmetlere, haram işlerde kullanılan mallar, içki, sigara, domuz eti, kumarhane malzemelerini sayabiliriz. Katılım bankaları vadeli satıma uygun olmayan, faizli işlem hükmündeki para değeri taşıyan döviz, kıymetli madenler külçe altın veya gümüş gibi malların alım-satımında bulunmaz. Katılım bankaları bir alım satım işlemine dâhil olması açısından o malın gerçekte var olması gerekmektedir. Bu nedenle o malın gerçekte var olması ve satıcının sorumluluğunda olup olmamasının da araştırılması gerekmektedir. Müşterinin talep ettiği murabaha işlemi için satıcıyla herhangi bir satış sözleşmesi yapmamış olması, fatura kestirmemiş olması, herhangi bir peşinat vs. vermemiş olması netice itibarıyla malın satıcıdan müşteriye geçmemiş olması esastır. Katılım Bankası tüm bu araştırmaları yaptıktan sonra gerçek anlamda var olan bir mal ticaretine aracılık edebilir. Katılım bankasının gerçekleştirdiği murabaha işlemi neticesinde satıcıya peşin ödeme yapılmakta akabinde aracılık edilen mal müşteriye vadeli satılmakta ve gerçek anlamda bir ticarete finansman sağlanması ile kayıt içi ekonomiye destek verilmiş olur.

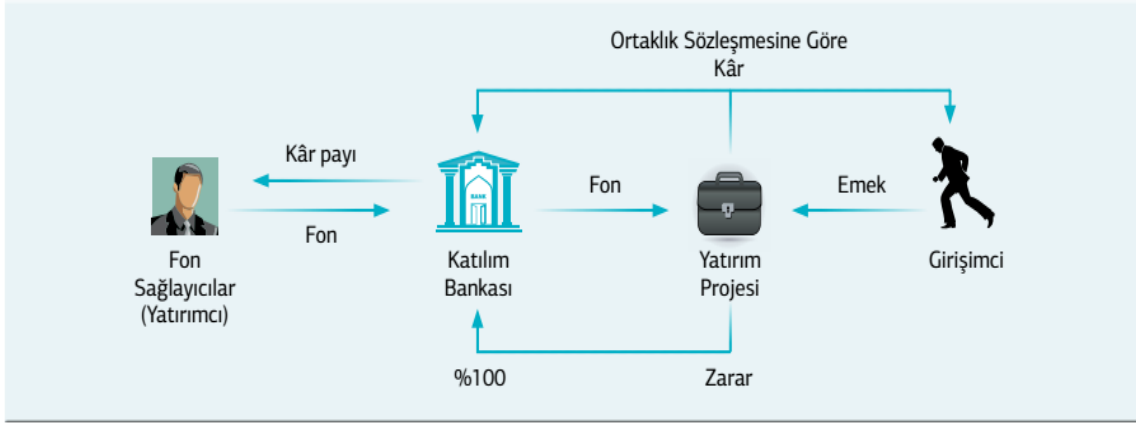
Murabaha işlemi neticesinde aracılık yapılan mal müşteriye vadeli satılmakta, satış yapıldıktan sonra geri ödeme taksitleri bitene kadar herhangi bir fiyat değişimi söz konusu olamaz. Katılım Bankası müşteri talebine göre yurtiçi/yurtdışı murabaha yöntemiyle mal/hizmet alım/satımına aracılık edebildiği gibi murabaha işlemlerini herhangi bir döviz cinsi üzerinden de yapabilmektedir. Müşteriye nakit para verilmediği, mal/hizmet konusu satıcıya direk ödeme yapıldığı için kayıt dışılık ortadan kalkar, ticarete ilişkin geçek faturalandırmalar yapılır, olası KDV kaçağı önlenmekle ekonomiye destek verilmektedir (Özsoy, 2012).

3.4.2.2.Mudaraba

Mudaraba, taraflardan birinin sermaye diğerinin emek koyarak kurdukları ortaklık anlamına gelmektedir. Bir proje yatırımını gerçekleştirmek maksadıyla bir tarafın sermaye diğer tarafın uzmanlık sağladığı yatırım sözleşmesi esasına dayanan bir

yöntemdir. Sermayeyi ortaya koyan yatırımcı, banka ya da sermayedar tarafa rabbü'l-mal, sermayeyi kullanan girişimciye amil ve mudarib denilmektedir.

Şekil 6:Mudaraba Finansmanı İşleyişi

Kaynak (Özsoy, 2012)

Katılım Bankası mudaraba sözleşmesinde söz konusu yatırım projesine sermaye ekleyen taraf olurken girişimci de emek ekleyen taraf olur, proje sonunda elde edilecek kar, başlangıçta yapılan ortaklık sözleşmesine göre paylaşılır. Projenin zarar etmesi durumunda ise zararın tamamı katılım bankasının sorumluluğundadır. Girişimcinin zararı ise projedeki emeğidir. Katılım bankası girişimcinin alım satım işlerinde kötüye kullanıma karşı hesapların düzenli şekilde tutulmasını isteyebilir. Sermaye sahibi girişimcinin olası ihmali, art niyeti, kusur, kasıtlı zararlı işler yapması, sözleşme şartlarına aykırı davranışlara tenezzül etme ihtimalinde kullanılmak üzere girişimciden kefil, rehin, ipotek talep edebilir. Girişimcinin piyasada tanınmış, işinin ehli, her türlü resmi kayıtlı çalışması önem arz eder. Mudarebenin uygulanması projelerin uzun vadelerde olması, ülkemizde kayıt dışı ekonominin çok fazla hâkim olması, girişimcinin her işleminin kayıt altında olması gerektirmesi ve aynı zamanda bu uzun süreçte banka tarafından girişimcinin denetlenmesi zorluğu nedeniyle pek uygulaması olmayan fon kullandırma yöntemidir.

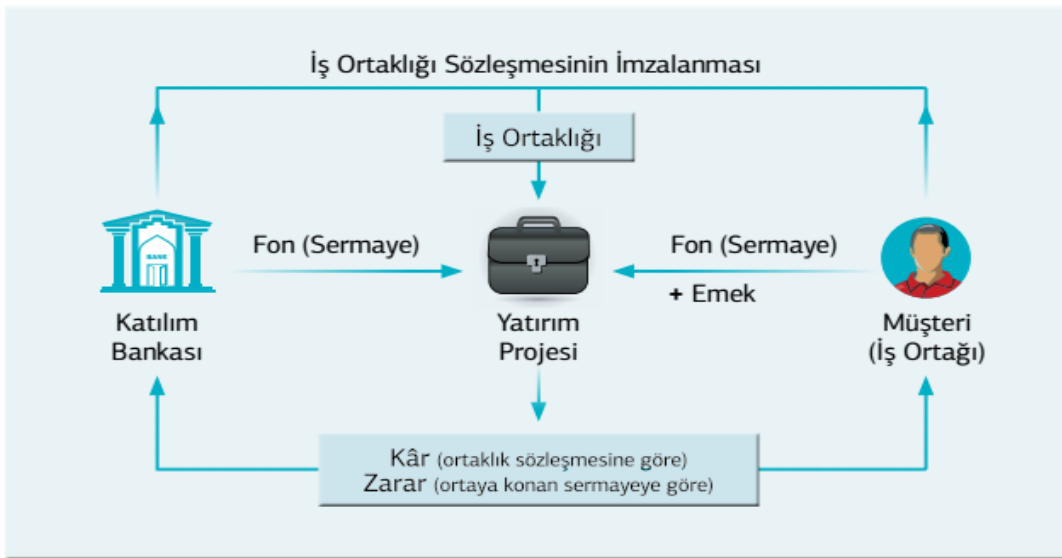
Mudaraba sözleşmesinin özellikleri olarak aşağıdaki maddeler sayılabilir.

- 1- Taraflardan biri tüm sermaye ihtiyacını sağlar
- 2- Yatırım projesine sermaye ile katılan tarafın projenin yönetimine karışma hakkı yoktur.
- 3- Yatırım projesinin sonunda zarar oluşması halinde tamamını sermayedar taraf üstlenilir.
- 4- Yatırım sermayesini koyan tarafın sorumluluğu, sadece sermaye ile sınırlıdır.
- 5- Yatırım proje ortaklığın sahibi sermayeyi koyan taraftır.

3.4.2.3. Müşareke

Katılım bankaları iki ortaklık yöntemi kullanmaktadırlar, biri mudaraba, diğeri müşarekedir. Hem sermayede hem yönetimde ortaklığı öngören bir girişimdir. Kar veya zarar taraflar ortaklığa katkıda buldukları orana göre paylaşılır. Katılım bankası ve iş ortağı olacak müşteri arasında bir müşareke sözleşmesi imzalanır ve proje başlar. Katılım Bankası projeye sadece sermaye sağlarken girişimci iş ortağı hem sermaye hem emek sağlar. Kar edilmesi durumunda başlangıçtaki sözleşmeye göre kar dağıtılırken zarar edilmesi durumunda konulan sermaye oranına göre zarar dağıtılır.

Şekil 7: Müşareke Finansmanı İşleyişi

Kaynak (Özsoy, 2012)

Müşareke sözleşmesi ile ilgili, aşağıdaki şartlar geçerlidir.

1 Taraflar arasında kârın dağıtım oranının sözleşmede belli olması gerekir. Eğer net bir oran belirlenmemişse bu sözleşme şer-i kurallar açısından geçersizdir.

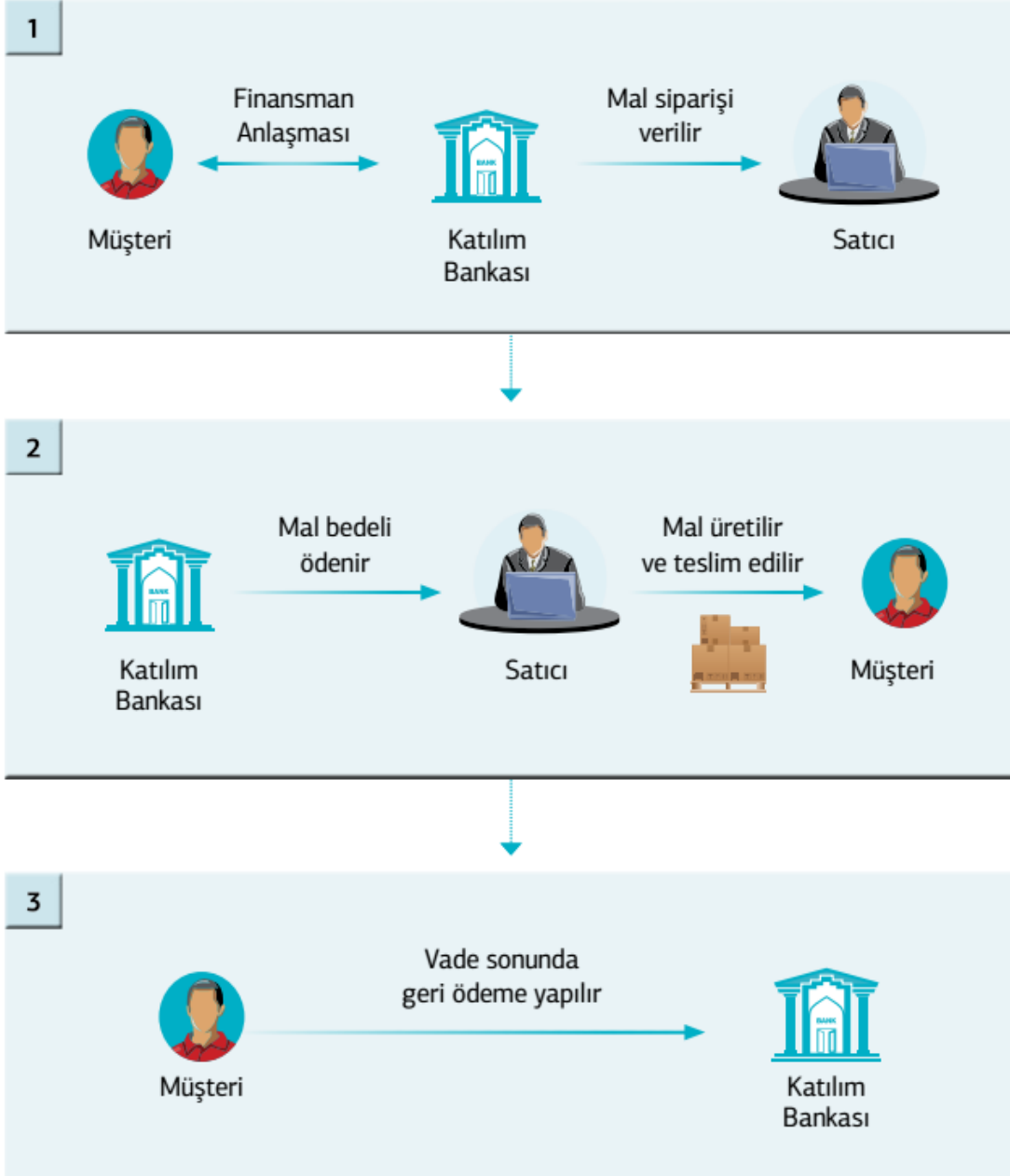
2 Taraflardan birine yatırımın sonucu ne olursa olsun önceden belirlenmiş bir ödeme ya da kâr dağıtımını yapılması hususunda bir düzenleme yapılamaz.

Müşareke süreklilik arz eden ve azalan müşareke olarak ikiye ayrılabilir. Süreklilik arz eden müşareke proje devam ettiği sürece ortaklık devam eder. Ortaklığın sona ermesi için projenin sonlanması gerekmektedir. Azalan müşareke ise iş ortağı müşterinin iş konusu projeye mala sahip olmak istemesi ile Bankanın ortaklık payını devreler halinde satın alır. Bankanın payı ve buna bağlı gelirdeki payı da git gide azalır. Zamanla iş ortağı projeyi tamamıyla mülkiyetine alır ve banka çekilir (Özsoy, 2012).

3.4.2.4.Selem

Selem süreç olarak vadeli satışın tersi şeklinde düşülebilir. Selem, sözleşmesi başlangıcında nitelikleri belirli bir malın (malın nevi, cinsi, özellikleri, miktarı, fiyatı, teslim yeri, teslim tarihi) bedelinin sözleşme anında satıcıya ödenmesini, malın tesliminin ileri bir vade de alıcı ya yapılmasını içeren satış sözleşmesidir. Katılım bankası güven duyduğu müşterisine ait mahsulü peşinen satın alabilir. Ürünü hasat zamanında teslim alması ve piyasada satması Selem yöntemiyle fonun kullanılmasına örnek verilebilir. Günümüzde Katılım bankalarının ürünün hasat zamanı teslimini beklemeden mahsulü satmasına ise paralel selem denilmektedir. Katılım Bankası ikili rol üstlenmektedir. Bir yandan alıcı konumunda olup mahsulü satın alan diğer yanda çiftçi misali, mahsulü satan konumundadır (Özsoy, 2012).

Şekil 8:Selem Finansmanı İşleyişi

Kaynak (Özsoy, 2012)

3.4.2.5.İstisna

İstisna, satıcı ile alıcı arasında düzenlenen ve alıcı tarafından belirlenmiş bir ürünü anlaşılan fiyata satıcının imal etmeyi taahhüt ettiği sözleşmedir. İstisna selem ile karşılaştırıldığında malın bedeli ileriki bir tarihte ödenmesi mümkündür. Ayrıca istisnada mal, selemdeki gibi standart bir mal değildir. İstisna, üretim ile ilgili bir sözleşmedir. Bir üreticiye belli bir ürünü üretmesi için sipariş verilmesini ifade etmektedir. İstisna sözleşmesi genellikle yapımı veya temini uzun süre alan malların alım satımında kullanılır. Daha çok yapı- inşaat sektörü, gemi inşası ve ticaretin finansmanı alanlarında tercih edilmektedir.

İstisnanın bazı özellikleri bulunmaktadır.

- 1- Üretim tamamlandıktan sonra alıcı ödeme yapabilir, üretim tamamlanmadan öncede taksitler halinde ödeyebilir. Alıcının üretimden önce avans verme zorunluluğu bulunmamaktadır.
- 2-Sözleşme konusu üretilecek ürünlerin fiyat ve özellikleri önceden net bir şekilde belirlenmelidir.
- 3-Sözleşme konusu üretim başlamadan önce taraflar birbirine haber vermek kaydıyla tek taraflı olarak sözleşmeden cayabilirler. Sözleşme konusu malların üretimi başladıktan sonra, taraflardan herhangi birinin cayması söz konusu değildir.

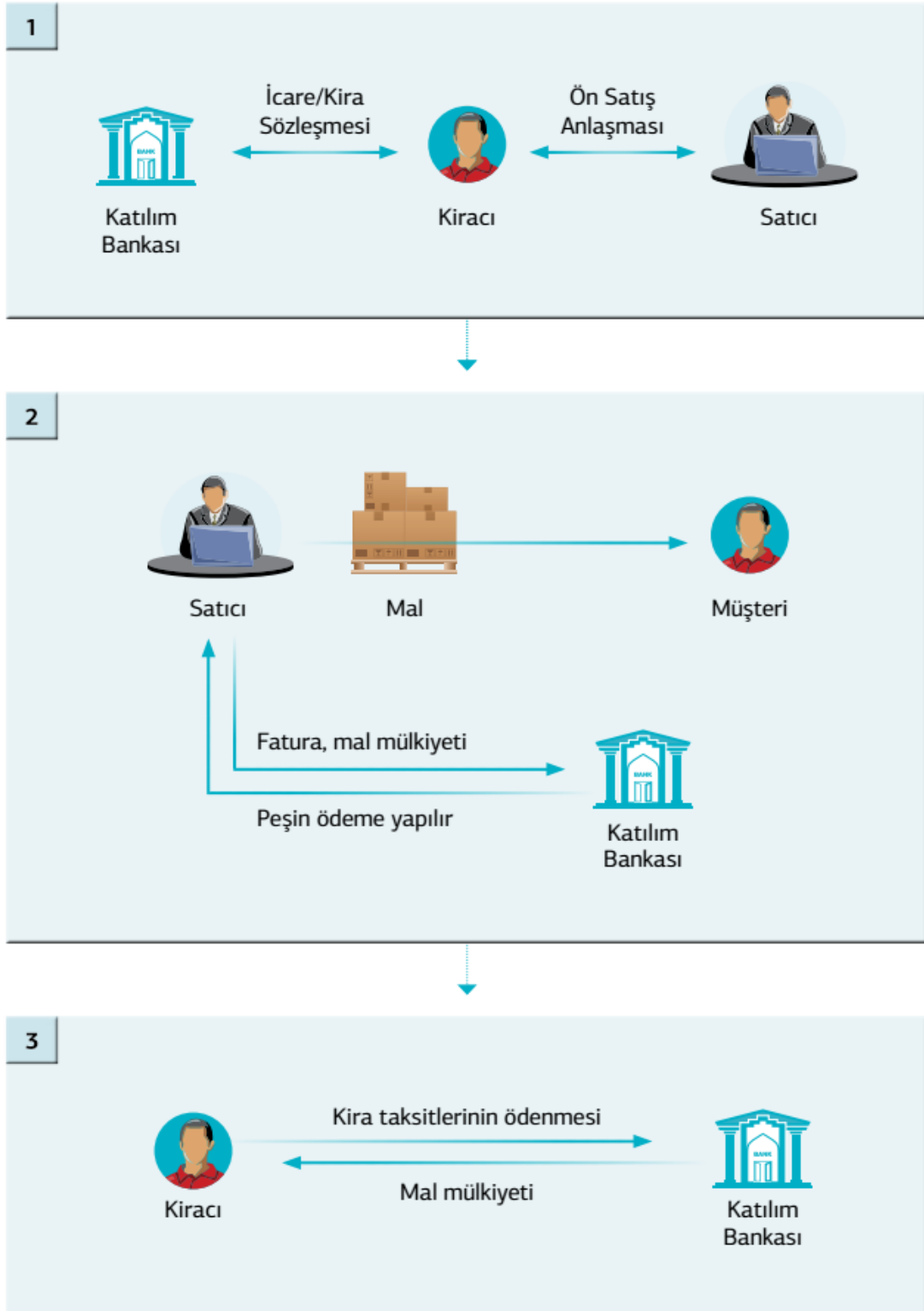
Paralel istisna sözleşmesi, İki farklı istisna sözleşmesi söz konusudur. İlk sözleşme Katılım Bankası ile müşterisi arasında yapılmakta, ikinci sözleşme ise Katılım Bankası ile üretici arasında yapılmaktadır. Banka birinci sözleşmede temin edeceği malı, ikinci sözleşmede bir alt yükleniciye ürettirerek müşterisine üretilen malı satar. Paralel istisna da Katılım Bankası ikinci sözleşmede üreticinin malı üretmemesinden dolayı birinci sözleşmedeki müşterisine malı üretmedim diyemez. Birinci sözleşmedeki sorumluluğu yerine getirmelidir.

3.4.2.6.İcare ve Finansal Kiralama

İcare kelime anlamı kiralamaktır. Katılım bankacılığında bankanın malik olduğu bir malı müşterisine kiralaması şeklinde özetlenebilir. Leasing/kiralama olarak da ifade edilmektedir. İcare, İslam hukukunda, menkul ve gayrimenkul kiralınması dışında iş ve hizmet kiralınmasını da kapsamaktadır. Bu anlamda icarenin iki farklı kullanımını söz konusudur. Bir hizmetin kiralınması ve bir varlığın kiralınması.

Şekil 9: İcare Finansmanı İşleyişi

Kaynak (Özsoy, 2012)

Katılım bankalarının icare kullanımını leasing olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu finansman yönteminde Katılım bankası, müşterinin kiralamak istediği mal için kira süresi ve kira tutarında anlaşır ve söz konusu malı banka adına ilgili satıcıdan satın alır Satıcı malı bankanın müşterisine sevk ederken ilgili malın faturasını Katılım Bankasına gönderir. Kiralama sözleşmesi süresi boyunca müşteri kira ücretini öder ve malın kullanım hakkına sahip olur. Sözleşme sonunda müşteri bu kira sözleşmesinden bağımsız olarak kiraladığı malı Katılım bankasından satış akdiyle mülkiyetine alır (Özsoy, 2012).

3.4.2.7.Karz-ı Hasen

Karz-ı Hasen uygulaması müşterinin hesabında belirlenmiş bir cari mevduat ortalaması veya benzer verimlilik bıraktığı durumlarda, Katılım Bankası tarafından gerekli teminatlarında alınmış olması kaydıyla, ilgili müşteriye kâr paysız fon kullandırılması ya da kısa süreli borç verilmesi işlemidir. Karz-ı Hasen uygulaması ile müşteri herhangi bir finansman kullanmadan, Katılım Bankasından kısa vadeli nakit ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir (Özsoy, 2012).

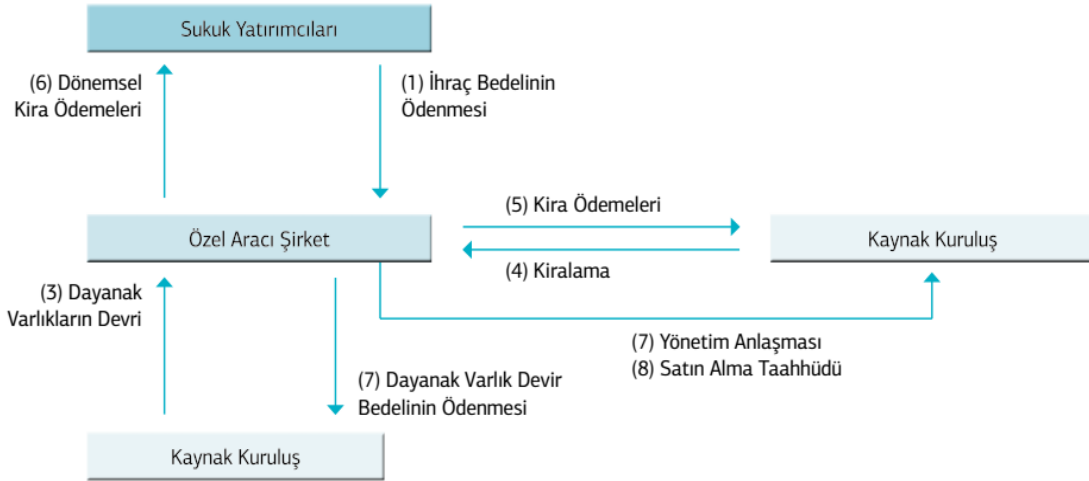
3.4.2.8.Sukuk

Sukuk, finansal bir sertifikadır. Temelinde mutlaka bir dayanak varlığı olan sertifika sahibine dayanak varlıktan doğan gelirden istifade etme hakkı tanıyan faizsiz bono olarak nitelenmektedir. Dayanak varlık, İslami bankacılık prensiplerine uygun olan gayrimenkul gibi varlıklardan elde edilmektedir. Sukukta yatırımcılar bir yatırım projesine iştirak ederek risk üstlenirler. Sukuk bono gibi fiyatlanmakta, kote edilmekte ve derecelendirme notu almaktadır. Sukuk ticari bir varlığın menkul kıymetleştirilerek sertifikalar aracılığıyla satımıdır. Yatırımcılar satın aldıkları sertifikalar oranında sukuk konusu varlığa ortak olurlar ve gelir elde ederler.

Altı tip sukuk mevcuttur. Mudarebe Sukuku, Murabaha Sukuku, Müşareke Sukuku, İstisna Sukuku, Selem Sukuku, İcare Sukuku. En yaygın kullanım şekli İcare Sukuktur. Bu yapıda genellikle kullanılan yöntem devret-geri kiralamadır. İslami finans kurumu sahip olduğu varlıkları bu varlıkları ihraç edebilen Varlık Kiralama Şirketine

devretmekte ve sonrasında geri kiralamaktadır. İhraç edilen sukuk getirisi ise yatırımcılara kira ödemesi şeklinde gerçekleşmektedir. İcare sukuk varlıklar üzerinde tam denetim hakkı sağladığından tercih edilmektedir. Genel olarak varlık sahibi kişiye gayrimenkulün kira gelirini veya kullanım hakkını vermektedir. Sabit getiriye imkân vermektedir. Bu yapı varlığın devredilmesine ve geri kiralınmasına dayanmaktadır. İcare sukuk sertifikaları, kiralanan varlıklar üzerinde bölünemez ve eşit değerli mülkiyet hakkını temsil ederler, ikincil organize piyasalarda da işlem görmektedirler (Özsoy, 2012).

Şekil 10: İcare Sukuku İşleyişi

Kaynak (Özsoy, 2012)

3.5. Türkiye'deki Katılım Bankacılığının Gelişimi ve Geleceğine Yönelik Öneriler

2008 yılı küresel krizi dünya ekonomisinde İslami finans ürünlerinin önemini gün yüzüne çıkarmış ve İslami finansman ürün kullanımını artırmıştır. Küresel kriz neticesinde piyasaların ihtiyacı olan adil, katılımcı ve paylaşımcı yapısıyla İslami finans ekonomiler içinde yatırımcıların reel finansmana erişimi kolaylaştırıp sistemin sürdürülebilir olduğunu göstermiştir. Nitekim ülkemizde 2008 yılından itibaren artan yatırımlar ile 2009-2013 yılları arasında Endonezya'dan sonra katılım bankacılığı

alanında en çok ilerleme ve büyüme gösteren 2. ülke olarak çıktığımız görünmektedir. Katılım bankalarının önümüzdeki dönemde de devlet destekli İslami finans kurumlarının sahaya girmesi ile sağlıklı büyümelerini sürdürmeleri ve bankacılık sektöründen aldıkları payları artırmaları beklenmektedir.

Orta ve uzun vadede İslami finans sektörünün pazar payının, kamu destekli katılım bankalarıyla, 2025 itibarıyla %15'e ulaşacağını öngörülmektedir. Katılım bankalarının, hedeflenen 2025 bankacılık pazar payına ulaşabilmesi için sektörün ihtiyacını giderecek mevzuat ve ürün düzenlemelerinin gerçekleştirilmesi ve müşterilerine yönelik ürün çeşitliliğini artırılması gerekmektedir. Örnek olarak, hali hazırda kullanılan ürünlerin etkinliğinin artırılması ve daha fazla müşteriye ulaşılabilmesi için başta kira sertifikası olmak üzere murabaha kullanımının artırılmasına yönelik ürünlerin tanıtılması gösterilebilir. Demografik faktörlerin yanı sıra MENA bölgesi ve İslam ülkeleriyle artan ticaret hacmi, kamu kesiminden KOBİ'leri destekleyecek iktisadi politikaların geliştirilmesi, özel sektörün İslami finans kurumlarının ürünlerini ve hizmetlerini kullanması yönünde destekleyici etkileri olacaktır.

EY 2016 Dünya İslami Bankacılık Rekabet Raporu'na göre, İslami finans sektörü toplam varlıklarının 5 yıl içinde %78,8 artarak 2020 yılında 93 milyar ABD dolarına ulaşması beklenmektedir. Beklenen bu hızlı büyümeye etken olarak son yıllarda kullanımı artan sukuk ihraçlarının sayısı gösterilmektedir.

Hedeflenen pazar payına ulaşabilmek için Faizsiz finans sistemine yönelik mevcut algının iyileştirilmesi gerekmektedir. Katılım bankaları tarafından yapılan işlemler arasındaki farklılık olmamalı, benzer ürün ve hizmetler için farklı uygulamalar ile müşterilerin karşısına çıkılmamalı, İslami finans kuruluşlarına duyulan güven artırılmalı, toplum tarafından benimsenmesini sağlamaya yönelik standardizasyon sağlanmalıdır. Yapılan işlemler nitelikleri bakımından şeffaf olarak kamuoyuna anlatılmalı, yanlış bilgi ve mevcut algı bozucu uygulamaların önlenmesine yönelik olarak katılım bankaları ortak bir Danışma kurulu kurmalıdır. Ürün ve hizmetlerde kullanılan terimler doğru seçilmeli ve bu danışma kurulu onayı ile tanıtımına başlanmalıdır.

Faizsiz finans sisteminin ürünlerini konu alan geniş kapsamlı tanıtımlar yapılmalıdır. Ürün ve hizmet tanıtımında görsel ve yazılı spotlar, sosyal amaçlı projeler kullanılmalı, toplumun tüm kesimleri haberdar edilmelidir.

Nitelikli işgücü, insan kaynağı kadrosunun geliştirilmesi amaçlanmalı, bu çerçevede Üniversiteler ile işbirliğine gidilmelidir. Üniversitelerin işletme ve iktisat fakültelerinde İslam ekonomisi ve faizsiz finans, ilahiyat fakültelerinde ekonomi ve finans alanlarında programlara konulmalıdır. Bu konuda gönüllü üniversiteler teşvik edilmeli, desteklenmeli, gerekli ihtiyaçları belirlenmeli ve sponsor olunmalı ayrıca bu programı seçecek yüksek puanlı öğrenciler desteklenmeli, burs verilmeli. Katılım bankaları gelecek yılların insan kaynağına yatırım yapmalıdır. Bu anlamda üniversiteler ile işbirliği içinde olunmalıdır.

Kamu katılım bankalarının da pazarda bulunması özel finans kurumlarının yıllardır içinde bulunduğu mevzuatın ve hukuki altyapının geliştirilmesi yönünde katkı sağlayacaktır. Ortak konularla ilgili tüm İslami finans sektör kuruluşlarının aynı düzenlemelere tabi kılınması, faizsiz finansla ilişkin ihtiyaç duyulan düzenlemelerin geleneksel sistemle ayrıştırılması faizsiz finans sistemine yönelik algıyı olumlu etkileyecektir. İlgili düzenlemelerin yapılabilmesi bir an evvel sağlanmalıdır. Toplumda kar payı=faiz algısı kırılmalıdır. Kamu ve özel katılım bankaları ülkemizde yüksek faizin ekonomik şartları zorlaştırması karşısında katılım banka ürünlerini kullanan müşteriler için teşvik edici vergi muafiyetleri sunulabilmelidirler, Bu yönde yapılacak çalışmalar ile ilgili mevzuat değişikliği sağlanması durumunda müşterileri potansiyeli artışı sağlarken geleneksel bankacılığın faiz girdabından ülkemizi de kurtarabilirler.

BÖLÜM IV

4. TÜRKİYE VARLIK FONU'NUN İSLAMİ FİNANS ÜZERİNE ETKİLERİ

Türkiye’de ekonomik büyüme ve kalkınma dinamiklerini sağlam kılacak hedefleri bulunan Varlık Fonu kuruluşunda hedefleri arasında ‘İslami finansman varlıklarının kullanımının yaygınlaştırılması’ amaçlanmıştır. İslami finansın gelişmesine direk ve dolaylı birçok katkıları olabileceğine ilişkin öneriler başlıklar halinde ifade edilmektedir. İslami finansın gelişmesini sağlayacak adımlar ve fırsatların kullanımı durumunda, Varlık fonunun diğer hedeflerine ulaşması da kolaylaşacaktır. Bütünüyle bakıldığında ekonomik olarak kalkınmamıza, büyümemize ve gelecekteki büyük ekonomiler arasında yer almamızı sağlayacak dinamiklerin harekete geçirilmesi, İslami finansal ürünler ve uygulamaların çeşitlendirilmesi ve bu ürünlerin kullanımı için ilk ivmenin Varlık Fonu tarafından verilmesi İslami finansın gelişimini sağladığı gibi ekonomik ve sosyal kalkınmamıza da katkı sağlayacaktır.

İslami finansal uygulamalarının nasıl yaygınlaştırılabileceğine ilişkin önermeler, gelişim gösterebilecek uygulamalar ile uygulamalara yönelik stratejiler bütünüyle incelendiğinde ülkemizde İslami finansın daha yolun başlangıcında olduğu görülecektir.

4.1.Varlık Fonu ve Sukuk

Sukuk gerçek varlığa dayalı bir katılım modeli ile özel sektör şirketleri, kamu şirketleri, özel/kamu bankaları, belediyeler, devletler (hazine yönetimleri) için finansman ihtiyacının giderilmesinde likidite sağlayan, İslami finansın günümüz ekonomilerine çok yönlü katkıları bulunmakta olan bir enstrümandır.

Yaşanılan 2008 yılı ekonomik krizi İslami finansı ve ürünlerinin kullanımının önemini gün ışığına çıkarmıştır. Özellikle Sukuk ürünün sağladığı faydalar ile İslami finans ürünlerinin kullanımında artışlar görülmektedir. Finansal enstrümanlar arasında tamamlayıcı bir unsur olan İslami finans ürünleri, finansal piyasaların ihtiyacı olan adil, katılımcı ve paylaşımcı yapısıyla yatırım yapmayı arzulayan firma ve bireyleri teşvik ederek, ekonomik sistem içerisinde ihtiyaç duyulan finansmana erişimi kolaylaştırıp bu sistemde içinde sürdürülebilir maddi ve manevi refahı sağlamaktadırlar. Bu anlamda İslami finans ürünlerinin başında gelen sukuk ihraçları günümüz küresel finans

piyasalarında önemi gittikçe artan bir ürün olarak devletlerin ve özel sektörün finansman ihtiyaçlarını karşılamakta ve ülke ekonomileri için yatırımların finansmanını kolaylaştırmaktadır.

Tablo 9:Türkiye’de Sukuk İhraçları

2010-2017 Ç1 Arası Toplam Sukuk İhraçları				
	ABD doları (bin ABD doları)	MYR(bin MYR)	TL(bin TL)	TL Karşılığı Toplamı (bin TL)
Özel Sektör	3.600.000	1.960.000	6.848.705	16.391.605
Kamu	4.750.000		17.782.449	28.042.449
Toplam	8.350.000	1.960.000	24.631.154	44.434.054

Kaynak (TKBB, 2016)

Türkiye’de 2010-2017 yıllarına ilişkin olarak gerçekleşen toplam Sukuk ihraçlarının tutarı 44,4 milyar TL’ye ulaşmış görünmektedir. İhraçların %63’ü kamu kesimi tarafından ihraç edildiği görülürken, %37’sinin bankalar ve özel şirketler tarafından ihraç edildiği anlaşılmaktadır (TKBB, 2016).

Sukuk, ülke ekonomilerinde özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin finansal piyasalarının giderek derinleşmesini sağlamaktadır. Sukuk, elinde ihtiyaç duydukları nakit yada likidite olmayan fakat birtakım varlıkları bulunan kurum ve kuruluşların, gerçekleştirmek istedikleri çeşitli proje ve işlerin, finansmanını sağlamaya yönelik olarak para ve sermaye piyasasından kolay olarak kaynak temin etmesinin yolunu sağlayan ve her geçen gün önemi artan, finansal piyasaların tamamlayıcı bir ürünü olmaya başlamıştır. Dolayısıyla sukukun neden önemli olduğunu şöyle ifade edilebilir, sukuk, orta-uzun vadeli sabit veya değişken getiri sağlayan faizsiz sermaye piyasası ürünüdür. Yani borç değildir. Belirli proje veya hizmetlerde yatırımcıların bölünmez hisselerini ve haklarını temsil etmektedir (Dede, 2014).

Türkiye’de sukuk ihraçlarının yapılabilmesini teminen yasal alt yapının 2010 yılı Nisan ayında Sermaye Piyasası Kurulu’nun (“SPK”) Kira Sertifikaları ve Varlık Kiralama Şirketleri Tebliği Seri III No. 43 tebliğ ile sağlandığı görülmektedir. Türk sukuk

piyasasında gerçekleştirilen ilk işlem ise 2010 yılı Ağustos ayında Kuveyt Türk Katılım bankası tarafından Wakala yapısı ile gerçekleşen sukuk ihracıdır.

Sukukun İslami finans Sektörüne getirdiklerine bakacak olursak;

Sukuk, sermaye piyasalarının derinleşmesi ve gelişmesi için İslami finans sektörüne yeni gelmiş önemli bir finansal enstrümandır. Katılım bankaları yatırım fonları yapmak için sukuku kullanabilmektedirler. Özellikle emeklilik fonlarında sabit getiri elde etme noktasında yegâne ürün olduğu söylenebilir.

Gerçekleşen her bir sukuk ihracı ile sermaye piyasalarının ihtiyaç duyacağı gelecekteki ihraçların önü açılacaktır. Gerçekleşen önceki işlemler yeni işlemler için referans teşkil edecektir.

Sukuk, özellikle bankalarımızın ve uzun vadeli yatırımların finansmanını sağlayacak firmalarımızın uzun vadeli kaynaklara erişiminin bir yolu olup, bu ürünün kullanımıyla sağlanacak kaynaklar ülke ekonomisinin büyümesine ve ülke kalkınmasına hizmet edecek yatırım projelerinde kullanılabilir.

Sukuk, sağladığı uzun vadeli kaynak bakımından üretime ve istihdam olumlu yönde destek sağlayacağı gibi, ülkemiz açısından problem teşkil eden cari açığın kaliteli finansmanını da sağlayan önemli bir üründür. Bu yönüyle de ulusal ekonomiye katkı sağlamaktadır.

Sukuk ile gerçekleşecek ihraçlara yurtdışı yatırımcılardan gelecek talepler ülkenin ihtiyacı olan yurtdışı sermaye girişini kolaylaştıracak, dünyanın birçok ülkesindeki yatırımcıların Türkiye'ye yönelmesine imkan sağlayacaktır.

İslami finans kurumlarının, ticari bankaların, bireysel emeklilik şirketlerinin ve aracı kurumların sukuka dayalı oluşturacağı yatırım fonları ile sermaye piyasaları gelişecek ve derinleşecektir.

Sukuk, katılım bankaları açısından hazine ve sermaye piyasalarında ağırlıklı olarak kullanmaya başladığı ve dolayısıyla T.C. Hazinesinin borçlanmak için farklı ve uzun vadeli kaynak bulabildiği çok yeni bir alan olmuştur. T.C. Hazinesinin farklı ve kaliteli bir enstrüman yada ürün bulması ile daha uygun borçlanabilme imkânı doğmuş ve tek bir

kanala bağı kalma riski azalmıştır. Katılım bankaları kaynak çeşitliliği için çok yenilikçi bir ürün bulmuştur.

İslami finans kurum ve özel sektörün gerçekleştireceği sukuk ihraçlarına özellikle global anlamda Ortadoğu ve Asya bölgesinden gelecek yatırımcı talepleri, İslami finans kurumlarının Türkiye'ye ilgisini artıracak, İstanbul'un finans merkezi olması projesine katkı sağlayacaklardır.

İslami finans kurumlarının, bireysel emeklilik şirketleri kurmaları, aracı kurum satın almaları, sermaye piyasalarından uzak olan finans kurumlarının müşterilerini sermaye piyasalarına çekecek ve sermaye piyasası müşteri tabanı genişleyecektir.

T.C. Hazinesi, İslami finans kurumları, belediyeler, özel kurum ve şirketler Asya ve Ortadoğu sermaye piyasası müşterilerinden uzun vadeli düşük kaynaklı fonlar temin edilebilecektir.

Borsa İstanbul'da İslami finansa dayalı ürünlerin çeşitlenmesi ve artması ile Asya ve Ortadoğu sermaye piyasasından uzun vadeli ve ucuz maliyetli fonlar çekilebilecektir.

TCMB ve Borsa İstanbul'da oluşturulan ve oluşturulacak ürünler ile İslami finans kurumlarının fon fazlalıklarının yurtdışına çıkışı önlenilecektir.

Bugün Varlık fonunun Sukuk ihracına gitmesi durumunda İslami finans kurumlarına da birçok faydalar sunmuş olacaktır. Varlık fonunun mega projelerde ve yatırımlarda sukuk ihracına gitmesi durumunda, İslami finans kurumlarının bünyelerindeki fon fazlalıklarını risk düzeyi en düşük ve kârlı enstrümanlar ile değerlendirebilme imkânı doğacaktır. İslami finans kurumları/katılım bankaları portföylerine kira sertifikası almaları ile beraber TCMB APİ işlemlerine konu edilebilecek varlıkların oluşması ve katılım bankalarının TCMB APİ işlemleri ile likidite sıkışıklığını rahatça çözebilme imkânı doğacaktır. Katılım bankalarının likidite sıkışıklığını çözecek sağlam ve güvenilir bir kanal bulması bu ürün ile mümkün olacaktır. İslami finans kurumları/katılım bankaları portföyüne kira sertifikası almaları ile beraber ihtiyaç duyulduğunda nakde çevirebilecek ve müşterilerine satılabilecek farklı bir enstrümana kavuşmuş olacaklar. Sukuk satışı ile yeni bir ürün oluşturulmuş olacak. Bu ürün farklı türdeki yatırım fonlarının kurulabilmesi için mevcut piyasanın gelişmesinde

de katkı sağlayacaktır. Yeni müşterilere ulaşım kanalının önü açılacak, bu sayede hacim ve kâr artışı sağlanacaktır.

Bütün bu açıklayıcı bilgiler ışığında Ulusal Varlık fonumuzun da, Özel/Kamu bankaları, Özel Sektör Şirketleri, Kamu Şirketleri, Belediyeler, Devletler (Hazine yönetimleri) gibi alt yapı ve yatırım projelerinde sukuk ihracına başvurabilir. TOKİ'nin gayrimenkul stoklarını dayanak teşkil ederek proje bazında sukuk ihracı gerçekleştirebildiği gibi, Belediyelerin, THY ve Devlet Demiryollarının çeşitli yatırım projeleri için gelirleri dayanak göstererek ihraç yapabildiği gibi Varlık fonumuzda portföyünde bulunan varlıkları dayanak gösterebilir ve sukuk ihracı gerçekleştirebilir. Ülke kalkınmasına zemin teşkil edecek devasa projeler, Kanal İstanbul, Nükleer Santraller, Çanakkale 1915 köprüsü gibi ülkeye refahı getirecek yatırımlar için kaynak sağlanabilir. Ülke olarak kendi dinamiklerimiz ile kendi kaynağımızı yaratıp mega projeler için gerekli likiditenin oluşması pek mümkün görünmektedir.

4.1.1.Varlık Fonu ve Mudaraba Sukuk

Mudaraba taraflardan birinin emek, bilgi ve tecrübesini diğer tarafın ise sermayesini ortaya koyarak yürüttükleri bir ortaklık türüdür. Mudaraba iş ortaklığı veya kar-zarar ortaklığı olarak da ifade edilebilir. Mudaraba ortaklığında emek, bilgi ve tecrübesini ortaya koyan taraf aynı zamanda ilgili ortaklık faaliyetinin yönetimini de üstlenmektedir. Oluşan tüzel kişiliği yöneten tarafa mudarip, sermaye koyan tarafa Rab-El-Mal denmektedir. Sermaye koyan taraf/Rab-El-Mal denetleme yetkisine sahiptir.

Mudara Sukuk, emek sahibinin ihtiyaç duyduğu sermayeyi Varlık Kiralama şirketlerine gösterdiği dayanak varlıkların menkul kıymetleştirilmesi karşılığı sukuk ihracı ile piyasadan toplamasıdır.

Varlık fonu bugün mudaraba sukuk yöntemini kullanarak mega projeler olarak konuşulan ve büyük sermaye gerektiren yatırımların finansmanını kolaylıkla sağlayabilir. Sukuk ihracı için Varlık fonu bir Varlık Kiralama Şirketi kurmalıdır. VKŞ varlık fonuna ait varlıkları kaynak göstererek piyasaya menkul kıymet ihracını gerçekleştirebilir, Sukuk ihraç edebilir. Bu sayede finansman için büyük konsorsiyumlar oluşturma ya da sermaye beklemenin önüne geçilebilir.

Var olan varlıkların menkul kıymetleştirilmesi ile Varlık fonu kendi potansiyelini kullanmış olurken, finansman sağlamak için katlanılacak faiz yükünden de kurtulmuş olur.

Faizsiz bir enstrümanın kullanılması ve mega projelerin gerçekleştirilebildiğinin görülmesi ile ülke riski primi olarak adlandırılan CDS leri düşmesi ve yatırım için ülkemize gelecek sermaye içinde güzel bir tablo oluşmasını sağlayacaktır.

Mudaraba sukuk kullanımı diğer özel sektör kuruluşlarının yapacakları büyük projelere örnek teşkil edecektir. İslami finans enstrümanının kullanımının artması konvansiyonel bankacılığın hâkim olduğu pazardan daha fazla pay alınması anlamına gelecektir.

4.2. Varlık Fonu ve Emtia Borsası

Geçmiş çok eskiye dayanan emtia işlemleri günümüzde finansal piyasaların ve borsaların yanında, artan teknolojinin de etkisiyle organize borsalarda yapılmaya başlanmıştır. Emtia işlemleri finansal borsaların bu ürünlere özel ayrılmış piyasalarında, ya da bu ürünler için oluşturulmuş ayrı borsalarda yapılmaktadır. Emtia borsalarında işlem gören ürünler arasında tarım, hayvancılık ve orman ürünleri, petrol ve enerji ürünleri, endüstriyel metaller, altın, gümüş, platin gibi değerli metaller ve bu emtiaları kapsayan endekslere dayalı ürünler bulunmaktadır.

Türkiye’de tarımsal ve hayvansal ürünlerin spot alım-satımı ağırlıklı olarak TOBB’a bağlı olan ticaret borsalarında yapılırken, İstanbul Altın Borsası’nda ise altın, gümüş, platin ve paladyum gibi değerli metallerin alım-satımı yapılmaktadır.

İstanbul altın borsasının mevcut işlem sayısı ile Londra Metal Borsasının işlem sayısı yanında yok denecek kadar kalmaktadır. 2017 Aralık ayı işlem adedi kıyaslandığında İAB Altın 249, Gümüş 65, Platin ve Paladyum işlem sayısı bulunmazken, LME altın 494077, Gümüş 51776, Platin 73660 ve Paladyum 72087 işlem sayısına ulaştığı görülmektedir (Borsa İstanbul A.Ş, 2018) (LME, 2018).

Günümüz katılım bankacılığı içinde Emtia borsası ile bağlantılı işlemler "Teveeruk" ya da "Emtia Murabaha" olarak ifade edilen finansal enstrümanın kullanımında söz konusu olmaktadır. Katılım Bankası müşterisine bir mal alımını finanse

etmektedir. Bu kapsamda Katılım Bankası Teverruk / Emtia Murabahası yöntemiyle metal borsasında vadeli olarak satın alınan metal sertifikasını peşin olarak satıp müşterisinin finansman ihtiyacının karşılamaktadır.

Emtia Murabahası uygulama sürecindeki adımlar sırayla;

- 1) Banka ile müşteri arasında Genel Murabaha Sözleşmesi imzalanmakta,
- 2) Müşteri bankaya murabaha sözleşmesi kapsamında teverruk talebiyle başvurmakta,
- 3) Teverruk talep formu müşteri tarafından imzalanmakta,
- 4) Talep formunda müşterinin ihtiyaç duyduğu nakit miktarı ve banka tarafından alım satıma ait masraf ve vade farkları belirtilmekte,
- 5) Müşteri bankaya London Metal Exchange piyasasından alınacak emtia sertifikasının satın alınmasıyla ilgili yetki vermekte,
- 6) Banka ilgili emtiayı uluslararası borsadan satın almakta,
- 7) Banka kendi adına satın almış olduğu emtiayı talep formunda anlaşılan şartlarda maliyetine kar ekleyerek müşterisine vadeli olarak satmakta,
- 8) Bankanın ilgili emtiaya ait sertifikayı aracılar vasıtasıyla borsada peşin olarak satıp nakde çevirerek parayı müşteri hesabına aktarmakta.

Teverruk/emtia murabahası günümüzde sıkça kullanılmakta olup, hem Türkiye içi katılım bankacılığında hem de yurtdışı İslami finans kurumlarınca London Metal Exchange üzerinden gerçekleştirilmektedir.

Türkiye’de yerleşik bir katılım bankamıza ait 2016 ve 2017 yıllarına ilişkin teverruk işlem sayı ve hacimleri aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 10:Sektördeki bir Katılım Bankasına ait Teverruk İşlem adedi ve tutarları

	Teverruk İşlem Adedi	USD Karşılığı
2016	1,928	4,719,892,866
2017	2,201	4,072,365,226
Genel Toplam	4,129	8,792,258,092

Kaynak (Teverruk İşlem Adet ve Tutarları, 2016-2017)

2017 yılına ait sadece 1 katılım bankasına ait teverruk işlem sayısını sektörde bulunan diğer 5 katılım bankalarını dahil ettiğimizde varsayımsal (2,201*5) yaklaşık 11000 işlem sayısı ve 43,960,000,000 USD lik bir hacim ortaya çıkmaktadır. Sadece yurtiçi teverruk işlemlerinin İstanbul Emtia Borsasında yaratacağı potansiyeli bulabiliriz.

Türkiye’de başlangıcı yeni sayılabilecek teverruk enstrümanının yurtdışı İslami finans kurumlarında tarihi daha eski olup Türkiye’ye oranla işlem adetlerinin 100 binleri aşması ve yıllık 450-500 milyar dolarlık bir hacim olması muhtemeldir. Böylesine büyük işlem hacmi yaratan İslami finans kurumlarının bu işlemleri mevzuatsal düzenlemeler ile İstanbul Emtia Borsasında gerçekleştirmesi sağlanabilir.

Emtia Borsası ve altında yer alan Kıymetli Madenler Ödünç Piyasasının mevcut yapısı ve işleyişi teverruk işlem sürecine göre düzenlenmesi durumunda tüm İslami finans kurumları bu piyasada aktif rol alacaktır. Kıymetli madenlerin borsada işlem görebilmesi için özel gümrük mevzuatından muaf depolar, saklama merkezleri oluşturulmalıdır. Coğrafi konumumuz nedeniyle bu depoların kurulması ile önemli bir saklama merkezi olabilmemiz an meselesidir. Uluslararası faaliyet gösteren kuruluşların Türkiye’de kıymetli maden, emtia stoklayabilecekleri ve bu emtiaların borsada işlem görebilmeleri yönünde yapılacak mevzuat değişiklikleri ile Türkiye Avrupa ve Asya’nın bu ihtiyacına cevap verebilecek bir saklama merkezi olacaktır. Emtia Borsasına üye işlemcilerin Platin ve paladyum işlemleri için (daha çok teverruk işlemleri için kullanılan metal) borsa içinde alım-satım işlemlerine KDV istisnası sağlanmalı, gümrüksüz sahalardan ithalinde vergi istisnaları uygulanabilmesi için gerekli mevzuat değişiklikleri giderilmelidir.

Ülkemiz dünya üzerindeki Bor madenlerinin %72.3 üne sahip bulunmaktadır (Yenmez, 2009).Varlık fonu portföyünde yer alan Eti maden bu kaynakları borsaya kote

edebilir. Benzer şekilde varlık fonu portföyünde bulunan Eti Maden, Çaykur gibi kurumların varlıklarını, örneğin bor madeni, çay gibi ürünlerini yapılandırılacak bir İstanbul Emtia Borsasına menkul kıymetleştirerek kote ettirebilir. İlgili mevzuat düzenlemeleri ile mevcut kıymetli madenler piyasası ve yerel diğer emtia borsaları da yeni kurulacak İstanbul Emtia borsası çatısı altında yer alması sağlanabilir. Tüm emtia işlemlerini bu yapılandırılacak borsa üzerinden gerçekleştirilmesi sağlanır. İstanbul Emtia Borsası, Londra Metal Borsasına İslami finans kurumları için tercih nedeni olur. Ortadoğu ve Asya İslami finans kurumlarının teverruk işlemlerinden dolayı gerçekleştirdikleri finansal işlemlerin Londra Metal Borsası yerine İstanbul Emtia Borsası üzerinden gerek coğrafi nedenden gerek bulunduğumuz zaman dilimi avantajından dolayı gerçekleşmesi sağlanabilir.

Mevcut potansiyelimizi kullanarak yapılandırılacak Emtia Borsası üzerinden sadece teverruk işlemlerinin yapılmasını sağlayabilmemiz ile uluslararası finans kurumlarının bu borsaya üyelikleri sağlanmış olacak ve gümrüksüz kıymetli maden depolarının kurulabilmesi ile bu sektörde faaliyet gösteren diğer uluslararası aracılık firmaları Türkiye’de ofis açacaklardır. Emtia Borsasında alım-satım işlemlerini artması ile ulaşılabilecek hacim Varlık fonunun Türkiye’de İslami finansın gelişmesine ayrıca katkısı olacaktır. Bu gelişmeler diğer önem arz eden ulusal hedefimiz olan İstanbul’un bir finans merkezi olmasına katkı sunmuş olacaktır.

4.3. Varlık Fonu ve Tekafül (İslami Sigortacılık)

Ülkemizde Katılım Sigortası ismiyle anılan Tekâfül, işbirliği ve yardımlaşma usulüyle yapılan karşılıklı sigortadır. Katılım sigortacılığı; farklı bireylerin bir araya gelerek, içlerinden maddi zarara maruz kalan kimselerin zararının giderilmesi/tazmin edilmesi üzerine yaptıkları bir dayanışmadır. Katılımcılardan toplanan paralar yardımlaşma sandığı ya da risk fonu olarak adlandırılan prim havuzunda biriktirilmekte ve katılımcılardan (poliçe sahipleri) hasara uğrayanların maddi zararları da bu havuzdan tazmin edilmektedir.

‘...İyilik ve (Allah'ın yasaklarından) sakınma üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın...’ (Maide, 5/2,).

‘Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, onu düşmana teslim etmez. Müslüman kardeşinin ihtiyacını gideren kimsenin Allah da ihtiyacını giderir. Kim bir müslümandan bir sıkıntıyı giderirse, Allah Teâlâ o kimsenin kıyamet günündeki sıkıntılarında birini giderir. Kim bir müslümanın ayıp ve kusurunu örterse, Allah Teâlâ da o kimsenin ayıp ve kusurunu örter.’ (Buhari, Müslim).

Ayet ve hadisler, müslümanlar arasında işbirliği ve yardımlaşma çağrısında bulunmaktadır. İnananların birbirlerine iyi davranması, acılarını ve zararlarını hafifletmek için paylaşımcı olunması tekafül sigortacılığının da temelini oluşturmaktadır.

Mevzuat açısından Tekafül, Katılımcıların kendileri ile diğer katılımcıların tazminat ödemelerine ilişkin taleplerinin karşılanmasını teminen oluşturulan risk fonuna katkıda buldukları, söz konusu fonun sigortacılık faaliyeti yapmasına izin verilmiş bir sigorta şirketi tarafından katılım finans ilkelerine uygun olarak yönetildiği ve ortak risk paylaşımı ile dayanışma esaslarına dayanan sigorta türünü ifade etmektedir (Neova Sigorta, 2017).

Reasürans, sigorta şirketleri tarafından teminat altına alınarak sigortalanmış bir riskin mükerrer bir şekilde tekrar sigortalanmasına denir. Reasürans işlemi sigorta şirketinin, aynı dönemde çok fazla hasar meydana gelmesi ve şirketin sermaye yapısına menfi etkisi olması riskine karşın kendi kendini sigortalaması amacıyla yapılır. Reasürans işlemi ülkemizde ve dünyada münhasıran reasürans işlemi yapan şirketler tarafından icra edilmektedir. Ülkemiz sigortacılık mevzuatı gereğince sigorta şirketlerinin belirli bir oranın üzerindeki risklerini reasürans yaptırımları zorunludur (TSB, 2017).

Sigorta hakkında çalışmalar yapan İslam alimleri reasürans işleminin dinen sakıncalar barındırdığını ifade etmekle birlikte bu işlemin de katılım usulüyle yapılabileceğini belirtmişlerdir. Bu amaçla dünyanın farklı yerlerinde katılım reasürans şirketleri olarak bilinen retetekafül şirketleri kurulmuştur.

Tekafül diğer adıyla Katılım Sigortası ülkemizde çok yeni bir kavram olup, ilk olarak 2009 yılında Neova Sigorta şirketi tarafından ülkemizde uygulanmaya başlamıştır. Konvansiyonel sigortacılığın hakim olduğu sektörde Neova Sigorta yer edinmeye çalışmaktadır. Katılım sigorta şirketleri yapısı gereği katılım reasürans şirketleriyle çalışmak durumundadırlar. Ülkemizde henüz kurulmuş bir retetekafül şirketi

bulunmadığından, danışma komite onayıyla, ülkemizde tekafül sigortacılığı geleneksel reasürans şirketleriyle çalışmaktadır.

Ulusal Varlık fonu İslami finansın gelişimi kapsamında katılım sigortacılığı alanında sektöre yeni bir tekafül şirketi kurarak iştirak edebilir. Varlık fonunun Katılım sigortacılığı alanında destek ve ivme katması sadece yerel sigortacılık alanında değil aynı zamanda uluslararası arenada faaliyet gösterecek bir retekafül şirketi kurarak da iştirak edebilmesi mümkün olabilir. Global ölçekte faaliyet gösterecek bir retekafül şirketi İslami finansın Türkiye’de gelişimine yönelik sağlam bir adım olacaktır. Pazarın çok geniş ve İslami esaslara göre hareket edecek bir yapının henüz mevcut olmaması, sektörün ihtiyacı olan eksikliklerin giderilebilecek olması ile İslami finansın gelişimine önemli bir değer katacaktır. Neova şirketi kurulduğundan bugüne yalnız çaba göstermekte, kamunun bu sektörde aktif olarak yer alması ile tekafülün yaygınlaştırılması, pazara girecek diğer tekafül şirketleri ile konvansiyonel sigortacılığa gerçek anlamda ciddi rakiplerin çıkması Varlık fonunun vereceği destek ile mümkün olabilecektir. Varlık fonunun kurabileceği retakafül şirketi ülke çapını da aşarak diğer İslami finansın hüküm sürdüğü ülkelerden tekafül şirketleri içinde alternatif olacaktır. Varlık fonunun destek vereceği bu sektörden aynı zamanda varlık fonu da karlı çıkacaktır. Karşılıklı bir kazan kazan ilkesi çalışacaktır. Hem ülke refahı için çalışırken hem de İslami finansa katkı sunması ve hatta uluslararası boyutta bir retakafül şirketi kurulumu Varlık fonu için ciddi anlamda prestij kazanacağı farklı bir proje olacaktır.

Neova şirketi 2017 yılı itibarıyla pazarda %2,32 lik bir pay ile 15.sırada bulunmaktadır (TSB, 2017).

Tablo 11:Sigorta Şirketleri 2017 Pazar Payları

ŞİRKETLERİN PAZAR PAY VE TOPLAM PRİM			
01.01.2017-31.12.2017			
		2017-12	
Sıra	Şirket Adı	Toplam Üretim (TL)	Pazar Payı %
1	Allianz Sigorta AŞ	5,133,666,792	11.04%
2	Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi	4,671,409,652	10.05%
3	Axa Sigorta AŞ	2,908,210,170	6.25%
4	Mapfre Sigorta AŞ	2,680,402,015	5.76%

5	Aksigorta AŞ	2,635,578,800	5.67%
6	Sompo Japan Sigorta AŞ	2,263,371,718	4.87%
7	Ziraat Sigorta AŞ	1,732,454,071	3.73%
8	Güneş Sigorta AŞ	1,654,968,396	3.56%
9	Doga Sigorta AŞ	1,491,503,094	3.21%
10	Halk Sigorta AŞ	1,480,370,603	3.18%
	İLK 10 ŞİRKET	26,651,935,312	57.31%
11	Ziraat Hayat ve Emeklilik AŞ	1,402,790,457	3.02%
12	Eureko Sigorta AŞ	1,379,057,127	2.97%
13	Groupama Sigorta AŞ	1,226,535,556	2.64%
14	HDI Sigorta AŞ	1,095,416,168	2.36%
15	Neova Sigorta AŞ	1,079,907,805	2.32%
16	Acıbadem Sağlık ve Hayat Sigorta AŞ	913,305,954	1.96%
17	Ergo Sigorta AŞ	770,317,321	1.66%
18	Metlife Emeklilik ve Hayat AŞ	755,789,813	1.63%
19	Ray Sigorta AŞ	706,935,366	1.52%
20	Allianz Yaşam ve Emeklilik AŞ	628,537,444	1.35%
	İLK 20 ŞİRKET	36,610,528,323	78.72%
21	Ethica Sigorta AŞ	603,006,815	1.30%
22	Anadolu Hayat Emeklilik AŞ	575,673,303	1.24%
23	Zurich Sigorta AŞ	536,761,795	1.15%
24	Halk Hayat ve Emeklilik AŞ	511,784,394	1.10%
25	Garanti Emeklilik ve Hayat AŞ	498,885,093	1.07%
26	Cigna Finans Emeklilik ve Hayat AŞ	482,469,512	1.04%
27	AvivaSA Emeklilik ve Hayat AŞ	471,451,927	1.01%
28	Unico Sigorta AŞ	465,886,770	1.00%
29	Vakıf Emeklilik ve Hayat AŞ	455,924,528	0.98%
30	Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi	442,759,197	0.95%
31	Quick Sigorta AŞ	421,254,868	0.91%
32	Türk Nippon Sigorta AŞ	402,940,354	0.87%
33	Gulf Sigorta AŞ	401,086,966	0.86%
34	Aegon Emeklilik ve Hayat AŞ	380,278,345	0.82%
35	Bereket Sigorta AŞ	232,539,595	0.50%
36	Liberty Sigorta AŞ	229,519,476	0.49%
37	Dubai Starr Sigorta AŞ	222,091,595	0.48%

38	Generali Sigorta AŞ	221,441,693	0.48%
39	BNP Paribas Cardif Hayat Sigorta AŞ	221,128,505	0.48%
40	NN Hayat ve Emeklilik AŞ	210,152,408	0.45%
41	Koru Sigorta AŞ	201,717,762	0.43%
42	SBN Sigorta AŞ	192,581,199	0.41%
43	Orient Sigorta AŞ	169,683,588	0.36%
44	BNP Paribas Cardif Emeklilik AŞ	164,979,124	0.35%
45	Groupama Emeklilik AŞ	164,105,976	0.35%
46	Chubb European Group Limited	157,364,364	0.34%
47	Fiba Emeklilik ve Hayat AŞ	148,058,748	0.32%
48	Allianz Hayat ve Emeklilik AŞ	128,874,252	0.28%
49	BNP Paribas Cardif Sigorta AŞ	107,510,090	0.23%
50	Turkland Sigorta AŞ	97,825,845	0.21%
51	Coface Sigorta AŞ	62,950,881	0.14%
52	Demir Hayat Sigorta AŞ	62,236,602	0.13%
53	Euler Hermes Sigorta AŞ	58,466,948	0.13%
54	Katılım Emeklilik ve Hayat AŞ	44,733,128	0.10%
55	Atradius Crédito y Caución S.A. de Seguros y Reaseguros, İstanbul Şubesi	43,290,143	0.09%
56	Türk P&I Sigorta AŞ	37,042,225	0.08%
57	Magdeburger Sigorta AŞ	22,572,688	0.05%
58	Mapfre Yaşam Sigorta AŞ	20,925,801	0.04%
59	Axa Hayat ve Emeklilik AŞ	20,347,396	0.04%
60	SS Atlas Karşılıklı Sigorta Kooperatifi	1,471,603	0.00%
61	Bereket Emeklilik ve Hayat AŞ	259,290	0.00%
	SEKTÖR TOPLAMI	46,504,563,115	100.00 %

Kaynak (TSB, 2017)

Tablodan da anlaşılacağı üzere ülkemizde Sigorta Pazarında tekafül sigortacılığının daha çok uzun yolu olduğunu görülmektedir. Bu sektöre özel yapılacak çalışmaların Türkiye’de İslami finansın gelişimine değer katacaktır.

4.4. Varlık Fonu ve Mortgage

Ülkemizde konut kredileri maalesef alt gelir grubundaki vatandaşların ulaşabileceği ve kullanabileceği bir durumda bulunmamaktadır. Alt gelir grubu için ev sahibi olmak imkânsız hale gelmiş. Bu kesim için mortgage yapısı düzenlenmeli ve toplumsal ihtiyacın giderilmesi için uygun ortam ve yapı geliştirilmelidir. Mevcut konut kredi yapısında ihtiyaç sahibi bireylerin konut kredisini çekebilmeleri için bankalar kredi tutarının bir miktarını kredi talep eden bireyden istemekteler. Yaklaşık olarak çekilecek kredinin %25 gibi bir rakamsal büyüklüğü ihtiyaç sahibince karşılandığı takdirde krediyi veren bankalar alınacak evin %75'ine kadar ihtiyaç sahibinin talebini karşılayabilmektedir. Kredi talep eden bireyin %25 lik peşinat kısmını bulamaması durumunda ise alternatif çözüm olarak bankalar ek teminatlar karşılığında %75 lik oranın üzerine çıkabilmektedir. (Yüzde yüz konut finansmanı, 2018)

Bu gün devletin sağladığı bir konut teşvik hesabı uygulaması mevcut, lakin bu teşvikinde miktarı ihtiyacı karşılamaktan uzak olup yetersiz görülmektedir. Sosyal ihtiyaç ve gelir grubu göz önüne alınarak yeni bir konut edindirme, mortgage teşvik sistemi düzenlenmelidir. Kredi tesis yapısındaki peşinat ya da ek teminat talepleri alt gelir grubunun ev sahibi olabilmelerinin önündeki en büyük engel olmaktadır. Gerek mevzuat düzenlemeleri gerek konut edindirme teşvik sisteminin yeniden düzenlenmesi ile bu sosyal problem aşılabilir. Varlık fonu ile bu teşvik sisteminin kurgulanmasını yapabilir. Tüm alt gelir grubu için bir refaha kavuşma ve ev sahibi olabilmeleri sağlanabilir.

Ekonomi için inşaat sektörünün lokomotif sektör olduğu bilinmektedir. Bugün Varlık fonu destekli alt gelir grubu için bir vatandaşın ev sahibi yapılabilmesi, vatandaşın refaha kavuşmasını sağlarken, aynı zamanda ülke ekonomisi için de çarkların dönmesine vesile olacaktır. Varlık fonu tarafından Türkiye şartlarına göre uyarlanacak bir mortgage teşvik sistemi ile ilk etapta hiç ev sahibi olmayan alt gelir grubunun konut sahibi olması sağlanabilir.

Bu modeli açıklamak gerekirse ev sahibi olmak isteyen kesim için ilk 5 yıllık bir tasarruf dönemi ve bu dönem içinde bu tasarruf hesabı açan, ev almak isteyen alt gelir grubu için birikim yapılacak hesaba devletimizin BES fonlarına yaptığı gibi Varlık fonu, alt gelir grubu için %40 katkı yapacağını açıklar. 5 yıllık varsayım ile vatandaşın yapacağı ödeme miktarına ve talep ettiği evin m² özelliğine göre Varlık fonu tarafından yapılacak

katkı teşviği değişkenlik gösterebilir. Tasarruf süresi evin m2 maliyetine ulaşılabak zaman periyoduna göre değişebilir. Varlık fonu katkısıyla ulaşılabak tasarruf tutarı evin maliyetine ulaşması beklenmelidir.

2017 1.Sınıf Mesken-Konut inşaat maliyeti 817 TL (GİB, 2018) 100m2 bir daire için birikim miktarı öngörülen tasarruf süresince 81.700TL olmalıdır. Bu çerçevede vatandaş birikim hesabına aylık 1.000 TL + 400TL varlık fonu katkısı eklendiğinde 1.400 TL*12=16.800 TL yıllık anapara. Bu paranın Katılım bankalarında Varlık fonu konut hesabında katılım hesaplarında 90/10 kar paylı işletilmesi ile ortalama 5 sene içinde konut maliyetine ulaşılmış olacaktır.

Birikim miktarı konut maliyetine ulaştığında, Varlık fonu elinde bulunan arazilerine mudaraba yoluyla konut yaptırır. 5/6. yılın sonrasında evini teslim alan vatandaş evine taşınır ve konuta taşındıktan sonraki süreçte Varlık fonuna ait arazinin kıymet ödemesini de benzer bir yöntem ile ilave 5 yıllık bir vadede ödeyebilir.

Burada amaç maddi kar elde etmekten ziyade Varlık fonunun bir taşla birkaç kuşu hizaya getirebilmesidir. Vatandaş faize bulaşmadan ev sahibi olur, inşaat sektörü ile ekonominin tüm çarkları düzenli olarak çalışır, 5 yıl para biriktirilmesi ile mevduatın tasarruf edilmesi sağlanır ve ekonominin tasarruf ihtiyacına cevap verilmiş olur. Katılım bankalarının müşteri ve mevduat miktarlarında artış olur. Tasarrufların ortalama vadesi uzar. Yatırımlar için kaynak birikmiş olur. Ülkemizde büyüme ve kalkınmaya yönelik büyük bir adım atılmış olur.

Türkiye’de konut kredilerinin toplam tutarı 2017 sonunda, 191 Milyar TL olarak yani yaklaşık olarak GSYH’nin yüzde 6’sı olarak gerçekleşmiştir. Gelişmiş ülkelerde bu oranları ise aşağıdaki tablodaki gibi görmekteyiz (Eurostat, 2018)

Tablo 12:Konut Kredilerinin GSYH oranı

Avusturya	27.5
Belçika	49.1
Danimarka	114
Finlandiya	43.7
Fransa	43.3
Almanya	42.4
Yunanistan	38.8
İtalya	22.2
Hollanda	95.7
Polonya	20
Portekiz	59.2
Romanya	6.7
İspanya	55.4
İsveç	78.8
İngiltere	75
Norveç	75.8
Türkiye	6.3
Rusya	3.5
ABD	57.6

Kaynak (Eurostat, 2018)

4.4.1.Varlık Fonu Mortgage Model Analizi

Aylık Tasarruf-Birikim Hesabına yatan miktar 1.000 TL

Varlık Fonu Katkısı %40 400 TL

TOPLAM 1.400 TL

Aylık 1400 TL lik konut tasarrufu Varlık fonu tarafından katılım bankalarına paylaşım oranı min.%90-%10 şeklinde yatırılabilir. (Bu oran katılım bankaları ile anlaşılarak tasarruf miktarına göre %95-%5 dahi olabilir.)

Bugünkü kar paylaşım oranları ile 5 yıl boyunca tasarruf hesabına yatırılan miktarın 5.yılsonunda karşılığı ise

1.400*12=16.800 TL ortalama %10 kar payı getirisi 1.680 TL ile yaklaşık 18.480TL gibi bir rakam elde edilecektir. 5 yıl boyunca aynı şartlarda birikim ve kar payı oranının devam etmesi durumunda

$$1.\text{yılsonu } 16.800 + 1.680 = 18.480\text{TL}$$

$$2.\text{yılsonu } 18.480 * \%10 + 18.480 = 20.328 + 18.480 = 38.808\text{TL}$$

$$3.\text{yılsonu } 38.808 * \%10 + 18.480 = 42.689 + 18.480 = 61.169\text{TL}$$

$$4.\text{yılsonu } 61.169 * \%10 + 18.480 = 67.286 + 18.480 = 85.766\text{TL}$$

$$5.\text{yılsonu } 85.766 * \%10 + 18.480 = 94.343 + 18.480 = 112.823\text{TL}$$

5.yılsonu itibarıyla biriken miktarın ulaştığı rakam yaklaşık olarak 113.000TL civarında olacaktır.

2017 1.Sınıf Mesken-Konut inşaat maliyeti 817 TL/m² göz önüne alındığı ve bu maliyetinde her yıl ortalama %10 arttığı varsayımı ile düşündüğümüz takdirde ortalama 5.yıl sonunda 1.Sınıf Mesken-Konut inşaat maliyeti 1.196TL/m² inşaat maliyeti olacaktır. 100m² Türk ailesine uygun min.2+1 konutlar için maliyet 119.000 TL gibi bir rakama ulaşmaktadır. 5.yıl sonunda tasarruf miktarı ile konut maliyetinin örtüştüğü görülmektedir (GİB, 2018).

Birikim hesabına yatırım yapacak vatandaşlar ile 10 yıllık çerçevede varlık fonu ile katılım bankaları ve Varlık fonu ile inşaatları yaptıracığı firmalar ilk günden sözleşmeleri imza etmelidir. Mudaraba sözleşmesine göre firmalar inşaatlarına 4.yılsonu ya da 5.yılsonu başlayabilir. Bu çerçevede katılım bankalarında biriken havuz hesaplarından kullanımlar başlayabilir. Varlık fonu firmalara inşaat maliyetlerini öderken havuzun kar paylaşım oranında değişimler olmamalı. Vatandaş ödemelerine devam etmeli. Vatandaş konutuna yerleştikten sonra 5.5-6. yılsonunda ileriye dönük arsa maliyet ve inşaat firma kar ödemeleri için hesap katkısında artış yapabilmeli. Böylece 10 yıllık asgari vadenin düşürülmesi yönünde de alt gelir grubu borç ödemesinden erken feraha kavuşabilir.

Bu model mortgage ile vatandaş faize bulaşmadan ev sahibi olabilecektir. Varlık fonu ekonomide tasarruf edilmesini sağlayacak, inşaat sektörünün çalışmasıyla

ekonominin lokomotifi denilen ilgili sektörlerin ivmelenmesini sağlayacak. Sistemin işlemesi ile piyasadaki konut kredilerine bağlı talebin azalması, konut kredi faiz ve oranlarının düşmesini sağlayacak. Ev sahibi olabilmenin önündeki engeller aşılabilecektir. Faiz oranlarının düşmesi diğer sektörlerde üretimin artmasına ekonomimizin canlanmasına vesile olacaktır.

Mudaraba sözleşmesi ile işi üstlenecek firmalara maliyetlerine yakın bir seviyede bir ortaklık kurulması durumunda Varlık fonunda diğer projelerinde bu firmalara öncelik vereceği gibi bazı unsurlarda avantaj sağlayabileceğini beyan edebilir. Türk modeli diyebileceğimiz mortgage sisteminde sistemin ilk çarkının çevrilmesi sağlanabilirse model kendi içinde yeni fırsatlar ile alternatif ürünler ortaya çıkarabilir. Bu model ilk etapta Varlık fonuna ait arazilerde konut yapılması ile sistemin işlediğinin görülmesi müteakiben sonraki projelerde orta gelir grupları içinde benzer süreçler modellenebilir. Şehirleşmenin öngörüldüğü alanlarda arazi sahipleri ile ortaklık kurarak farklı konut projelerinde yapılabilir.

Varlık fonunun alt gelir grubu için birikim hesabına %40 lık katkısının ülke varlıklarının çarçur edildiği sanılmamalı. Yapılan katkıların alt gelir grubunun birikim hesabına ikinci 5 yıllık dönemde yapacağı ödemeler ile aslen geri geldiği görülecektir. Alt gelir grubu ortalama 10 yıllık bir süreç içinde rahatlıkla faize bulaşmadan ev sahibi olabilecektir. Kurgulanan mortgage teşvik sistemini kendi dinamiği içinde çalıştığının görülmesi ekonomide çarkların dış etkilerden bağımsız dönebileceğini gösterecektir. Model sayesinde hem alt gelir grubu refaha kavuşacak hem devletin ekonomide tasarruf ve kalkınma sağlayacaktır. Varlık fonunun uygulayabileceği mortgage teşviği aslen bugün devletin BES sözleşmeleri için yaptığı katkıya benzer olacak olup, ilgili tarafları optimum noktada bir araya getirmesi ile var olan potansiyelin ortaya çıkarılması olacaktır.

Varlık Fonu sayesinde ülkemizde uzun vadeli konut edinilmesinin önü kolaylıkla sağlanacaktır. Varlık fonu mortgage modelinin şartları, mevzuat ve ilgili düzenlemelerin yapılacağı varsayımı ile ülkemize uyarlanmış bir model oluşturulabilecektir.

Bugün finansal anlamda konut satışının önü gerek ülkedeki konut fiyatlarındaki balon nedeniyle çok yüksek olması gerekse mevcut finansal şartların, birey gelirlerinin bu fiyatları karşılayabilmek için mevcut taksit tutarlarını karşılayamayacak duruma

gelmesi ile ev sahibi olmanın hiç de kolay olmadığı bir duruma geldiğinin afaki durumudur. Özellikle alt gelir grubu için konut satın almak mevcut şartlar altında ütopyik bir hayal olmuştur. Ömür boyunca hayallerini kurdukları bir konuta sahip olabilmeleri için ilk etapta bu kesime imkânlar sunmak elzem bir duruma gelmiştir. Varlık fonunun meseleye birde bu yönüyle bakacak olması ve finansal olarak mevcut büyüklüğü içinde oluşturacağı kurgu, teşvik yapısı ve şartlar altında böylesine güzel bir hizmeti sunabilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Varlık fonu böylesine bir hizmet ile her anlamda çok yönlü stratejik bir hamle de yapmış olacaktır. Alt gelir grubu faize bulaşmadan konut sahibi olabilecektir. Ülkenin lokomotif sektörü olan inşaatın sürekli bir ivme içinde olmasını sağlayacaktır. Alt ve orta gelir grubunun otonom olarak birikim yapabilmesini sağlayacaktır. Konut kredi faizlerinde düşüş sağlayacak ekonomi üzerindeki faiz yükünün azalmasına katkı sunacaktır. Ülkemize özgü uygulanabilir faizsiz mortgage yapısının temelini oluşturacak, alt ve orta gelir grubu için refah sağlayacaktır. Katılım bankalarının bu faizsiz model içinde yer alması müşteri sayılarında artışa neden olacak mevduat miktarlarında artışa neden olacak ve İslami finansın ülkemizde gelişimine katkı sağlayacaktır. Bu modelin çalışması ile ekonomik ortamın gelişmesi ve ülkemize duyulacak güven ortamı da artacaktır. Konut kredilerinde meydana gelecek düşüş ile Varlık fonu dışında da yapılacak konutlara da talep yaratacaktır. Ülkemize özgü varlık fonu mortgage modeli ile konut sektöründe yaşanılacak gelişmeler diğer sektörlerin de canlanmasına fırsat verecek ve böylelikle hem vatandaşın lehine hem katılım bankalarının lehine hem de varlık fonunun amaçladığı kazanımların gerçekleşmesi sağlanabilecektir.

4.5. Varlık Fonu ve İslami Yatırım Bankası

Katılım bankaları İslami prensipler ile çalışmakta ve müşterilerinin gözünde İslami prensiplerinden ödün vermeyerek reel ekonomiyi finanse eden kuruluşlar olarak güven oluşturmuşlardır.

Ülkemizde katılım bankacılığı bugün mevcut yapısıyla %8 lik bir pay ile konvansiyonel Bankacılığın hâkim olduğu pazarda faaliyet göstermektedir. 2025 hedefleri için %15 lik bir pazar payı öngörülmekte olup, bu hedefe ulaşabilmek mevcut büyüme oranlarının artması ile mümkün olacak bir durumdur.

Varlık fonu katılım bankacılığının 2025 hedeflerine ulaşabilmesi, İslami finansın büyütülmesi için sermayesini sağlayacağı bir İslami Yatırım Bankası ile sektöre farklı kulvarda destek olacak bir yapı oluşturabilir. Varlık fonu, uluslararası faaliyetlerinde bu yatırım bankası ile dünya İslami finans pazarında faaliyet gösterebilir. Kurulacak yatırım bankası ile uluslararası alanda sukuk ihraçları yapabilir, sukuk ihracı yapacak İslami finans kurumlarına aracılık edebilir. Büyük firmaların menkul kıymet ihraçlarına aracılık edebilir, İslami piyasalarda alım-satım yapabilir. Büyük ölçekte yabancı yatırım bankalarının hakim olduğu piyasadan İslami finans kesiminin ihtiyaç duyduğu Menkul kıymet işlemlerini, dürüst, ekonomik ve etkin bir şekilde gerçekleştirerek pay sahibi olabilir. Uluslararası arenada boy gösterecek İslami prensiplere göre hareket edecek bir İslami Yatırım bankası hem ülkemize hem ülkemizdeki Katılım bankalarına sermaye girişi sağlayabilir.

Varlık fonunun kuracağı yatırım bankası, katılım bankalarının sukuk ihraçlarına katkı sunarak, uluslararası piyasalardan müşteriler getirebilir, yatırım finansmanı için kurumsal müşterilerin menkul ihraçlarını satın alıp yine uluslararası pazarlarda satabilir. Konvansiyonel bankalara göre faizsiz enstrümanlar ile kurumsal firmalara daha uygun finansman sağlayabilir, ilk defa İslami finans enstrümanları ile çalışacak müşterilerin memnuniyetini sağlayabilir. Bugün müşterilerin büyük bir bölümünün kredi oranlarına dikkat ederek banka tercihi yaptığı öngörüsüyle, fon kullanacak müşterilerin varlık fonu yatırım bankasının doğrudan yapacakları mudaraba, müşaraka ortaklıkları ile faizsiz finansman kullanımları ile güvenli ve daha uygun finansman maliyeti elde edebilirler. Varlık fonu bu ortaklıkları uluslararası İslami finans kuruluşları ile büyütebilir. Müşterilerine kazandırırken varlık fonu yatırım bankası da kazanır. Varlık fonunun İslami finansman yöntemleri kullanarak, kuracağı yatırım bankası ile sektöre yeni bir zemin oluşturarak kurumsal müşterileri çekebilir. Bu varsayımın gerçekleşmesi sektördeki Katılım bankalarının da müşteri sayılarında artışa neden olacaktır. Haliyle sektörün Pazar payınında artmasına vesile olacaktır. Netice itibarıyla katılım bankacılığının konvansiyonel bankalar ile rekabet edebilecekleri bir zemin doğacaktır.

Varlık fonuna duyulan güven ile kurulacak İslami yatırım bankasında kurumsal firmaların işlem yapacak olmaları konvansiyonel bankacılık içinde yer alan bu kesimin de faizsiz bankacılık sektörüne gözünü çevirmesini sağlayacaktır

Ülkemizde bulunan 5 katılım bankasının yanında, Varlık fonunun kuracağı yatırım bankası ülke içi ve dışında yapacağı faaliyetler ile katılım bankacılığı için süresiz ve ücretsiz bir PR çalışması yapmış olacaktır. Sektörün tanıtımına katkı sağlaması, itibarın korunması, desteklenmesi, artırması ve düşünce, davranış biçimlerine etki edebilmesi ile katılım bankacılığının 2025 hedeflerine ulaşması için ivme katacaktır.

Türkiye'de katılım bankacılığını geliştirmek için önündeki tanıtım eksikliğini gidermek, sektöre ivme katmak, yeni İslami finansal ürünler oluşturmak, sektörün ihtiyacı olan mevzuat altyapısını güçlendirmek, sektörün büyüyüp güçlenmesine ve katılım bankacılığı sisteminin daha güçlü bir şekilde yer almasını sağlamak, yabancı yatırım bankalarının pazarından pay almak ve İslami finans kesimini ihtiyaç duyduğu menkul kıymet ihraç, alım, satım işlemlerini gerçekleştirecek bir İslami yatırım bankası Varlık fonu tarafından kurulmalıdır.

4.6. Varlık Fonu ve İstanbul Finans Merkezi

Ülke ekonomimizin ileri sevilere gelmesi adına yapılacak kalkınma hamlelerinin bir an evvel devreye alınması, hızlandırılması ve kalıcı bir şekilde gelişmiş ekonomiler içinde yer almasını sağlayacaktır. Küresel finans piyasalarından biri olmamız adına tüm kurumlarımızın ekonomik ve sosyal alanda kapsamlı katkı sunmaları gerekmektedir.

İstanbul Finans Merkezi Projesine yönelik çalışmalar içinde Varlık fonunun gerçekleştireceği işlemler direk ve dolaylı olmak üzere birçok önemli katkı sunabilir. Bunları özetlemek gerekirse.

Varlık fonunun hedefleri arasında yer alan ekonomik büyümenin desteklenmesi ve İslami finans sektörünün geliştirilmesi İstanbul Uluslararası Finans Merkezi (İFM) çalışmalarına en önemli katkısı olacaktır.

Kaynakların etkin bir şekilde toplanmasını ve dağıtılmasını sağlayan, küresel piyasalarla entegre ve uluslararası alanda var olacak bir İslami finans sektörünün oluşmasına katkı sağlanması, İstanbul'un uluslararası alanda rekabet gücüne sahip bir finans merkezine dönüşebilmesinin ilk adımı olacaktır. Reel sektörün ihtiyaçlarını karşılayan Katılım ekonomisinin geliştirilmesi bu yönde Varlık fonunun atacağı adımlar önemli olacaktır. Varlık fonunun kuracağı İslami Yatırım Bankasının yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştireceği menkul kıymet işlemleri ile ülkemize sermaye girişini

sağlayacaktır. Katılım Bankacılık sektörünün gelişmesine katkı sağlayacaktır. Katılım bankacılığının 2025 hedefleri olan %15 lik bir pazar payına ulaştırılması ile İstanbul' un İslami finans bankacılığında ilgi gören büyüyen, küresel finans merkezleri içerisinde yer almasını sağlayacaktır.

Varlık fonun emtia borsasına sunacağı katkılar ile özellikle İslami finans kuruluşlarının Londra Metal borsasına alternatif olması ve coğrafi anlamda avantajlı konumumuz ile desteklendiğinde küresel anlamda dikkatleri ülkemize çekmemizi sağlayacak ve İstanbul'un Finans Merkezi olmasına katkı sunacaktır.

Varlık fonunun katılım sigortacılığına yapacağı yatırımlar, tekafül sigorta müşteri tabanının genişlemesi ve büyümesine, retekafül şirketi kurması durumunda ise küresel tekafül sigorta firmalarını İstanbul'a çekecektir. Katılım sigortacılığı (tekafül) piyasası gelişecektir. Türkiye'de katılım sigortacılığı sektöründe faaliyet gösteren şirket sayısının artırılması da İstanbul Finans Merkezi projesine güçlü katkı sağlanması anlamını taşıyacaktır.

SONUÇ

İslami finansın ülkemizde büyümesine ve gelişim sağlamasına yönelik hamleler aynı zamanda ülke ekonomimizi kalkındıracak adımlar olacaktır. Faizin ülke ekonomisine verdiği zararlardan kurtulmak ve İslami finansın gelişimini sağlamak adına bu çalışmada Varlık fonunun İslami finansın ülkemizde gelişimine yönelik atabileceği adımlar üzerinde durulmuştur. Varlık fonu kendi dinamikleri, varlıkları ve potansiyelini ortaya çıkararak birçok önemli uygulamalara imza atabilir.

Bugün itibarıyla ülkemizde bankacılık piyasasının içerisinde katılım bankalarının payı, %6 civarındadır. (TKBB, 2016) Devlet kendi eliyle katılım bankaları açarak İslami finansın Türkiye’de gelişimine katkı sağlamaktadır. Katılım bankaları’nın Türkiye ekonomisine sağladıkları en önemli katkı tasarruflar ile reel sektörü finanse etmeleri ve kayıt dışı ekonomiyi önlemeleri olarak ifade edebiliriz. Türkiye ekonomisinin baş etmeye çalıştığı en önemli sorunların başında yer alan kayıt dışı ekonomi ve bu ekonomiden kaynaklanan vergi kaybıdır. Katılım bankaları, kayıtlı ekonomiyi destekleyen önemli bir işleve sahiptir. Faaliyetleri Türkiye’de kayıtlı ekonominin büyümesine ve söz konusu büyümenin doğal sonucu olarak vergi gelirinin artmasına katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada Ulusal Varlık Fonumuzun İslami finansın gelişimi üzerine etkileri incelenmiştir. Varlık fonunun bünyesindeki varlıkların menkul kıymetleştirilerek Sukuk ihracı yapabilecek olması İslami finans enstrümanının kullanımını artıracaktır. Mega projeler gibi kaynak sağlanması güç olan, sermaye beklenen ve faiz boyunduruğuna girilerek yüksek maliyetlere katlanılan ekonomik darboğazların aşılmasına imkân sağlayacaktır. Her sukuk ihracı ile firma ve finansal kuruluşların gelecekteki ihraçları için bir referans ve model teşkil edecek ve yeni sukuk ihraçlarının önü açılacaktır. Sermayenin faizsin sistemden sağlanacak olması ülke içindeki faiz oranlarını düşürecek aynı zamanda ülke riski primi olarak adlandırılan CDS leri düşmesini sağlayacaktır. Yatırım için ülkemize gelecek yabancı sermayenin de önü açılacaktır. Sukuk, Türkiye sermaye piyasalarını daha çok geliştirecek ve derinleşecektir. Sermaye piyasasının İslami ölçekte Ortadoğu ve Asya’nın finans kurumları ile kucaklaşmasını sağlayacak ve İstanbul’un finans merkezi olmasına büyük katkılar sunacaktır.

Varlık fonunun emtialarını menkul kıymetleştirerek yeniden yapılandırılacak İstanbul Emtia Borsasında yerel ve yurtdışı İslami finans kurumlarının tevrruk işlemlerini Londra Metal Borsası yerine İstanbul Emtia Borsasında gerçekleştirmelerini sağlayabilir. Orta doğu ve Asya İslami finans kurumları ve bu borsada işlem aracılık yapacak uluslararası firmaları İstanbul'da ofis açmalarına sebebiyet verecektir. Bu kuruluşların gerek coğrafi gerek bulunulan saat dilimi itibarıyla Londra Metal Borsasından işlemlerini İstanbul Emtia Borsasına çevirmeleri, İstanbul'un İslami bir finans merkezi olması yolunda önemli bir adım olacaktır.

İslami finans içinde tekafül ve retekafül kurumlarının geçmişinin çok yeni olması, bu sektöre yapılacak yatırımların başarıya ulaşması açısından bakıldığında gelişim ve fırsatlar barındırmaktadır. Varlık fonu İslami sigortacılık kavramı olan Tekafül ve retekafül kurumları ile sektörüne girecek olması durumunda ülkemizde tekafül sigortacılığın büyümesine ve sektörün var olan sorunların giderilmesine vesile olacaktır. Özellikle retekafül şirketinin yurtdışı İslami finans kuruluşlarının ilgisini çekmesi ve talepleri ile karşılaşması çok muhtemeldir. İslami finans kurumlarının Türkiye'ye olan ilgisinin artması ayrıca fırsatlar çıkaracaktır.

Varlık fonunun ülkemize özgü kurgulayacağı mortgage ve teşvik modeli ile yaratacağı kazanımlar hem İslami finansın gelişimine, hem halkımızın refahına katkı hem de ekonomik anlamda birçok kazanımlar sağlayacaktır. Alt gelir grubunda bulunan vatandaşların faize bulaşmadan ev sahibi olabilmeleri sağlanacaktır. İnşaat sektörünün çalışması ile ekonominin tüm çarklarının sağlıklı olarak dönmesine vesile olunacaktır. Beş yıllık bir dönem zarfında vatandaşın para biriktirmesi ile katılım bankalarının mevduatlarında artış olacak ve tasarrufların ortalama vadesi uzayacak böylelikle ekonominin tasarruf ihtiyacına cevap verilmiş olunacaktır. Yatırımlar için kaynak birikmiş olacak. Konut kredi faizlerinde düşüşler olacak ve faiz oranlarında yaşanılacak düşüş ile ülkemizde büyüme ve kalkınmaya yönelik büyük bir adım atılmış olacaktır.

Varlık fonunun sektörde bir ilk olarak Yatırım bankası kurması, gerek yurtiçi gerek yurtdışı İslami finans kurumlarına alternatif olma adına önemli bir adım olacaktır. Bu yatırım bankası ile global İslami finans piyasalarında sukuk ihraçlarının gerçekleştirilmesi, aracılık edilmesi, İslami piyasalarda alım-satım yapılması, yabancı yatırım bankalarının hakim olduğu finansal piyasadan İslami finans kesiminin pay alması

anlamına gelecektir. Kurulacak yatırım bankasının dürüst, ekonomik ve etkin olarak menkul kıymet işlemlerini gerçekleştirecek olması ile yurtiçi büyük kurumsal müşterilerin yabancı yatırım bankalarına olan ihtiyaçlarını da gidermiş olacaktır. Büyük kurumsal firmaların Varlık fonu yatırım bankası ile çalışmaları aynı zamanda katılım bankalarının da müşterileri olmalarına zemin hazırlayacak ve İslami finans ürünlerle tanışmalarını sağlayacaktır. Uluslararası arenada boy gösterecek İslami prensiplere göre hareket edecek bir İslami Yatırım bankası hem ülkemize hem ülkemizdeki Katılım bankaları için bir PR çalışması yapmış olacak ve İslami finans piyasalarına sermaye girişi sağlayacaktır.

Varlık fonunun İslami finansın gelişimi için atacağı tüm adımlar aynı zamanda dolaylı olarak İstanbul'un İslami finansın Merkezi olmasına katkı sunacaktır. Kaynakların etkin bir şekilde toplanması, yönetilmesi ve dağıtılması ile küresel finansal piyasalarla entegre ve uluslararası alanda boy gösteren bir İslami finans sektörünün oluşması, İstanbul'un uluslararası alanda rekabet gücüne sahip bir finans merkezine dönüşebilmesinin ilk adımı olacaktır.

Ülke olarak doğal zenginliklerimizin olmaması kaynak yaratma ve dış sermaye bağımlılığımız nedeniyle kendi dinamiklerimizi kullanmamızı zorunlu kılmaktadır. Varlık fonu bu dinamikleri harekete geçirebilecek bir oluşumdur. Bu oluşum sinerjisini kullanarak hem ekonomik kalkınmamızı sağlayabilir hem de Türkiye'de İslami finansın gelişimine katkı sunabilir.

KAYNAKÇA

- Abu Dhabi Investment Authority*. (2017, 03 17). <http://www.adia.ae:>
<http://www.adia.ae/En/About/About.aspx> adresinden alındı
- Bağımsız internet gazetesi T24*. (2017, 03 15). <http://t24.com.tr:>
<http://t24.com.tr/haber/dunyanin-en-buyuk-varlik-fonu-turkiyede-nelere-yatirim-yapti,391832> adresinden alındı
- Borsa İstanbul A.Ş.* (2018, 04 04).
<http://www.borsaistanbul.com/veriler/verileralt/kmtp/veri-sorgulama:>
<http://www.borsaistanbul.com/veriler/verileralt/kmtp/veri-sorgulama> adresinden alındı
- Buhari, Müslim*. (tarih yok).
- Chapra, M. U. (1985). *Towards A Just Monetary System (Islamic Economics Series)*. London: Leicester.
- China Investment Corporation*. (2017, 03 17). China Investment Corporation (CIC):
<http://www.china-inv.cn> adresinden alındı
- Çelik, O. (2017, 02 25). CEO Club Finans Zirvesi. (J. Y. Gürdamar, Röportaj Yapan)
[https://www.dunya.com/:](https://www.dunya.com/) <https://www.dunya.com/finans/haberler/varlik-fonunun-aktifi-160-milyar-dolara-ulasti-haberi-351376> adresinden alındı
- Dede, K. (2014, 10 15). *Türkiye Katılım Bankaları Birliği*. Türkiye Katılım Bankaları Birliği: tkbb.org.tr/onemlibasliklar.aspx?pageID=87 adresinden alındı
- Duyar, M. (2017, 03 17). *Bağımsız İnternet Gazetesi t24*. <http://t24.com.tr:>
<http://t24.com.tr/yazarlar/metin-duyar/cinin-varlik-fonu-cic-200-milyar-dolari-yonetiyor,2716> adresinden alındı
- Eğilmez, M. (2017, 04 25). *Mahfi Eğilmez Blog*. Mahfi Eğilmez Blog:
<http://www.mahfiegilmez.com/2016/08/varlk-fonu.html> adresinden alındı

Ermüt, A. (2017, 4 27). Türkiye Varlık Fonu ile finansman maliyetleri düşecek. (AA, Röportaj Yapan)

Eurostat. (2018, 2 10). *Eurostat*. Eurostat: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/national-accounts/data/main-tables> adresinden alındı

GİB. (2018, 2 21). *Gelir İdaresi Başkanlığı*. Gelir İdaresi Başkanlığı: http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/Tebliğler/Emlak_Vergisi/68_serno_emlak_teb_ek.pdf adresinden alındı

Government Pension Fund Global. (2017, 02 11). *Annual report 2016 Government Pension Fund Global*. Oslo: Norges Bank Investment Management. Norges Bank Investment Management: <https://www.nbim.no/contentassets/41460fa6a42b4bd4a758429b90f80da2/government-pension-fund-global---annual-report-2016.pdf> adresinden alındı

Haberly, D. (2011). *Strategic sovereign wealth fund investment and the new alliance capitalism: a network mapping investigation*.

IFSWF. (2017, 12 10). The International Forum of Sovereign Wealth Funds: http://www.ifswf.org/sites/default/files/santiagoprinciples_0_0.pdf adresinden alındı

IMF. (2017, 04 25). IMF: www.imf.com adresinden alındı

Kuwait Investment Authority. (2017, 12 10). Kuwait Investment Authority: <http://www.kia.gov.kw/en/Pages/default.aspx> adresinden alındı

LME. (2018, 04 04). London Metal Exchange: <https://www.lme.com/en-GB/Market-Data/Reports-and-data/Reports-by-metal> adresinden alındı

M. Kabir Hassan, M. K. (2007). *Handbook of Islamic Banking*. Edward Elgar Pub.

Maide, 5/2. (). *Kur'an-ı Kerim*. içinde

Maide,5/8. (). *Kur'an-ı Kerim*. içinde

- Neova Sigorta. (2017, 4 27). *Neova Sigorta*. Neova Sigorta: <http://www.neova.com.tr/hakkimizda/katilim-sigortaciligi> adresinden alındı
- Nisa, 4/135. (). *Kur'an-ı Kerim*. içinde
- Nisa, 4/58. (). *Kur'an-ı Kerim*. içinde
- OECD. (2017, 04 25). OECD: www.oecd.com adresinden alındı
- Özsoy. (2012). *Sağlam Bankacılık Modeli ile Katılım Bankacılığına Giriş*. İstanbul: Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. Yayını.
- Özsoy, İ. (1997). *Özel Finans Kurumları*. İstanbul.
- PwC. (2017, 8 6). <https://www.pwc.com/>: <https://www.pwc.com/>: <https://www.pwc.com/> adresinden alındı
- Rodoplu, B. C. (1997). Dünyada Faizsiz Bankacılık. *Bereket Dergisi*, 9.
- Saudi Arabian Monetary Authority. (2017, 03 17). <http://www.sama.gov.sa/en-US/Pages/default.aspx>: <http://www.sama.gov.sa/en-US/About/Pages/SAMAFUNCTION.aspx> adresinden alındı
- Suiçmez, S. (2002). *Özel Finans Kurumları ve Türkiye Uygulaması*. İstanbul.
- SWFI. (2017, 04 25). Retrieved from The Sovereign Wealth Fund Institute (SWFI): <http://www.swfinstitute.org/>
- Tabakoğlu, A. (2013). *İslam İktisadına Giriş*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- TBMM. (2016, 08 01). Türkiye Büyük Millet Meclisi: <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0750.pdf> adresinden alındı
- (2016-2017). *Tevevruk İşlem Adet ve Tutarları*. İstanbul: Özel Bir Katılım Bankası.
- TKBB. (2016). *Türkiye Katılım Bankaları Birliği Sektör Raporu*. İstanbul: Türkiye Katılım Bankaları Birliği.

- TSB. (2017, 4 27). *Türkiye Sigorta, Reasüras ve Emeklilik Şirketleri Birliği*. Türkiye Sigorta, Reasüras ve Emeklilik Şirketleri Birliği: <https://www.tsb.org.tr/reasurans.aspx?pageID=440> adresinden alındı
- TSB. (2017, 12 10). *Türkiye, Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği*. Türkiye, Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği: <https://www.tsb.org.tr/resmi-istatistikler.aspx?pageID=909> adresinden alındı
- TVF. (2017, 12 10). Türkiye Varlık Fonu: <http://turkiyevarlikfonu.com.tr/> adresinden alındı
- Yenmez, N. (2009). STRATEJİK BİR MADEN OLARAK BOR MİNERALLERİNİN TÜRKİYE İÇİN ÖNEMİ. *Dergipark*, 90.
- Yüzde yüz konut finansmanı*. (2018, 04 20). Albaraka Türk Katılım Bankası: <https://www.albaraka.com.tr/yuzde-yuz-konut-finansmani.aspx> adresinden alındı
- Zaim, S. (1992). *İnsan, İslam ve Ekonomi*. İstanbul: Yeni Asya Yayınları.
- Ziauddin, A. M. (1983). *Money and Banking in Islam*. Islamabad: Institute of Policy Studies.

EK -1 IFSWF Santiago İlkeleri

1. İlke: Egemen Varlık Fonu'nun (EVF) hukuki çerçevesi sağlam olmalı ve etkin işleyişi ve belirtilen hedeflere ulaşılmasını desteklemeli. EVF'nin hukuki çerçevesi, yapısı, diğer devlet kurumları ile hukuki ilişkisi kamuoyuna açıklanmalı.

2. EVF'nin politika hedefleri açıkça tanımlanmalı ve kamuoyuna açıklanmalı.

3. EVF faaliyetlerinin yurtiçinde, doğrudan önemli makroekonomik etkileri olduğu durumlarda, bu faaliyetler mali ve parasal yetkili kurumlar ile yakinen koordine edilmeli ve bu şekilde genel makroekonomik politikalarla tutarlılık sağlanmalı.

4. EVF'nin fonlama, geri çekilme ve harcama operasyonlarına genel yaklaşımı ile ilgili olarak politikalar, kurallar, prosedürler ve diğer düzenlemeler açık olmalı ve kamuoyuna açıklanmalıdır. EVF fonlarının kaynağı açıklanmalıdır. EVF'den yapılan çekimler ve hükümet adına yapılan harcamalara yönelik genel yaklaşım kamuoyuna açıklanmalıdır.

5. EVF ile ilgili istatistiki veriler düzenli bir şekilde sahibine rapor edilmelidir ve uygun olduğunda makroekonomik veri setlerine dâhil edilmelidir.

6. EVF yönetim çerçevesi sağlam olmalıdır ve EVF'nin idaresinde hesap verebilirlik ve operasyonel bağımsızlığı sağlamak için rol ve sorumluluk bölümü etkili ve açık olmalıdır.

7. EVF'nin sahibi, fonun hedeflerini belirlemelidir, yönetim kurulu veya kurullarının üyelerini açık bir şekilde tanımlanmış prosedürler uyarınca atamalıdır ve fonun operasyonları üzerinde gözetimde bulunmalıdır.

8. Yönetim Kurulu veya kurulları EVF'nin üstün yararını göre hareket etmeli ve işlevlerini yerine getirmek için açık bir yetki çerçevesine, yeterli otorite ve ehliyete sahip olmalıdır.

9. EVF'nin operasyonel yönetimi fonun stratejilerini bağımsız bir şekilde ve açık bir şekilde tanımlanmış sorumluluklar uyarınca uygulamalıdır.

10. EVF operasyonları için hesap verebilirlik çerçevesi ilgili mevzuat, şart veya diğer kurucu belgelerde veya idari anlaşmada açıkça tanımlanmalıdır.

11. EVF operasyonları ve performansı ile ilgili yıllık rapor ve ilişiginde mali bilanço zamanında hazırlanmalı ve tutarlı bir şekilde tanınmış ulusal veya uluslararası muhasebe standartlarına uygun olmalıdır.

12. EVF operasyonları ve mali bilançosu tutarlı bir şekilde, tanınmış uluslararası veya ulusal denetim standartları uyarınca, her yıl denetlenmelidir.

13. Profesyonel ve etik standartlar açıkça tanımlanmalıdır ve EVF'nin yönetim kurulu veya kurulları, idari kadro ve personeline ilan edilmelidir.

14. EVF'nin operasyonel idaresi için üçüncü taraflarla olan işlemler ekonomik ve mali gerekçelere dayanmalı ve açık kural ve prosedürleri izlemelidir.

15. EVF'nin ev sahibi ülkelerdeki operasyon ve faaliyetleri, o ülkedeki ilgili tüm düzenleyici ve tebliğ etme gereklerine uygun olarak yürütülmelidir.

16. Yönetişim çerçevesi ve hedefleri ile EVF yönetiminin fon sahibinden operasyonel anlamda bağımsız olma şekli kamuoyuna açıklanmalıdır.

17. EVF ile ilgili mali bilgiler ekonomik ve mali yönelimini gösterecek şekilde kamuoyuna açıklanmalıdır ve bu şekilde uluslararası mali piyasalarda istikrara katkıda bulunulmalı ve alıcı ülkelerde güven artırılmalıdır.

18. EVF'nin yatırım politikası açık ve fonun sahibi veya yönetim kurulu veya kurulları tarafından tanımlanmış hedefleri, risk toleransı ve yatırım stratejisi ile tutarlı olmalıdır ve düzgün portföy yönetim ilkelerine dayalı olmalıdır. Yatırım politikası EVF'nin mali riske maruz kalma düzeyini ve baskı kullanma olasılığını yönlendirmelidir ve iç veya dış yatırım yöneticilerinin kullanılma düzeyini faaliyetlerinin kapsamını ve yetkilerini, seçilme sürecini ve performanslarının nasıl izlendiğini ele almalıdır. EVF'nin yatırım politikası kamuoyuna açıklanmalıdır.

19. EVF'nin yatırım kararları ekonomik ve mali gerekçelere dayanarak ve yatırım politikası ile uyumlu bir şekilde, risk-ayarlı mali kazancı maksimize etmeyi amaçlamalıdır. Yatırım kararlarının ekonomik ve mali mülahazalar dışında gerekçelere

tabi tutulması durumunda, bunlar yatırım politikasında açıkça belirtilmeli ve kamuoyuna açıklanmalıdır. Bir EVF'nin varlık yönetimi genel olarak kabul gören sağlam varlık yönetim ilkeleri ile uyumlu olmalıdır.

20. EVF, özel kuruluşlarla rekabet ederken, geniş hükümetin uygun olmayan etkisine başvurmamalı, ayrıcalıklı bilgi almaya çalışmamalı veya böyle bilgiden faydalanmamalıdır.

21. Temel EVF'ler hisse sahiplerinin haklarını kendi öz sermaye yatırım değerlerinin ana bir unsuru olarak görmektedir. Bir EVF'nin kendi mülkiyet haklarını kullanmayı tercih ettiği durumlarda, bunu yatırım politikası ile uyumlu ve yatırımlarının mali değerini koruyacak bir şekilde yapmalıdır. EVF kote edilen menkul değerler ile ilgili oy hakkına genel yaklaşımını kamuoyuna açıklamalıdır. Buna mülkiyet haklarını kullanmasını yönlendiren anahtar unsurlar dâhildir.

22. EVF operasyonlarının risklerini belirleyen, değerlendiren ve yöneten bir çerçeveye sahip olmalıdır. Risk yönetim çerçevesi yeterli gözetim, ilgili risklerin kabul edilebilir ölçü ve düzeylerde yönetimi, kontrol ve teşvik mekanizmaları, davranış kuralları, iş devamlılık planlaması ve bağımsız denetim işlevini mümkün kılması gereken, güvenilir bilgilendirme ve zamanında raporlama sistemleri içermelidir. EVF'nin risk yönetim çerçevesine genel yaklaşımını kamuoyuna açıklanmalıdır.

23. EVF'nin varlık ve yatırım performansı (mutlak olarak ve var olması durumunda kıstaslara göre) açıkça tanımlanmış ilke veya standartlara göre ölçülmeli ve fon sahibi için raporlanmalıdır.

24. EVF tarafından veya onun adına "Genel Olarak Kabul Edilmiş İlke ve Uygulamalar"ın yürütülmesi düzenli olarak gözden geçirilmelidir. (IFSWF, 2017)

EK -2 Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

26 Ağustos 2016 Tarihli Resmî Gazete Sayı: 29813

KANUN

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ ANONİM ŞİRKETİNİN KURULMASI İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

Kanun No. 6741 Kabul Tarihi: 19/8/2016

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı sermaye piyasalarında araç çeşitliliği ve derinliğine katkı sağlamak, yurtdışında kamuya ait olan varlıkları ekonomiye kazandırmak, dış kaynak temin etmek, stratejik, büyük ölçekli yatırımlara iştirak etmek için Türkiye Varlık Fonu ve bu fona bağlı alt fonları kurmak ve yönetmek üzere Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin (Şirket) kurulması, yönetimi ve faaliyetlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin kuruluşu ve faaliyet konusu MADDE 2 – (1) Başbakanlığa bağlı, ana faaliyet konusu bu Kanunla belirtilen Türkiye Varlık Fonu ve alt fonların kurulması ve yönetimi olan, profesyonel yönetim ilkelerine göre yönetilen, özel hukuk hükümlerine tabi Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi kurulmuştur.

(2) Şirket, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın ticaret siciline resen tescil olunur.

(3) Şirket; stratejik yatırım planında belirtilen hedefler ile likidite, yatırım, risk ve getiri tercihlerini dikkate alarak;

a) Yerli ve yabancı şirketlerin paylarının, Türkiye’de ve yurt dışında kurulan ihraççılara ait payların ve borçlanma araçlarının, kıymetli madenler ve emtiaya dayalı olarak ihraç edilen sermaye piyasası araçlarının, fon katılma paylarının, türev araçlarının,

kira sertifikalarının, gayrimenkul sertifikalarının, özel tasarlanmış yabancı yatırım araçlarının ve diğer araçların alım satımını,

b) Her türlü para piyasası işlemlerini,

c) Gayrimenkul ve gayrimenkule dayalı haklar ile her türlü gayri maddi hakların değerlendirilmesini,

ç) Her türlü proje geliştirme, projeye dayalı kaynak yaratma, dış proje kredisi sağlama ve diğer yöntemlerle kaynak temini işlemlerini,

d) Her türlü ticari ve finansal faaliyetleri, ulusal ve uluslararası birincil ve ikincil piyasalarda gerçekleştirilir. Şirket tarafından, ulusal yatırımlar ile uluslararası alanlarda diğer devletler ve/veya yabancı şirketlerce yapılacak yatırımlara iştirak edilebilir.

(4) Şirketin organizasyon yapısında; portföy yönetim birimi, araştırma birimi, muhasebe, kayıt, bilgi ve belge sistemleri ile düzenli iş akışı ve haberleşmeyi sağlayacak organizasyon, iç kontrol ve risk yönetim sistemi ile iç denetim birimi, fon hizmet birimi ile gerekli diğer birimler kurulur. Şirket, faaliyet konularına ilişkin olarak hizmet alımı yapabilir. Şirketin faaliyet konusu ve amacı, sermaye miktarı, payları, payların devir esasları, paylara tanınacak imtiyazlar, tasfiye, devir, birleşme, fesih, organlar, komiteler, bunların oluşumu, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma usul ve esasları, hesapları ve kârlarının dağıtımını ile teşkilatına ilişkin esaslar ile sair hususların yer aldığı esas sözleşmesi genel hükümlerle bağlı olmaksızın doğrudan tescil ve ilan edilir.

(5) Şirketin 50.000.000 (elli milyon) Türk lirası olan kuruluş sermayesi Özelleştirme Fonundan karşılanır. Tamamı ödenmiş olan bu sermayeyi temsil eden paylar Özelleştirme İdaresi Başkanlığına aittir.

(6) Şirketin hisse senetleri nama yazılıdır.

(7) En az beş kişiden oluşan yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile genel müdür Başbakan tarafından atanır. Yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile genel müdürün ekonomi, finans, hukuk, maliye ve bankacılık alanlarından en az birinde beş yıldan az olmamak üzere tecrübe sahibi olmaları aranır.

Türkiye Varlık Fonu

MADDE 3 – (1) Şirketin yapısına ve işleyişine ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulu tarafından belirlenir. Şirket tarafından hazırlanan Türkiye Varlık Fonu İçtüzüğü'nün ticaret siciline tescili ile Türkiye Varlık Fonu kurulur. Ayrıca gerek görülmesi hâlinde Türkiye Varlık Fonuna bağlı alt fonlar kurulabilir.

(2) Şirket ve bağlı şirketleri ile Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonları kapsayan üç yıllık stratejik yatırım planı yönetim kurulu tarafından hazırlanır ve Bakanlar Kurulunun onayı ile yürürlüğe girer.

(3) Bu fonların kuruluşu, yapısı, işleyişi, yönetimi ve yapacağı işlemler Türkiye Varlık Fonu İçtüzüğü ile Şirket esas sözleşmesi hükümleri dâhilinde belirlenir.

Türkiye Varlık Fonu'nun kaynakları ve finansman sağlanması

MADDE 4 – (1) Türkiye Varlık Fonu'nun kaynakları;

a) Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından; özelleştirme kapsam ve programında bulunan ve Türkiye Varlık Fonuna devrine karar verilen kuruluş ve varlıklar ile Özelleştirme Fonundan Türkiye Varlık Fonuna aktarılmasına karar verilen nakit fazlasından,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarının tasarrufu altında bulunan ihtiyaç fazlası gelir, kaynak ve varlıklardan; Bakanlar Kurulu tarafından Türkiye Varlık Fonuna aktarılmasına veya Şirket tarafından yönetilmesine karar verilenlerden,

c) Türkiye Varlık Fonu tarafından yurtiçi ve yurtdışı sermaye ve para piyasalarından ilgili mevzuat kapsamında yer alan izin ve onaylar aranmaksızın sağlanan finansman ve kaynaklardan,

ç) Para ve sermaye piyasaları dışında diğer yöntemlerle sağlanan finansman ve kaynaklardan, oluşur.

(2) Sermaye piyasası aracı ihraçlarında her bir ihraca özgü olarak Şirketin gerek duyması hâlinde 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuatta öngörülen yöntemler izlenebilir. Bu durumda 6362 sayılı Kanun çerçevesinde Kurul ücreti ödenmez.

(3) Finansman sağlanırken Türkiye Varlık Fonu portföyü üzerinde teminat, rehin, kefalet ve ipotek tesis edilebilir.

(4) Şirket tarafından gayrimenkuller, gayrimenkul projesi veya bir gayrimenkule bağlı hak ve faydaların belli bir tarihteki değeri, bu değeri etkileyen gayrimenkulün niteliği, piyasa ve çevre koşulları analiz edilerek uluslararası alanda kabul görmüş değerlendirme standartları çerçevesinde değerlemek üzere Sermaye Piyasası Kurulu listesinde yer alan gayrimenkul değerlendirme şirketleri ile anlaşılabilir.

Varlık ve hakların Türkiye Varlık Fonu adına tescili

MADDE 5 – (1) Türkiye Varlık Fonuna devredilen varlıklar ve haklar ile Şirket tarafından gerçekleştirilen faaliyetler neticesinde elde edilen tescile tabi olabilen diğer her türlü değer ilgili siciline veya kütüğüne Türkiye Varlık Fonu adına tescil edilir. Türkiye Varlık Fonu, bu madde kapsamındaki tescil işlemleri ile sınırlı olmak üzere tüzel kişiliği haiz addolunur.

Denetim

MADDE 6 – (1) Şirket, Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonlar bağımsız denetime tabidir. Şirket, 6362 sayılı Kanun kapsamında kurumsal yönetim düzenlemelerine uyar.

(2) Şirket, Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonların bağımsız denetimden geçmiş yıllık mali tabloları ile faaliyetleri, Başbakan tarafından görevlendirilecek sermaye piyasaları, finans, ekonomi, maliye, bankacılık, kalkınma alanlarında uzman en az üç merkezi denetim elemanı tarafından bağımsız denetim standartları çerçevesinde denetlenir. Denetim sonucunda hazırlanacak rapor her yıl haziran ayı sonuna kadar Bakanlar Kuruluna sunulur.

(3) Şirket, Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonların bir önceki yıla ait mali tabloları ile faaliyetleri, her yıl ekim ayında Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından, birinci ve ikinci fıkralar kapsamında hazırlanan ve Başbakanlık tarafından gönderilen denetim raporları üzerinden görüşülerek denetlenir.

Türkiye Varlık Fonu'nun mal varlığının haczi ve rehni

MADDE 7 – (1) Türkiye Varlık Fonu'nun mal varlığı ile Şirkete yönetilmek üzere devredilen varlık ve haklar, Şirketin mal varlığından ayrıdır. Türkiye Varlık Fonu'nun mal varlığı, Türkiye Varlık Fonu hesabına olması şartıyla para ve sermaye piyasalarından finansman temin etmek dâhil Türkiye Varlık Fonu ve alt fonların yapmaya yetkili olduğu faaliyetlere ilişkin iş ve işlemler haricinde teminat gösterilemez ve rehedilemez, başka bir amaçla tasarruf edilemez, kamu alacaklarının tahsili amacı da dâhil olmak üzere haczedilemez, üzerine ihtiyati tedbir konulamaz ve iflas masasına dâhil edilemez. Şirketin üçüncü kişilere olan borçları ve yükümlülükleri ile Türkiye Varlık Fonu'nun aynı üçüncü kişilerden olan alacakları birbirlerine karşı mahsup edilemez.

Muafiyet ve istisnalar

MADDE 8 – (1) Bu Kanuna göre kurulan Şirket ve Türkiye Varlık Fonu ile Şirket tarafından kurulacak şirketler ve alt fonlar gelir ve kurumlar vergisinden muaftır. Bu muafiyet, bunların kazanç ve iratları üzerinden 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yapılacak vergi kesintilerini de kapsar.

(2) Şirket ve Türkiye Varlık Fonu ile Şirket tarafından kurulacak şirketler ve alt fonlar, elektrik ve havagazı tüketim vergisi ve yangın sigortası vergisi hariç olmak üzere 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan vergi, harç, katılma payı ile tasdik ücretlerinden, sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden, satın alınan ve satılan taşınmazlar ile ilgili olarak tapu ve kadastro döner sermaye bedellerinden ve her türlü dava ve icra işlemlerinde teminat yatırma mükellefiyetlerinden muaftır.

(3) Şirket ve Türkiye Varlık Fonu ile Şirket tarafından kurulacak şirketler ve alt fonların kuruluş ve tescil işlemleri ile esas sözleşmesinin tescil ve ilan işlemleri de dâhil olmak üzere faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdikleri işlemlerle ilgili düzenlenen tüm kâğıtlar damga vergisinden, tüm iş ve işlemleri her türlü harçtan, her ne nam adı altında olursa olsun nakden veya hesaben banka ve sigorta muameleleri vergisi mükelleflerine ödedikleri tutarlar ile her ne nam adı altında olursa olsun nakden veya hesaben lehe

aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinden, her türlü kredi kullanım işlemleri kaynak kullanımını destekleme fonundan istisnadır.

(4) Şirket ve Türkiye Varlık Fonu ile Şirket tarafından kurulacak şirketler ve alt fonlar, kamu iktisadi teşebbüsleri de dâhil, sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan veya özel kanunla kurulan kamu kurum, kuruluş ve ortaklıklarına uygulanan mevzuat, uygulama ve kısıtlamalara tabi değildir.

(5) 3/12/2010 tarihli ve 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, 6362 sayılı Kanun ile bu Kanun uyarınca yürürlüğe konulan ikincil mevzuat, 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 4/7/2001 tarihli ve 631 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 18/5/1994 tarihli ve 527 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu, 2/4/1987 tarihli ve 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu, 9/11/1983 tarihli ve 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu, 2/1/1961 tarihli ve 195 sayılı Basın-İlân Kurumu Teşkiline Dair Kanun, 7/12/1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun ile bunların ek ve değişikliklerine ilişkin hükümler Türkiye Varlık Fonu ve Şirket ile alt fonlar ve Şirket tarafından kurulan diğer şirketler hakkında uygulanmaz. Kamu kurum ve kuruluşlarına personel alınmasına dair ilgili mevzuat hükümleri Şirket tarafından istihdam edilecek personel hakkında uygulanmaz.

(6) Şirket tarafından kurulacak varlık kiralama şirketleri 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 7/A maddesi çerçevesinde kurulan varlık kiralama şirketlerine tanınan tüm hak, istisna, indirim ve muafiyetlerden yararlanır. Bu madde uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri, ihraç etmiş oldukları menkul kıymetlere ilişkin, ihraççıların tabi olduğu Borsa İstanbul Anonim Şirketine ödenmesi gereken kayıt ücreti ve kotasyon ücretinden muaftır.

MADDE 9 – 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 17 nci maddesinin 4 numaralı fıkrasına (i) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki (i) bendi eklenmiştir.

“i) Varlık ve hakların, Türkiye Varlık Fonu ve alt fonlara devri ile bu varlık ve hakların Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi tarafından yönetilmesi suretiyle yapılan teslim ve hizmetler,

Bu bent kapsamında istisna edilen işlemler bakımından, 30 uncu maddenin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uygulanmaz.”

MADDE 10 – 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin onuncu fıkrasına “Kamu mevduat bankaları ile özel yatırım ve kalkınma bankaları” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ve Türkiye Varlık Fonu ile bunların finansman temini amacı ile kuracakları fon ve şirketler” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 11 – 4749 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesine “Kamu bankaları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ve Türkiye Varlık Fonu ile bunların finansman temini amacı ile kuracakları fon ve şirketler,” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 12 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

25/08/2016

EK -3 Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Yapısına ve İşleyişine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Kararın Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar

9 Kasım 2016 Tarihli Resmi Gazete Sayı: 29883

Karar Sayısı: 2016/9429

Ekli “Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Yapısına ve İşleyişine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar”ın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığı (Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nın 14/10/2016 tarihli ve 6904 sayılı yazısı üzerine, 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 17/10/2016 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Recep Tayyip ERDOĞAN

CUMHURBAŞKANI

TÜRKİYE VARLIK FONU YÖNETİMİ ANONİM ŞİRKETİNİN YAPISINA VE İŞLEYİŞİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA KARAR

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kararın amacı, Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin yapısına ve işleyişine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesidir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Karar, 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 3 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3- (1) Bu Kararın uygulanmasında;

- a) Alt fon: Türkiye Varlık Fonuna bağlı olarak kurulan her bir fonu,
- b) Fon: Türkiye Varlık Fonu'nu veya alt fonları,
- c) Fon kuruluş belgesi: Türkiye Varlık Fonuna bağlı olarak kurulacak her bir alt fon için hazırlanan kuruluş belgesini,
- ç) İçtüzük: Türkiye Varlık Fonu içtüzüğünü,
- d) Kanun: 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu,
- e) KGK: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunu,
- f) Portföy: Kanunun 2 nci maddesinin üçüncü fıkrası ile 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen, varlıklar ile işlemlerin tümünü,
- g) Şirket: Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketini,
- ğ) TMS/TFRS: Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile bunlara ilişkin ek ve yorumlan,
- h) TTK: 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununu,
- ı) TVF: Türkiye Varlık Fonu'nu, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Şirketin Faaliyet Esasları

Şirket ve gerçekleştirebileceği faaliyetler

MADDE 4- (1) Şirketin ana faaliyet konusu; Kanunda belirtilen ve proje geliştirme, projeye dayalı kaynak yaratma, dış proje kredisi sağlama, yerli ve yabancı ortaklıklar kurma ve diğer yöntemlerle kaynak temini işlemleri de dâhil olmak üzere ikinci fıkrada belirtilen faaliyetleri gerçekleştirecek olan TVF ve alt fonların kurulması

ve yönetimidir, Şirket bu faaliyetleri çerçevesinde araştırma faaliyetleri ile ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği gerçekleştirebilir.

(2) Şirket, stratejik yatırım planında belirtilen hedeflerin yanı sıra piyasalarda güveni artırıcı adımlar atma hedefi ile likidite, yatırım, risk ve getiri tercihlerini dikkate alarak;

a) Yerli ve yabancı şirketlerin paylarının, Türkiye’de ve yurt dışında kurulan ihraççılara ait payların ve borçlanma araçlarının, kıymetli madenler ve emtiaya dayalı olarak ihraç edilen sermaye piyasası araçlarının, fon katılma paylarının, türev araçlarının, kira sertifikalarının, gayrimenkul sertifikalarının, özel tasarlanmış yabancı yatırım araçlarının ve diğer araçların alım satımını,

b) Her türlü para piyasası işlemlerini,

c) Gayrimenkul ve gayrimenkule dayalı haklar ile her türlü gayrimaddi hakların değerlendirilmesini,

ç) Her türlü proje geliştirme, projeye dayalı kaynak yaratma, dış proje kredisi sağlama ve diğer yöntemlerle kaynak temini işlemlerini,

d) Her türlü ticari ve finansal faaliyetleri,

ulusal ve uluslararası birincil ve ikincil piyasalarda gerçekleştirebilir. Şirket tarafından, ulusal yatırımlar ile uluslararası alanlarda diğer devletler ve/veya yabancı şirketlerce yapılacak yatırımlara iştirak edilebilir.

(3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen faaliyetler Şirket veya iştirakleri tarafından, TVF veya TVF’ye bağlı alt fonlar aracılığıyla da gerçekleştirilebilir.

(4) Şirketin merkezi İstanbul’dadır. Şirket, yönetim kurulu kararı ile yurt içi ve yurt dışında şube, temsilcilik, irtibat büroları kurabilir, acentelikler tesis edebilir.

Faaliyet ilkeleri

MADDE 5- (1) Şirket, faaliyetlerini yürütürken kurduğu ve yönettiği fonların çıkarlarını objektif iyi niyet, özen ve basiret ilkelerini esas alarak gözetir. Bu kapsamda aşağıdaki ilkelere uyulur.

a) Şirket ve fon yöneticileri yatırım kararlarında; Kanun, stratejik plan, içtüzük, kuruluş belgesi ve esas sözleşme ile belirlenen yatırım ilkelerine uyar. Bu kararlar ile ilgili belgeler en az beş yıl süreyle Şirket nezdinde saklanır.

b) Şirket ve fon yöneticileri, portföyleri; stratejik plan, içtüzük, kuruluş belgesi ve esas sözleşmesinde belirtilen yatırım stratejisine uygun olarak oluşturur ve yönetir.

c) Fon yöneticileri portföyler için yapılan bir yatırım işleminden dolayı kendi veya üçüncü kişiler lehine komisyon, iskonto ve benzeri menfaat sağlayamaz.

ç) Şirket ve şirket çalışanları portföyde yer alan varlıklar üzerinde, portföy yönetimi amacı dışında, kendi veya üçüncü şahıslar lehine herhangi bir hukuki tasarrufta bulunamaz.

d) Şirket, herhangi bir şekilde yanında çalışan kişilerin, olağan hizmet ilişkisi dışında Şirketin veya TVF'nin imkânlarından yararlanmak suretiyle kendi nam ve hesaplarına işlem yapmalarını önleyici tedbirleri alır,

e) Şirket, yatırıma yönelik araştırma sonuçlarının ve fon yönetimi sırasında elde ettiği bilgilerin fonlardan önce Şirket veya üçüncü şahıslar lehine kullanılmasını önleyici tedbirleri alır.

Şirketin organizasyon yapısı ve komiteler

MADDE 6- (1) Şirket ve fonlar için gerekli birimler, yönetim kurulu kararı ile oluşturulur. Bu birimlerin görev tanımları ve iş akışları yazılı hale getirilerek yönetim kurulu kararı ile onaylanır.

(2) Şirket nezdinde bir danışma kurulu oluşturulur. Kurul yılda asgari iki defa toplanır. Kurulun fonksiyonu ve çalışma usulleri yönetim kurulu tarafından belirlenir.

(3) Yönetim Kurulu kararı ile Şirket nezdinde bir icra kurulu oluşturulabilir. Bu kurulun görev ve yetki sınırları yönetim kurulu kararı ile belirlenir,

(4) TVF kapsamında kurulacak her bir alt fon için yatırım komitesi oluşturulur. Yatırım komitelerinde, en az bir yönetim kurulu üyesi, genel müdür ile bir portföy yöneticisi yer alır. Bunların dışında şirket içinden veya dışından ilgili alt fonun yatırım stratejisine uygun kişiler de yatırım komitelerinde görevlendirilebilir. Yatırım komitelerinin görevleri ve yetkileri TVF içtüzüğü ile ilgili alt fon kuruluş belgesinde belirtilir.

Şirketin gelirleri

MADDE 7- (1) Şirketin ana gelir kaynakları aşağıdaki şekildedir.

- a) Şirket sermayesinin değerlendirilmesinden kaynaklı gelirler.
- b) Yönetilen fon ve portföylerden tahsil edilen fon işletme ve yönetim ücretleri.
- c) Şirketin diğer faaliyetleri çerçevesinde elde edilen gelirler.
- ç) Diğer gelirler.

Stratejik yatırım planına ilişkin esaslar

MADDE 8- (1) Şirket ve bağlı şirketleri ile TVF ve TVF bünyesinde kurulacak alt fonları kapsayan üç yıllık stratejik yatırım planı, yönetim kurulu tarafından hazırlanır ve Bakanlar Kuruluna sunulur.

Çıkar çatışmasının önlenmesi

MADDE 9- (1) Şirket, faaliyetlerini sürdürürken, yönettiği portföylerin çıkarını ve piyasanın bütünlüğünü gözeterek adil ve dürüst davranır.

(2) Şirket, çıkar çatışmalarının önlenmesini teminen;

a) Çıkar çatışmalarını en aza indirecek örgütsel yapılanmayı ve karar alma süreçlerini oluşturur ve gerekli tedbirleri alır.

b) Kendi personeli arasında, personeli ile yönettiği portföyler ya da yönettiği portföylerin kendileri arasında çıkabilecek çıkar çatışmalarını tanımlar, çıkar

çatışmalarının önlenmesi için alınabilecek tedbirleri ve çıkar çatışmalarının önlenememesi durumunda izlenecek prosedürleri içeren yazılı çıkar çatışması politikasını oluşturur ve bu politika yönetim kurulu kararına bağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İç Sistemler

Risk yönetim sistemi

MADDE 10- (1) Şirketin faaliyetleri ile yönetimindeki portföyler için bir risk yönetim sistemi oluşturulur ve buna ilişkin prosedürler yazılı hale getirilir. Risk yönetim sistemine ilişkin usul ve esaslar şirket yönetim kurulu tarafından kabul edilerek yürürlüğe konulur. Şirket bünyesinde risk yönetim hizmetini sağlayan birim, portföyün yönetiminden sorumlu birimden bağımsız olur.

İç kontrol sistemi

MADDE 11- (1) Şirket bünyesinde tespit edilen risklerin de izlenmesine imkân verecek şekilde bir iç kontrol sistemi oluşturulur. İç kontrol sistemine ilişkin usul ve esaslar şirket yönetim kurulu tarafından kabul edilerek yürürlüğe konulur.

İş akışları ile acil ve beklenmedik durum planı

MADDE 12- (1) Şirketin tüm faaliyetlerine ilişkin iş akışları ile acil ve beklenmedik durum planı yazılı hale getirilir ve Şirket yönetim kurulunca karara bağlanarak yürürlüğe konulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Şirket Yöneticileri ve Personele İlişkin Hükümler

Şirketin yöneticilerine ve personeline ilişkin şartlar

MADDE 13- (1) Şirket personeli; genel müdür, genel müdür yardımcıları ve ihtisas personeli ile diğer personelden oluşur.

(2) Şirketin yönetim kumulu başkan ve üyeleri ile genel müdürü Kanunda aranan şartları taşır.

(3) Yönetim Kurulu, şirket personelinde aranacak şartları tespit etmeye yetkilidir.

Personelin uyacağı ilkeler ve sır saklama

MADDE 14- (1) Şirketin yöneticileri ve personeli, çalışmalarında ve karar almada gerekli mesleki özen ve titizliği gösterir, çıkar çatışmalarından uzak kalır, dürüstlük ve tarafsızlıklarını etkileyebilecek iş ve işlemlerden kaçınır.

(2) Şirketin yöneticileri ve personeli işleri dolayısıyla öğrendikleri sırları üçüncü kişilere açıklayamazlar ve bu sırları kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatine kullanamazlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Şirketin Tabi Olduğu Yükümlülükler

Finansal tablolar ve bağımsız denetim

MADDE 15- (1) Şirket, Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, TVF ve TVF bünyesinde kurulacak alt fonlar, yıllık olarak hazırlanacak finansal tablolarının hazırlanmasında KGK tarafından yayımlanan TMS/TFRS'yi esas alır.

(2) Şirket yönetim kurulu, gerekmesi halinde uluslararası finansal raporlama standartları uyarınca da finansal tablolar hazırlanmasına karar verebilir.

(3) Şirketin, Şirket tarafından kurulacak diğer şirketlerin, TVF'nin ve TVF bünyesinde kurulacak alt fonların finansal raporlarının bağımsız denetimi, sermaye piyasasında bağımsız denetimle yetkili kuruluşlara yaptırılır.

Denetim

MADDE 16- (1) Şirket, Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, TVF ve TVF bünyesinde kurulacak alt fonların denetimi Kanunun 6 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına uygun olarak yapılır.

Defter, kayıt tutma ve belge düzeni

MADDE 17- (1) Şirket, TTK ve 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca tutmak zorunda olduğu defter ve kayıtları tutmak, söz konusu belgeleri TTK'nın 82 nci maddesi uyarınca saklamak ve faaliyetlerine ilişkin muhasebe kayıt ve işlemlerinde tabi olunan diğer düzenlemelere uymak zorundadır. Şirket yönetim kurulu, işin mahiyetinin gerektirdiği diğer defter ve kayıtların tutulmasına karar vermeye, bunlara ilişkin iş akışlarını ve prosedürleri oluşturmaya yetkilidir.

Kamuyu bilgilendirme ve hazırlanacak raporlar

MADDE 18- (1) Şirket, kendisine ve TVF'ye ait yıllık faaliyet raporlarını Şirket internet sitesinde ilan eder. Faaliyet raporlarının içeriği yönetim kurulu tarafından belirlenir.

Kurumsal yönetim düzenlemeleri

MADDE 19- (1) Şirket nezdinde, Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde, 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında kurumsal yönetim düzenlemelerine uygun surette kurumsal yönetim, denetim ve riskin erken saptanması komiteleri kurulur.

ALTINCI BÖLÜM

Fonlara ve Fon Yöneticiliğine İlişkin Esaslar

TVF ve alt fonların kuruluşu ile fon içtüzüğü

MADDE 20- (1) TVF'nin kaynakları;

a) Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından; özelleştirme kapsam ve programında bulunan ve TVF'ye devrine karar verilen kuruluş ve varlıklar ile Özelleştirme Fonundan TVF'ye aktarılmasına karar verilen nakit fazlasından,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarının tasarrufu altında bulunan ihtiyaç fazlası gelir, kaynak ve varlıklardan, Bakanlar Kurulu tarafından TVF'ye aktarılmasına veya Şirket tarafından yönetilmesine karar verilenlerden,

c) TVF tarafından yurt içi ve yurt dışı sermaye ve para piyasalarından ilgili mevzuat kapsamında yer alan izin ve onaylar aranmaksızın sağlanan finansman ve kaynaklardan,

ç) Para ve sermaye piyasaları dışında diğer yöntemlerle sağlanan finansman ve kaynaklardan, oluşur.

(2) TVF'nin mal varlığı ile Şirkete yönetilmek üzere devredilen varlık ve haklar, Şirketin mal varlığından ayrıdır. TVF'nin mal varlığı, TVF hesabına olması şartıyla para ve sermaye piyasalarından finansman temin etmek dâhil TVF ve alt fonların yapmaya yetkili olduğu faaliyetlere ilişkin iş ve işlemler haricinde teminat gösterilemez ve rehnedilemez, başka bir amaçla tasarruf edilemez, kamu alacaklarının tahsili amacı da dâhil olmak üzere haczedilemez, üzerine ihtiyati tedbir konulamaz ve iflas masasına dâhil edilemez. Şirketin üçüncü kişilere olan borçları ve yükümlülükleri ile TVF'nin aynı üçüncü kişilerden olan alacakları birbirlerine karşı mahsup edilemez.

(3) TVF'ye devredilen varlıklar ve haklar ile Şirket tarafından gerçekleştirilen faaliyetler neticesinde elde edilen tescile tabi olabilen diğer her türlü değer, ilgili siciline veya kütüğüne TVF adına tescil edilir. TVF, bu madde kapsamındaki tescil işlemleri ile sınırlı olmak üzere tüzel kişiliği haiz addolunur.

(4) Şirket tarafından hazırlanan TVF içtüzüğünün ticaret siciline tescili ile TVF kurulur. TVF ve alt fonların kuruluşu, yapısı, işleyişi, yönetimi ve yapacağı işlemler TVF içtüzüğü ile Şirket esas sözleşmesi hükümleri dâhilinde belirlenir. Her bir alt fon kuruluşunda, yönetim kurulu bir fon kuruluş belgesi hazırlar. Fon kuruluş belgesinin formatı ve asgari içeriği Şirket yönetim kurulu tarafından belirlenir. İchtüzükte asgari olarak, TVF'ye bağlı alt fonlara ilişkin olarak yatırım yapılabilecek varlıklar ve portföy yönetim ilkeleri, portföyün yönetimine ve saklanmasına ilişkin esaslar, portföyün değerlemesine ilişkin esaslar, fon malvarlığından yapılabilecek harcamalara ilişkin esaslar yer alır.

Fon yönetim sözleşmesi

MADDE 21- (1) Şirket tarafından yönetilmesine karar verilen fonlara ilişkin olarak ilgili fondan sorumlu kuruluş ile bir fon yönetim sözleşmesi akdedilir. TVF ve alt

fonlara ilişkin olarak Şirket ile TVF arasında fon yönetim sözleşmesi akdedilmesi ihtiyaridir. Alt fonların Şirkete ödeyeceği fon yönetim ücretine ilişkin esaslara fon içtüzüğünde, fon kuruluş belgesinde ve bulunması halinde fon yönetim sözleşmesinde yer verilir.

(2) Alt fonların portföyünün yönetilmesi için ilgili mevzuata göre yetkili kuruluşlardan hizmet alınması halinde fon/portföy yönetim sözleşmesi imzalanır.

Varlıkların saklanması

MADDE 22- (1) Fon varlıklarının alt fon bazında yurt içinde veya yurt dışında yetkili bir portföy saklayıcısında saklanıp saklanmayacağı hususuna içtüzük ve fon kuruluş belgesinde yer verilir.

Fon portföyündeki varlıkların yönetimi

MADDE 23- (1) Fon portföyündeki varlıkların idari ve mali hak kullanımları Şirket veya dışarıdan hizmet sağlayan kuruluş tarafından yerine getirilir. Buna ilişkin esaslara içtüzük ve fon kuruluş belgesinde yer verilir.

TVF'nin finansman sağlaması

MADDE 24- (1) TVF, her türlü yurt içi ve yurt dışı sermaye ve para piyasalarından, ilgili mevzuat kapsamında yer alan izin ve onaylar aranmaksızın finansman ve kaynak sağlayabilir.

(2) Sermaye piyasası aracı ihraçlarında her bir ihraca özgü olarak Şirketin gerek duyması hâlinde 6362 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatta öngörülen yöntemler izlenebilir. Bu durumda 6362 sayılı Kanun çerçevesinde kurul ücreti ödenmez.

(3) Finansman sağlanırken TVF portföyü üzerinde teminat, rehin, kefalet ve ipotek tesis edilebilir.

(4) Finansman sağlanmasında karar alma süreçlerine, ihraç koşullarına ve benzeri diğer hususlara içtüzük ve alt fon kuruluş belgelerinde yer verilir.

Fonların denetimine ilişkin esaslar

MADDE 25- (1) TVF ve alt fonların finansal tabloları ve bunların denetim usul ve esasları yönetim kurulu tarafından belirlenir.

Fonların sona ermesi ve tasfiyesine ilişkin esaslar

MADDE 26- (1) Alt fonlar süreli veya süresiz kurulabilir. Süreli alt fonlar kuruluş belgesinde belirlenen sürenin sonunda, süresiz alt fonlar ise tasfiyeye ilişkin yönetim kurulu kararı alınarak tasfiye edilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Gayrimenkul yatırımları ve değerlemeye ilişkin esaslar

MADDE 27- (1) Şirket tarafından gayrimenkuller, gayrimenkul projesi veya bir gayrimenkule bağlı hak ve faydaların belli bir tarihteki değeri, bu değeri etkileyen gayrimenkulün niteliği, piyasa ve çevre koşulları analiz edilerek uluslararası alanda kabul görmüş değerlendirme standartları çerçevesinde değerlemek üzere Sermaye Piyasası Kurulu listesinde yer alan gayrimenkul değerlendirme şirketleri ile anlaşılabilir. Fon portföyünde yer alan gayrimenkuller, gayrimenkul projesi veya bir gayrimenkule bağlı hak ve faydalar dışındaki varlıklara ilişkin değerlendirme hizmetleri için uzman kuruluşlardan hizmet alınabilir.

Yürürlük

MADDE 28- (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 29- (1) Bu Karar hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK -4 Katılım Bankaları hakkında kuruluşlarından günümüze kadar yürürlüğe konulan mevzuat dizini

RESMÎ GAZETENİN		DÜZENLEMENİN ADI / MAHİYETİ
Tarihi	Sayısı	
19/12/1983	18256	Özel Finans Kurumları (ÖFK) Kurulması Hakkında 83/7506 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
25/02/1984	18323	ÖFK Kurulması Hakkında 83/7506 Sayılı Karara İlişkin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Tebliği
21/03/1984	18348	ÖFK Kurulması Hakkındaki 83/7506 Sayılı Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair 84/7833 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
21/03/1984	18348	T.C. Merkez Bankası 1 No.lu Tebliği
11/12/1985	18955	ÖFK Kurulması Hakkındaki 83/7506 Sayılı Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair 85/10129 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
02/10/1991	21009	ÖFK Kurulması Hakkındaki 83/7506 Sayılı Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair 91/2130 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
27/05/1992	21240	T.C. Merkez Bankası 2 No.lu Tebliği
13/01/1994	21817	ÖFK Kurulması Hakkındaki 83/7506 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 93/5104 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
02/06/1994	21948	T.C. Merkez Bankası 3 No.lu Tebliği
27/01/1995	22184	T.C. Merkez Bankası 4 No.lu Tebliği
11/01/1997	22874	ÖFK'nın Şube Açma Esaslarına İlişkin Hazine Müsteşarlığı Tebliği
11/01/1997	22874	Hazine Müsteşarlığının, ÖFK'nın Kurulması Hakkındaki 83/7506 Sayılı Kararnameye İlişkin Sermaye Tabanı/Risk Ağırlıklı Varlıklar ve Gayrinakdi Yükümlülükler Standart Rasyosu Tebliği
11/04/1997	22961	25/02/1984 tarih ve 18323 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan Tebliğde Değişiklik Yapılması Hakkında Hazine Müsteşarlığı Tebliği
26/11/1997	23182	T.C. Merkez Bankası 5 No.lu Tebliği
05/03/1998	23277	ÖFK'nın Şube Açma Esaslarına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Hazine Müsteşarlığı Tebliği
05/06/1998	23363	T.C. Merkez Bankası 6 No.lu Tebliği
25/09/1998	23474	ÖFK Kurulması Hakkında 83/7506 Sayılı Kararname Eki Karara İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılması Hakkında Hazine Müsteşarlığı Tebliği
06/11/1998	23515	T.C. Merkez Bankası 7 No.lu Tebliği

01/12/1998	23540 (Mük.)	ÖFK Kurulması Hakkındaki 83/7506 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 98/12065 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
13/02/1999	23610	T.C. Merkez Bankası 8 No.lu Tebliği
11/12/1999	23903	ÖFK'nın Kurulması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair 99/13621 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
19/12/1999	23911	4389 Sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 4491 Sayılı Kanun
25/11/2000	24241	T.C. Merkez Bankası 9 No.lu Tebliği
29/05/2001	24416	4389 Sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin 4672 Sayılı Kanun
20/09/2001	24529	ÖFK'nın Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik
26/10/2001	24565	Özel Finans Kurumları Birliği Statüsü
07/03/2002	24688	ÖFK'nın Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
18/09/2002	24880	Özel Finans Kurumları Özel Cari ve Katılma Hesapları Güvence Fonu Yönetmeliği
31/12/2002	24980	ÖFK'nın Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
20/06/2003	25144	ÖFK'nın Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
27/06/2003	25151	Özel Finans Kurumları Özel Cari ve Katılma Hesapları Güvence Fonu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik
22/04/2004	25441	ÖFK'nın Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
10/11/2004	25639	ÖFK'nın Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
01/11/2005	25983	5411 Sayılı Bankacılık Kanunu
28/02/2006	26094	Türkiye Katılım Bankaları Birliği Statüsü
26/01/2007	26415 (Mük.)	Katılım Bankalarının Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ (THP Tebliği)